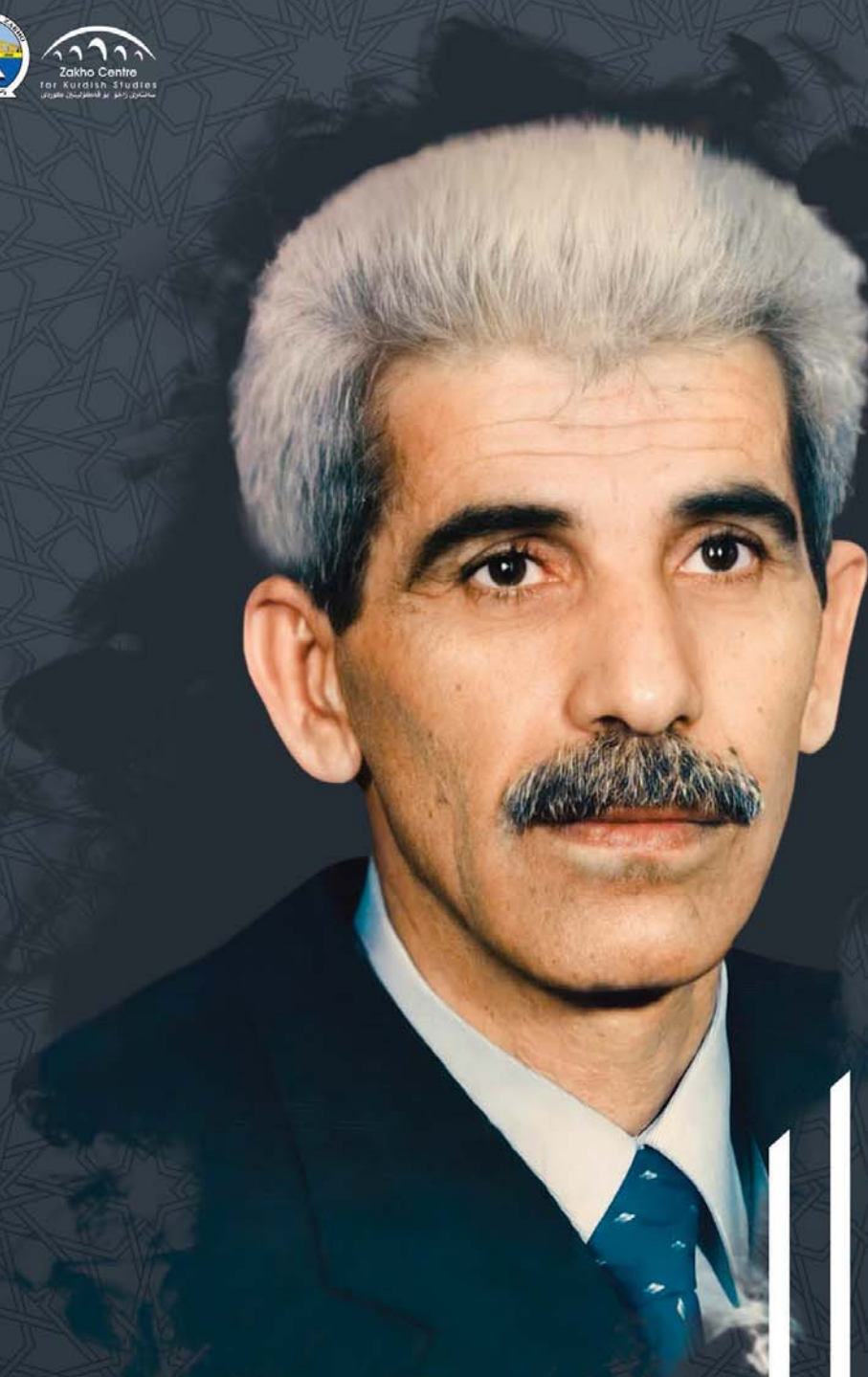

Zakho Centre
for Kurdish Studies
مركز زخو لدراسات كوردية

هالوو مه دهموود ديوانا

فهوژارتن و بهر هه فکرن
د. فاخر هه سه ن گولی

دیوانا

مهحموود هالۆ

مهحموود ئوسمان هالۆ بۆسهئی - سندی

۱۹۵۶-۲۰۰۴

قهوژارتن و بهرههفکرن

د. فاخرهسهن گولی

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

دیوانا
مەحمود هائۆ

په‌رتووک

د. فاخر حەسەن گوێ

ڤه‌وژارتن و به‌رهه‌ڤکرن

ئیکه‌ / ۲۰۲۲

چاپ

دیار عبدالله
جه‌گه‌رخوین جه‌میل
واره‌یل عبداللهباقی

دیزاین

به‌رگ

978-9922-9168-1-1

ISBN

D- / ۲۶۶۶ / ۲۱

ژمارا سپاردن

© مافی چاپی یی پاراستیه بۆ

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سەنتەری زاخۆ بۆ ڤه‌کۆلینین کوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964 750 471 0863

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ديوانا

مهحموود هالۆ

پیشہ کی

ئەف دیوانە ژێ، وەکو گەلەك دیوانێن دیترین هەلبەستان، خودی چەندین تاییه‌تمەندیە کو هەر ئێك ژ ئەوان، هژمارەکا خالین گرنگ ب خوەفە دگریت، د ئەفقی پیشەکییدا، هەول هاتیەدان کو کورتیەکا ب مفا ل سەر ژیاننامەیا جفاکی، رەوشەنبیری و سیاسی هەلبەستخان (مەحمود هالۆی) بەدەینە دیارکرن، هەر وەسا تیشکی بیخینە ل سەر ئەوان تیبینیین گریدایی ب هەلبەستیین هۆزانقیه، کو ئەف دیوانە ژ هژمارەکا زیدەیا هەلبەستیین ب هەر دوو شیوهیین کلاسیک و سەر بەستە، لی هەژێ گۆتنبیە کو پرانی ئەوان ب شیوهی کلاسیک هاتینە فەهاندن.

ناف و جەه ژدایکبوونا هەلبەستخان:

هەلبەستخان (مەحمود ئوسمان هالۆ) خەلکی گوندی (بۆسەلی) سەر ب دەفەرا (سندیان) فە، ژ بنەمەلا ناقدارا (هالۆ) یە، کو بنەمەلەکا هەری بەرنیاس و ناقداریین دەفەرا (زاخۆ) دەیتە هژمارتن، ل سالآ (۱۹۵۶) ئی ل گوندی ناقداری چاڤین خوە ل ئەفقی دونیای فەکرن. هەلبەستخان تەڤایا زارۆکینیا خوە ل کولان، گر و نهال و ب شیوهیەکی گشتی سروشتی جوانی گوندی (بۆسەلی) بوورانن. ل سالآ (۱۹۸۰) ئی، مەحمود هالۆی ل گەل کچ خالا خوە خانم (غەزال رەشید ئیسماعیل بۆسەلی) ژیاننا هەڤزینی پیکهینابوو، خودای مەزن چار کور (هیمن، هەلمەت، هیدی و هەژار) و چار کچ (دیرسم، پەروین، چیمەن و سەحەر) ب ئەوان بەخشی.

قۆناغین خواندنا ههلبهستفانی:

مهحموود هالۆی ل ساڵا (۱۹۶۳) ئی دهست ب خواندنا خوه یا سههرتایی ل خواندنکها گوندی (بۆسهئێ) کر و ههر ل وئیری ب داوی هینا، لی ژبهه نهبوونا خواندنکها ناقنجی و ئامادهیی ل گوندی و ب مهبهستا بهردهوامیدان ب زانیی، ژ گوندی (بۆسهئێ) بهرهف باژیرێ (زاخۆقه چوو و دهست ب خواندنێ کر و ب ئەهق چهندی، ههر دوو قۆناغین ناقنجی و ئامادهیی ب داوی هینان. پشتی کو نمرهیا ههرهباش د قۆناغا شهنی ئامادهیی بدهستخوهقه هینایی، ل ساڵا (۱۹۷۷) ئی ل زانکۆیا مويسل - کولێژا کارگیری و ئابووری، هاته وهرگرتن و دهست ب خواندنێ کر و ههر چوار ساڵ ب سههرکهفتیانه ب داوی هینان و د ماوهیهکی کورتدا ل خواندنا بلند (ماستهئێ) هاته وهرگرتن، لی ژبهه ئەندام نهبوونا ئەوی د ناف ریزین حزبا بهعسدا، نهشیا بهردهوامیی بدهته خواندنێ. وهسا هاتیه زانین کو (مهحموود هالۆ) د گشت قۆناغین خوه یین خواندنیدا، بگره ژ سههرتایی ههتا زانکۆیی، ههردهم د ریزبهندیا ئیکیدا بوو.

زیندانیکرنا ههلبهستفانی:

ههر ژ دهستپیکا پهیدابوونا شۆرهشا گولانی (۱۹۷۶-۱۹۸۸) ئی، ههلبهستفانی پهیوهندی ب شۆرهشا ناقبری ههبوو و وهک (رێکخستین ناقخوهیی) ب شیوهیهکی نهپهنی، دهست ب کاری خوه کر، ههر ژبهه ئەوی پهیوهندیا ههلبهستفانی ل گهل رێکخستنا پارتی دیموکراتی کوردستان ههی، هاته گرتن و زیندانیکرن، واته ژ (۱۱ ههتا ۱۴/۱۲/۱۹۷۶) ل باژیرێ زاخۆ، شهقا (۱۴ ل سهه ۱۵/۱۲/۱۹۷۶) ئی ل باژیرێ دهۆکی، رۆژا (۱۵/۱۲/۱۹۷۶) ئی پشتی نیفرۆ ههتا (۱۷/۳/۱۹۷۷) ئی ل باژیرێ کهرکووکی، شهقا (۱۷ ل سهه

١٨/٣/١٩٧٧) ئى ل باژىپرى ههولپىرى، رۆژا (١٨ ههتا ٢٠/٣/١٩٧٧) ئى ل باژىپرى مويسل، شهفا (٢٠ ل سهر ٢١/٣/١٩٧٧) ئى ل باژىپرى دهۆكى، رۆژا (٢١/٣/١٩٧٧) ئى ل زاخۆ هاته ئازادكرن. (مهحمود هالۆ) ههلبهستهكى د ئهقى بياقيدا بناقونيشانى (١٠٠ رۆژ د زيندانيدا) قههاندیه و وهها ديپژيت:

چاخى شۆرهشا گولانى
ل زاخۆ كهفتم زيندانى
هاتن سيخوپرين وهك گورا
كهفتم بهر دارا و ليدانى

بهردهواميخ ددهته ههلبهستا و ب دريژى باس كرىه و ل داويا ديپژيت:

هاقپتم ژورهكا پرتهننگ
ب قييرين و ههوار و دهننگ
ژيهه هيقى و ئارمانجين خوه
دوژمن ههر دئ كم شهپ و جهنگ

ئاوارهبوونا ههلبهستفانى بۆ ئيران:

د گهرمه گهرما شۆرهشا گولانيدا، (مهحمود هالۆ) پهيوهندى ب شۆرهشا ناقبرى كرىو، ل سالا (١٩٨١) ئى ئاوارهيخ ئيران بو، ههر د ئهوى ساليذا، ژيهه زيركاتى و ژيهاتيا ئهوى بۆ كوميتا پهنابهران ل ئورميخ هاته هلبزرتن، ژيهه شيانين ئهوى د بياقى ئابووريدا كو دهرچووى كۆليژا كارگيرى و ئابوورى بو، ل سالا (١٩٨٤) ئى ب بريارا مهكتهبا سياسى يا پارتى ديمۆكراتى كوردستان، وهك ئهندامخ پشكا دارايى ل مهكتهبا ناقبرى هاته ومهگرتن و دهست ب كار بو، ئخ كيماسى د كاروبارين سياسى و لهشكهريدا نهكربوو و پشكدارى چهندين شهپان ببوو ژ ئهوان: شهپى ناقدار

چەند تىبىنىيەن گىرنگ ل سەر ئەقى دىوانى:

ل قىرى دى ھەولدىن ئامازە ب گىرنگىن خالىن گىرداى ب ئەقى
دىوانى بگەين، داكو خواندەقان پىتر پىزانىنان ل سەر دىوانى بدەستخوۋەقە
بىنىت و بىتە جەق مفا وەرگىننى، ژ ئەوان:

- ئەق دىوانە ژ (۱۵۴) ھەلبەستىن ب ھەر دوو شىۋازىن كلاسىك و سەرىبەست
پىكەتە.

- ئىكەمىن ھەلبەستا ھۆزىنقى ل ژىر ناۋونىشانى (پوى سۆرگول)ە، كو
ل رىكەقتى (۱۹۷۴/۲/۱۰) ل گوندى خوە (بۆسەلى - دەقەرا سىدىان)
قەھاندىە، ھەلبەستىن سەبارەت ئىكەمىن ھەلبەستا خوە دبىزىت: "ئەقە پارچا
ئىكەمىن قەھاندىە؛ چونكى بۇ جارا ئىكەمىن خۇ ھويكر قەھاندىە
ھەلبەستا، ئەوما ژى دلدارىە". ل قىرى دىشىن بىزىن كو ئەقە وەك
دەستپىكەك بۇ ھەلبەستا گۆتتا ئەوى دەيتە ھىمارتن، د بەراھىكا ھۆزىدى
ھاتە:

پوى سۆرگول چەندە شىرىنە
وەك كەوا ل نىق شىخا دخوینە
ئەو گول ل باغى رەنگىنە
وەك گول ھورچىك و گول نەخوینە

دبەرا مەن خىن شىرىنە
رۆنىدىكىت چاقىد بارىنە
ھەر دىكىت خەم و گىنە
بىھنەكىت تول دەق مەن روىنە

- ههلبهستقانی د ناف ههلبهستین خودا چهندی ناسناق بۆ خوه
بکارهیناینه، ئی وهك دهستیك ناسناق (دلۆقان) بوویه، ئی وهسا دیاره
بهردهوامی نه دایه ئەقی ناسناق و د ههلبهستهکیدا وهسا دبێژیت:

دلۆقان ههر دکت گازی
مللهت دژیت ب شههنازی
ناف جیهانی سهرفرازی
کوردۆ نابت د خهودا رازی

دی قی ههر بیژم بۆ زانی

ل جههکی دیتر (دلۆقان سندی) بکارهینایه و دبێژیت:

باش بزانی گهلی برا دوژمن دی بن کهرین بۆز
دلۆقان سندی دی ههر بیژیت ژ پهیمان و دلسۆژ
ههروهسا ب تنی جارهیکی ناسناق (سندی) ژی بۆ خوه بکارهینایه و
وهسا دبێژیت

کۆفی کیل من دیت و ل گوندی
چاق رهشا من توپش و توندی
بیشهنگا تازه و بلندی
توی یارا لای سندی

نی ته جهرگی من کر برین

- ب هیچ رهنگهکی مه دهستکاریا رینقیسا هۆزانی نه کریه، ب تنی د
ئهوان پهیقاندا کو ب شاشیا رینقیسی دهینه هژمارتن و کارتیکرنی ل
ریتم و واتایا هۆزانی و چارچووخی گشتیخ ئەوی ناکهت، راستهکرن
هاتینه ئەجامدان، بۆ نموونه: (چو- چوو)، (بو- بوو)، (بو- بۆ) و... هتد.

- ههلبهستقانی ل گهلهك جهان ههلبهستین خوه قههاندینه، ژ ئهوان (بۆسهئێ، زاخۆ، مويسل، ئۆرمی و زیوه) ئی پیرانیا ئهوان ل دهمی ئاوارهیی ل (زیوه) کو هژمارا ئهوان ژ چل ههلبهستان پترن قههاندینه و پشتی ئهوی باژیرێ زاخۆ دهیت.

- ههلبهستقانی ب نقیسینا رۆژ و ههیف و سال و جهی قههاندنا ههلبهستی، تایبهتمهندیهکا دیتر دایه دیوانی، زیدهباری ئهقی چهندی ژی، ههلبهستقانی هۆزانین خوه ب شیوهیهکی گهلهگ جوان و بالکیش ب ههر سی جورین باشنقیسیا (رۆقه، نهسخ و ثلث) نقیسینه و جوانیهکا دیتر دایه ههلبهستان.

- هندهك ههلبهستین ئهقی دیوانی بی میژوو و جهی نقیسینینه و مه ههولدایه جهی ئهوان ل دویمهیا دیوانی بکهین، داکو تیکهلی ههلبهستین دیتر نهبن و ل پهراویزا ههر ئیک ژ ئهوان، ههقۆکا (میژوویا قههاندنا ئهقی ههلبهستی نههاتیه نقیسین) بکارهینایه.

- ههول هاتیهدان ههر پهیهقهکا نه رۆهن یان پهیهقین پیدقی ب پیناسهکرنی د دیوانیدا، ب شیوهیهکی ریکویپک ل پهراویزان هاتینه نقیسین.

- دیوان ل دویف رۆژ و ههیف و سال و جهی قههاندنا ههلبهستی هاتیه ریکخستن.

- سههرمای ئهوی چهندی کو پیرانیا ههلبهستین ئهقی دیوانی ب شیوهیی کلاسیک هاتینه قههاندن، ئی نه هیته ژبیرکرن، هۆزانقانی شیایه ب شیوهیهکی ریکویپک چهندین ههلبهستین (سههیهست) قههینیت بۆ نمونه: ههلبهستا "شیرین"، "من نههیله ههقال"، "شقانۆ"، "خویندکار و ژین"، "پوور سور" و... هتد. ل دویف ههلبهستین بهردهست ئیکهمین ههلبهست ب شیوازی

(سهریهست) بناقی (شیرین) ل ریکهفتی (۱۹۷۹/۱۰/۷) ل دهمی قوتابی بوو
ل زانکویا مويسل فهاندیه، ل دستپیک وها دبیزیت:

هو شرینی

ما نزانئ...

لیقه نابم ل فی زینی

ژبیرناکم،

دهلالا من..

- ههلبهستان زیدباری نقیسینا ههلبهستان ب زاراقی کرمانجیا ژووری، شیایه
ب شیویهکی گهلهک جوان پتری بیست ههلبهستان ب شیوازی زاراقا
کرمانجیا ژیری ژی فهنیت ژ ئهوان: "کوتایی شورهشا کوردان"، "سویند به
نیشتیمان"، "منم پیشمه رگه"، "رۆژی رهش"، "دلّم مهشکینه"، "ئهت په ریسم"،
"نایاب" و... هتد، ههر چهنده پتیریا قان ههلبهستان دناقبهرا سائین (۱۹۸۸-
۱۹۹۱) ئ هاتینه نقیسین، ئی ئیکه مین ههلبهست ل دووهمین سالا
دهستپیکرنا نقیسینا ههلبهستان، ل ریکهفتی (۱۹۷۵/۵/۱۵) ئ ل گوندی
(بۆسه ئی) فهاندنه، ئهفه ژی رهوانی و شارهزایا ئهوی نیشان ددهت.

- ههلبهستانی پینچ ههلبهست ب پیتین (لاتینی) فهاندینه و تهفایا ئهوان ب
پیتین (عهربی) هاتنه فهگوهاستن، کو پیکهاتینه ژ: "پوور شۆرئ"، "۱۰ رۆژ
د زیندانیدا"، "چرایئ زینی"، "رهنگی ل مه ناهیلئ و دیرین".

- ههستا ئهوی یا بلندا نهتهوهیی، ئهو پالدایه ههلبهستهکا پری رامان ل سهر
دابهشکر و چار پارچهیا کوردستانئ فهینیت، و د چهند مالکاندا وها
دبیزیت:

کوردستان پارچهکری

دوژمنان ل خوه ئیکهکری

بهسه ئیدی شین و گری
مللهت ساخه قهت نامری

کوردستان بوویه چار
لهورا ب قیرین و ههوار
کورد و خه و ببن شیار
قان دوژمنان مافه ته خوار

- ل دهف ههلبهستقانی (کوردستان) واته دایک، ئاخ، وهلات و... هتد، ب جوانی
ههستی خوه دمربریه و ب دههان جاران ناقه شیرینی کوردستانی هینایه و
ههلبهست پیق قههاندینه و ناقونیشانی چهندین ههلبهستان ب (کوردستان)
ناقکریه، و ل قان چهند مالکان وهها دبیتیت:

کوردستان وهلاتی کوردان
کوردستان بههشتا جیهان
کوردستان بنگهها شیران
کوردستان کانیا زیپران

جهتی میچچاک و پلنگان
جهتی گهرناس و چهلهنگان
مهیدانا تهف شهر و جهنگان
هیلینا باز و قوئنگان

- کهسایهتیین نهتهوهیین ئهقی دیوانی (مهلا مستهفا بارزانی و ئیدریس
بارزانیه)، کو ههلبهستقانی گرنگیهکا باش و چهندین مالک و ههلبهست
ب ئهوان ناقکریه، د هوزانهکا خودا یا بناقی (ئیکه ئاداری) کو ل
رپیکهفتی (۱۹۸۸/۳/۱۰) ئی، سهبارت وهغهرکنا (مهلا مستهفا بارزانی)
قههاندیه و ل دهستیپیکا ههلبهستی وهها دبیتیت:

ل رۆزا ئێکی ئاداری
ب درهنگی وئ ئیڤاری
رهنیا غه ما هاته خاری
بهههی ئانی بو بهاری

ئیکی ئاداری ب کۆفان بوو
چ دهردهکی پیری ژان بوو
باری کوردان پیر گران بوو
دلی کوردا تهف تالان بوو

- ژ لایهکی دیتره، سهبارت ژ دهستدانا سهرکردی کورد ئیدریس بارزانی،
کو چهندی جارن ناقی ئهوی د ناف دیوانیدا دووباره کریه، ههلبهستا
بناقی "مائناقایی کرنا ئیدریسی" کو ل ریککهفتی (۱۹۸۸/۲/۳)ی
قههاندیه، د چهند مالکان ب ئهقی شیوهیی دبیتیت

چ ریبهرهک پیر دهلال بوو
بو ههژارا تم ههفال بوو
نئ ژینا وی ههرا تال بوو
ئهو کوردهکی شیر ههلال بوو

- هژمارهکا ههرا زیده یا ههلبهستین ئهقی دیوانی ل سهر دلداری و
ئهقینداریینه ژ ئهوان: "رۆی سۆرگول"، "گولا رهنگین"، "کهزی شوور"،
"شیرین"، "پوور سۆر"، "قیان" و... هتد.

- ههلبهستقانی نه جارهکی، بهلکو سهدان جارن یهقا گول، د ناف
ههلبهستین خوه دا ب کارهینایه و ناقونیشانی هژمارهکا بهرچاف یا
هۆزانان، ب (گول) ناقریه ژ ئهوان: "گولا رهنگین"، "گولا سۆر"، "گول
چیچهک"، "گولا من"، "گولا زهر" و... هتد.

- پيشمه‌رگه د هه‌لبه‌ستين (مه‌حموود هالۆ)يدا ئانكو خه‌باتكه‌ر، پاريزقان، جانفیدا، فند و چرا، دوژمن به‌زين، شير و پلنگ و... هتد، سئ هه‌لبه‌ست ژ هه‌لبه‌ستين خوه، بناقونيشانئ پيشمه‌رگه‌يه ناڤكرينه: "ئه‌مين پيشمه‌رگه"، "پيشمه‌رگه"، "منم پيشمه‌رگه". بۆ نمونه د چه‌ند مالكاندا وه‌ها دبئژيت:

هه‌ر ئه‌مين پيشمه‌رگين كوردستانئ
ئه‌م جان فيداينه بۆ نيشتيمانئ
خه‌باتكه‌رين بۆ ماف و ژيانئ

بۆ حوكمئ خوه ب خوه‌ي و جهئنانئ
دا سه‌ربه‌ست بژين ل ناڤ جيهانئ
دا ئازاد بين ژ زوئما بيانئ

- هه‌ر كه‌سئ هه‌لبه‌ستين (جه‌گه‌رخوين)ئ خواندين و ب هويرئ ئه‌قئ ديوانئ بخوينيت دئ كارتيك‌رنا شيوازئ هه‌لبه‌ست قه‌هاندنا (جه‌گه‌رخوين) ل سه‌ر هه‌لبه‌ستقان (مه‌حموود هالۆ) رۆهن و ئاشكرا بن، ب تايبه‌تئ د بكارهينانا په‌يقاندا.

- ل دويڤ ئه‌وان هه‌لبه‌ستين ميژوو و جهئ قه‌هاندنا هه‌لبه‌ستان ل سه‌ر هه‌ين، دويماهيك هه‌لبه‌ست بناقونيشانئ "دلئ من" ل ريك‌كه‌فتئ (١٩٩٢/٣/٢٤)ئ ل زيوه هاتيه نقيسين، ل ده‌ستپيكا هه‌لبه‌ستئ وه‌ها دبئژيت:

ئه‌ز بئ زه‌وقم يئ بئ سه‌ما
يئ بئ ره‌نگم گاف و ده‌ما
كه‌سئ بۆ كه‌س وه‌فا نه‌ما
دلئ دئ كه‌م جانئئ خه‌م

ل داويئ سوپاسيا خودايئ مه‌زن دكه‌ين ژبو ئه‌وي هيز و شيانين داينه مه، هه‌روه‌سا سوپاسيه‌كا تايبه‌ت بۆ به‌ريز (هيدئ) كورئ هه‌لبه‌ستقانئ ئه‌قئ

دیوانی کو ہەر ژ دەستیپکا کاری هەتا ب دویمایهیک هاتنی هاریکار و
پشتهفانی مه بوون، هەردیسان سوپاسیا هەلبەستفانی هیژا (دلبەرین هالۆ) زی
دکەین، هیثیخوازین ئەف کاره ببیته جهی مفا وەرگرتنا تەفایا هەلبەست
دۆستان.

د. فاخر حەسەن گولی

دەۆک ۲۰۲۱

هه‌و‌انامه‌ی کتیب

پوی سۆرگول^(۱)

پوی سۆرگول چەندا شـیرینه
وهك كهوا ل نـاڤ شاخا دخوینـه
ئەو گول ل باغی رەنگینـه
وهك گول هورچك و گول نەخوینـه

دبـهرا مـن خـوین شـیرینه
رۆنـدکـیت چاڤـا د بارینـه
هـهـر دـکـت خـهـم و گـرینـه
بـهـنـه کـی تـو ل دـهڤ مـن رـوینـه

پوی سۆرگول ئهـقینـدارم
دـلـدارئ بـهـژنـا زراقـم
بـۆ وـان چاڤـیت رەش دنـالم
بـۆ پـرچـا خـهـلـهـك د کـالم

ژبـهـر کۆفـانـیت تـه لـالم
چـووی ئـهـقـرۆ ژ تـه نـزانم
چـونـکی گـرتیـهـ ل زینـدانم
نـهـشـیـم دـهـلـالـی بـخـوازم

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۴/۲/۱۰)ئ، ل گوندی (بۆسەئێ - دەقەرا سندیان) هاتیە قەهانندن. هەلبەستەن سەبارەت ئی هەلبەستە وها دبێژیت: "ئەفە پارچا ئیکێ یە من قەهینای؛ چونکی بۆ جارا ئیکێ من خۆ هویکر قەهینانا هەلبەستا، لەوما ژێ دلداریه". واتە ئەف هەلبەستە وەك ئیکەمین هەلبەستا هۆزانقان(مەحمود هالۆی) دەیتە هەژمارتن.

رۆژەك پـرپـا و بـهـفـر و بـارـان
دەرکـهـتـبـووم ژ بـهـنـدـیـخان
چـووبـیـم ل سـهـر و ان دەرـاقـان
رۆی سۆرگول مە دی ل ناقا گولان

مـن گـۆتـ: بـۆچـی تـو نـایـئ
بـگـهـرـی ل سـهـر قـان رۆبـیـارـان
گـۆتـ: نـهـرـازـیـمـه ژ قـان یـارـان
کـهـفـتـیـمـه بـهـنـدا نـهـیـارـان

رۆی سۆرگول چەندا چەلەنگی
خۆ خەملاند ب هزار رەنگی
بەلێ چەما یاری بی دەنگی
دی مینی لال حەتا کەنگی

بەس ب مینه ل دەست نەهنگی
خۆ هشیاریکە وەک پلنگی
دی رابە ل مە بی درەنگی
دا بکین شاھی و ئاھەنگی

ئەهی شەپالێ بیاریا پەزی
خوین شیرینا من چار کەزی
رابە دا بچین نفاق رەزی
ل سەر وی ئاقا هەند تەزی

ئەقە چەندە ل تە دکم گازی
بۆچی سەلێ و ژ من نە پازی
بۆ نەفەرێ ل گەل بەازی
دا بگەهین نفاق دار مازی

وئ سـۆرگولال نـاف ئاقـارى
بلبلـهك دىتـل سـهر دارى
گـۆتـى: وەرە تـو خـۆش يـارى
دى خـوہ بـۆ تـه كـم دىارى

دا ئەم بکین كەيف و يارى
دا ژيىر بکین گەرم و سارى
بچينين گـۆلـىن بـهـارى
ل بـهـر ئاقـا قى رويـبارى

تـو گـولا باغـى قىانـى
نيرگزال حـەودىـن چىانـى
وەرە خۆشـكە قى ژيىانـى
دا ئەم بچينينە زۆزانـى

تـو پـر ئىش و خەم گرانـى
وەرە بچينينە سـهـيرانـى
ئەو دەرمانـه بـۆ قى ژانـى
بگـهـرپىن ل كوردسـتانـى

چ بىـژم سـۆرگولا دەلال
نيرگزا پـر شەنگ و شەپال
دبـرينا بى دەنگ و لال
كەقۆكا بى دۆست و هەقال

توى دبـهرا پـر نەقش و خال
توى كۆتركا بى چەنگ و بال
توى رەش روحانا شين و ئال
سيسـن و بـهـيبين و هـهلال

ل خوہ کر بیہنہ کا شرین
سہد لاو ژبہر جانج مرین
بو خوہ دکم شین و گرین
من نہ دی وەك وئ دلبرین
ژ چاقا تین پۆندك و خوین

جان شین بوو وەك گولا گەش

گولا گەش بوو ل سەر پویباری
بەس هەلگرە ئەقی باری
بو خوہ بگرە دۆست و یاری
خوہ تەناکە ب یەك جاری
دا نەکەقی شەقا تاری

من نہ دی وەك یاری کەلەش

ددان زێر^(١)

ددان زێر من دیت ل ئیفانی^(٢)
ل وی زۆزانن و کویستانی
مەمەک وەک سێقین جیهانی
چەندا خۆش بوو ل وی سەیرانی
نیرگزال نایف کوردستانی
کولیکال هەیفانی

چەند بێن خۆشە ل قی زۆزانی
بشکفتی ل باغی قیانی
من دقیت بچم تەوافی
ب پامیسەم رویکی جانی
ئەفە هاتە سەررادانی
خۆ کەر نەکە دختور زانی

شەنگەبیال سەر رویاری
خۆه شل^(٣) نەکە ل بەر بارانی

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتی (١٩٧٤/٢/١٤) ئی ل (بۆسەئە- دەقەرا سندیان) هاتیە قەهانندن. هەلبەستەقان سەبارەت قی هەلبەستە وها دبێژیت: "هۆزانەکا دلدار یە هاتیە قەهینانندن، پشتی من ددان زێر دیت کو نەچاریم قی پارچە هەلبەستە پی چیبکم".
واتە ئەف هەلبەستە وەک سێقەمین هەلبەستا هۆزانقان (مەحموود هالۆی) دەیتە هەژمارتن.
(٢) (ئیفان) گوندەکە سەر ب دەقەرا سندیانقەیه.

(٣) تەپ.

خووه هشاركه يارا شرين
ته نابينم ئەقرو كاني
شرينا بهر دلي لاواني
تو پر زهوق و پر قيانى

دهرمانا دهرديت گراني
تو وهكى دور و مهرجاني
سورگولا ل سهري چياني
خوناف گرتيه ل بهياني
مايه ل هييا دوست و يارا
راوه ستا ل سهري كواني

خووه خهملانب بو ديواني
شريني گول شيلاني
دهركه تبوو ژئيه يواني
شهمالكاهش بوو ل ديواني
بو خووه بگره خوش ژياني
هه ي بي بهختي ما نزاني
تو د ژيي ل ناف كوردستاني
بهس هه لگره كول و ژاني

دهنگهك بۆ شنگاری^(۱)

شنگار تو چه ندا رهنگینئ
کولیکال باغئ ئەقینئ
سونبلا ل بوقچئ شیرینئ

ژبهر زۆرداری دل برینئ
ئەو بۆچی تو هار و دینئ
دوژمن بمرت دئ هەر مینئ

شنگار تو عەردئ کوردانئ
بۆ نەیارا ب کول و ژانئ
ژ کوردان پرا تو دەرمەتانئ

ئەفرۆکە ل حەبس و زیندانئ
پابە سەرخووە ما نزانئ
تو پارچەکی ژ کوردستانئ

شنگاری تو خووش شنگاری
ئەفرۆکە تو ل دەست نەیارئ

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۴/۳/۸) ئی ل (زاخۆ) هاتیە قەهاندن. هەلبەستەقان سەبارەت قئ هەلبەستئ وەها دبێژیت: "پارچە هەلبەستەکا رامیاری و نیشتیمان پەرودەری هاتیە چیکرن. پشتی حوکومەتا عێراقئ دەست ب تەعریب و تەبعیث کرنا وی دەقەرئ کری و کەتن بن زولم و زۆرداریا وانقە. قئ جارئ ئەقە پالقەدانە بۆ وان و هەمی کوردین دلسۆژ خەباتا خووە بکن، بۆ رزگارکرنا وی هەچی جەئ وەسا ل بن دەستا بن."

خەبات بکە ب زانیاری

خووە رزگار بکە ژ زۆرداری
پابن پیکە ب هه‌ژاری
دا ئازاد بن ب یه‌ک جاری

شنگار دئ پابه دره‌نگه
خه‌باتکه ب توپ و تفه‌نگه
شۆلکن ژ دل و یه‌ک ده‌نگه

دا رزگار بن ژ ئاغا و به‌گه
خووە هشیارکن وه‌ک پلنگه
خه‌باتی بکن ب هه‌می په‌نگه

شنگار تو چه‌ندا ب ره‌وشی
ل نک خۆرتا گولا گه‌شی
ل ده‌ست دوژمنی نه‌خوه‌شی

ل ده‌ست لاوین کوردا بئین خوه‌شی
دئ پابه سه‌رخوه چاف ره‌ش
لئ چرا تو خوه‌ش نامه‌شی

شنگار خه‌بات کهن ب چاکی
تو ئاخه‌ک شیرین و پاکی
خووە فیداکن ب چاکی

خووە ژ زۆرداری رزگارکی
ناقه‌کی بو خووە په‌یداکی
دیرۆکه‌ک درێژ تو راکی

سیژدهی سوباتی^(۱)

ل سیژدهی مهها سوباتی
کورد ل زاخۆ دکن خهباتی
نه مال سویکی پیتھییت مال
وهک بارانی خه لک دهاتی
دورد و نهخۆشی و بهلاتی
نه رادوهستان وهک فوراتی
دنیا سار بوو باران دهات
چه ند پر کول بوو ل وی کاتی
دکاندارا تشتت رادکرن
خودان مالا مال بار دکرن
پیشمه رگا زارۆک دبرن
قه چاخچیا باله دبرن
تورسوکه ژ تورسا دمورن
خوهشمیرا خوه هشیار دکرن
مامۆستا و قوتابیین چاک

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۴/۳/۱۳) ئ ل (زاخۆ) هاتیه قههاندن. ههلبهستفان سهبارمت قی ههلبهستی وهها دبیتیت: "هۆزانهکا هیجائی و پهسنهکریه ل وی وهختی هاتیه قههیناندن، ئەوی کو خه لک ژ شارێ زاخۆ د رهن و دهرکهتن بۆ ژ دهرقه، کو ئەو وهخت بی، ئەوی شۆرهشی ل سالا ۱۹۷۴ دهستپیکری پشتی حوکمی خوه ب خوهی یی کیم دای مه، قیجا ل وی چاخێ تشتین خوارنی گهلهک گران بوون کاربدهستیت مه کوردا، دهست ب مال و تشتا خلاس کرنی کر."

جلكیت كوردی ل بهر خوه دكرن

خودان دهمانجه و غه دارا

ئهوان وهك كهريين بهارا

خوهقه دههژاند ل وان وارا

ل قهچاخچيا كاره كارا

مال كهفت دهستی قان نهيارا

مالي دبن چؤل و بهيارا

سهه ئاه و ئاخين ههوارا

كهس وي نهبينت چ جارا

.....⁽¹⁾ صهبا دكانا دكر

سههرا مالا خوه بار دكر

لهشكهري گران كوم دكر

بو دوژمن توپس چيترك

.....⁽²⁾

⁽³⁾ مال و تشت بو خوه دبر

.....⁽⁴⁾ و كاردهستا

مهكينه و دوژهه ژ خوه را دبر

سحاري چووم سويكا سهري

مه نه دي دكان قهكري

ههميا پيگه قالهكري

⁽¹⁾ ناف هاتيه پاراستن.

⁽²⁾ ناف هاتيه پاراستن.

⁽³⁾ ناف هاتيه پاراستن.

⁽⁴⁾ ناف هاتيه پاراستن.

خەلکى ژ تورسا^(۱) دگری
ئەقرۆ دنیا سېرى برى
جاب دایه هیزا بەرگری
خوه هشیارکن بو قى شېرى
نە رازینه ژ حوکمى بەگری^(۲)
شووربیمه بو سویکا ناقى
دنیایى دا تیى تاقى
خەلك تین و دکن بزاقى
ناراوہستیه وهكى ناقى
تشت گران بن گاف ب گاقى
حوکمەت بو خوه دکت لاف لاقى
پیشمەرگه چوو بین قى راقى
دوژمن کەتبوو تەلەهه و داقى

---

(۱) ترسا.

(۲) ئەحمەد حەسەن بەکر، دناقبەرا سائین (۱۹۶۸-۱۹۷۹) ئى سەرۆك كۆمارى عىراقى بوو، ل
ساللا (۱۹۸۲) ئى مائىناقىبى كر.

رەش رۆحانا پەرڤەدایى (۱)

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل ھاڤینى
کولیکا ل ناڤ باغى جوان و ئەڤینى
ببل و کەو ل ھنداڤا تە دخوینى
ب دەنگ و ئاوازین خووش شىرىنى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل پەيزى (۲)

کەڤۆک و شالیل ل سەر تە دلەيزى
ل نك من چەند ب رەوش و گەش و دەلالى
خەملاندیە وەكە بوقچى پىر خۆپىزى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل زقسىتانی
چەند شەپال و شەنگ و شەخ و پىرڤیانى
خەملین دەشت و چیاين کوردستانى
چبک ئەڤرۆ کەڤتیمە ل بەندا ژیانى

رەش رۆحانا پەرڤەدایى ل بەھارى
کولیکا کەسک و شینى ل مەھا ئادارى
ھەر توى وەكە ببللى دین و ھارى
لى چبک ئەڤرۆکە تو دل بریندارى

(۱) ئەڤ ھەلبەستە ل ریککەڤتى (۱۹۷۴/۹/۱۱) ئى ل (لېڤانج- دەڤەرا سندیان) ھاڤیە

ڤەھاندن.

(۲) پاییزى.

يارى ئەز سويند دخوم ب دار و گيایى
ژبیر نه کم رهش روحانا په ره قه دايى
نيرگزال نافع وان ههردوو باغا هلدایى
سۆرگولال نافع ميرگ و رهزا پالقه دايى

رهش روحانا من ئەقرۆ چەندا بين خواهشه
يارا من گولهك سۆره و ههردەم و گافى گهشه
دیم سۆرگوله بهژن زراقه چاف رهشه
ئەو نازکا برو قهيتانه ههرد ب رهوشه

ئەمىن پېشمەرگە (۱)

هەر ئەمىن پېشمەرگىن كوردستانى
ئەم جان فېداينە بۆ نىشتيمانى
خەباتكەرىن بۆ ماف و ژيانى
بۆ حوكمى خوە ب خوهى و جهئىنانى
دا سەربەست بژىن ل ناڤ جيهانى
دا ئازاد بىن ژ زولما بىانى
ئەم هەر پېشمەرگەنە فەند و چەرا
ئەم تەڤ روينشتينە ل پشت چەپەرا
بلا دوژمنى پىس بكارىننت
دەبابە و مېك و سۆخو و باجەرا
بلا ويران بكت گوند و خانى و
باژىر و مللەت و ئەڤان قەسرا
ئەم دى شۆلكىن ب دوشك و خەنجەرا
نا تورپىن (۲) ژ خائىن و جەحشەكەرا
ئەم پېشمەرگەنە چست و چەلەنگىن
چو جارا چەپەرىت خوە نابەردىن
بلا شەهيد بىن شەپەفە بۆ مە
چونكى خەباتكەرىن بۆ ماف و ژىن

(۱) ئەڤ هەلبەستە ل رېككەڤتى (۱۹۷۴/۱۱/۱۸) ئى ل (پىربلا- دەڤەرا سەندىان) هاتىە

ڤەهاندىن.

(۲) ترسىن.

ناشتیخوازین بو وهلاتی رهنگین
ئهه پیشمه رگه نه شیر و پلنگین
ئهه هه فیداکاریت مللهتینه
شان و نوبه دارین وهلاتینه
ل ناف سنگه را هه پیشکهفتینه
بهه سنگی دوژمنی وهک پیلاینه
ههمی ریک مه ل دوژمنی گرتینه
ئهه تهف پیشمه رگه نه وهک کهوینه

كوردستان بى ئاداره، بى گولان
بى ميگره، بى چيمه نه بى زوزان
بى دهشته، بى دارگه هه، بى كويستان
بى هاقين، بى په ييزه، بى زقستان

ههواره سهه ههواره كوردستان

بى ياره، بى دوسته، هه ر بى دلدار
بى ههواره، بى كاروانه، بى كار
بى شه ماله، بى چرا، بى نازدار
بى ئوميده، بى دهنگه بريندار

ههواره سهه ههواره كوردستان

گولا رهنگین^(۱)

گولا رهنگین شوخ و شهنگی
گول نهخوینی زههره^(۲) رهنگی
چاف رهشی لال و بی دهنگی
بهژن زرافعی، دل زهنگی

ل بهژنی کر شالهک رهنگین

گولا رهنگین چهنده لاله
ئهو نیرگزال دهست ههقاله
بیین خوهشه، شرین شهپاله
جانا من وهک کار غهزاله

ل ئهنی بوو خالهک شرین

گول رهنگینا ل بهر رویاری
تو چاف رهشی وهکی ماری
یارا من دل برینداری
وهه ل گهل من بکه یاری

سهه د لاو ئیرۆ ژبهه ته مرین

گولا رهنگین، سوور و زهری
من دیتی ل بهر پهنجهری
نی دزانم دل کسهه ری
بوچی ژ مال ناهه دهری

دلنی ته تهف بیه برین

^(۱) ئەف ههلبهسته ل رپیکهفتی (۱۹۷۵/۴/۱۱) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

^(۲) گول.

كۆتايى شۆرەشا كوردان^(۱)

دئىم سۆت لى بەر تو ئەى كوردستان
هەزار نەعلەت لى ئەمىرىكا و ئىران
شاهنشاه^(۲) دوژمنى كۆنى كوردان
خەلفى سانتۆش^(۳) بۆ دوژمنەكەمان

كونگرەى ((ئوپاك)) لى جەزائىر بوو
شاهنشاهى ئىران بەشدار بوو
صەدام^(۴) خىلە باز و شارەزا بوو
شاهنشاه بە خەلىج رازى كر بوو

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەقتى (۱۹۷۵/۵/۱۵) ئى ل (بوسەئى- دەقەرا سىندىيان) ھاتىە قەھاندىن. ھەلبەستەن سەبارەتى قى ھەلبەستى و ھەا دىبىژىت: " پارچە ھۆزانەكى رامىارىيە ھاتىە ھەلباستەكرن، داوى كوتاي شۆرەشى كوردان لى سائى (۱۹۷۵) ى ئەو كاتەى كە كۆنگرەى "ئوپاك" لى جەزائىر بوو، شاهنشاه و صەدام تىا بەشدار بىوون، ئەو خىانەتى گەورە ل مىللەتى كورد كرى لەگەل ئەمىرىكا و خەلفى سەنتۆ، كە ھىچ ھاوكارى نەبوو لەو كاتە تا ئىستا بەو كونگرە چەپەلە ئەلپىن كونگرەى (۶ ئادارى) بە خىانەت. ھەزار ھەزار نەعلەت لەو كەسانە بن ئەواى بوونە ھۆى پاشكەوتن و رۆخاندنى شۆرەشەكەمان".

(۲) موخەممەد رزا شاھى پەھلەوى ل سالا (۱۹۴۱) ئى وەك شاھى ئىرانى ھاتە دەستنىشانكرن و ل سالا (۱۹۷۹) ئى ھاتە لادان و دوئماھىك ب پادشاھىا ئەوى ھات.

(۳) قولپا سەنتو (قولپا بەغداد) ل سالا (۱۹۵۵) ئى ب مەبەستا رېگرىكرن ژ بەلاقبوونا كۆمونىستىي (شىوعەتىي) ل رۆژھەلاتا ناھىن ھاتبوو دامەزراندن، كو وەلاتىن ئەندام پىكھاتىبوون ژ: ئەمىرىكا، عىراق، توركىيا، ئىران و پاكىستان.

(۴) سەددام حىسەن تىكرىتى، ھەر ژ (۱۶ تەمووزى ۱۹۷۹) ئى ھەتا (۹ نىسانا ۲۰۰۳) ئى سەرۆك كۆمارى عىراقى بوو. ل سالا (۲۰۰۶) ئى ھاتە سىدارەدان.

ئەو شاهنشاهی زۆر پیس و دل ژەنگ
ئیمە دابوون بە خەلیجی گرهنگ
ئیمە هیچ نەمان چ هاوکاری و دەنگ
خەلفی سانتۆ و ئەمریکا بوون فرەنگ

ئیمە زۆر تیکۆشەری چالاک بوون
خاکی کوردستان بە خوین ئاو دابوون
کاربەدەستانی ئیمە بە فیل بوون
نەم زانی دوژمن هەژاران بوون

گهريانەك ل ناف وەلاتى^(۱)

چووم بۆ شارى زاخۆكا پىر شەپال
ئەو هيزل و خابىرى ئەند زەلال
ئىبراھىم خەلىل و پىرا دەلال
وەك ھەر دوو پووبارىت ب ھەقرا ھەقال

چووم بۆ دەھۆكا جوان و پەنگىن
ئەوان سەيرانگەھىت خۆش و شىرىن
ل گەل سەرسنگى و سىلافا ب ئەقىن
رەفىت كۆتركا ب سەردا دىرىن

گەھشتم وئ نامىدىكا پىرخۆش
ژبەر وئ رەوشى بوومە مەندەھۆش
ئەو كەلھا كەقن و دەلال و ب رەوش
مابووم بىر و سەودا و عەقل و ھۆش

چوومە باژىرى شىرىن ھەولىرى
بۆ مە كوردا ئاخەك زىف و زىرى
ھەمى ھەقال و ھەقگر ل وىرى
ھەر بۆ مە دكن بزاق و خىرى

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۱۹۷۷/۷/۱) ئ ل (زاخۆ) ھاتىە قەھاندىن. ھەلبەستقانى ئەف ھۆزانە ب دوو شىوازىن جودا ژ ھەقدوو نقىسىيە كو يا دووىق بناقونىشانى (گهريانەك ل شارىت كوردستانا دل برىندار) ب ناقىرا چەند رۆژەكان ل رىككەفتى (۱۹۷۵/۷/۸) ئ ل (زاخۆ) قەھاندىيە. ھەر ژ بەر قى چەندى مە ھەولدا ھەلبەستى وەكى ئەوئ بىنىنەخوار.

زقريم بۆ ئاكره و شىخانا جان
ئەو ھەر دوو پارچەكن ژ كوردستان
كچ و كورا كرى كهيف و سەيران
ل وان ھاقينگەھييت ب عەشق و قيان

چووم سولەيمانىي ل جەي سۆران
شنگارا شەنگ ل ناف بەھدينان
دەربەنديخان و چوارتە و دوكان
مە پيکھە کر كهيف و سەما و ديوان

سەرئەفراز گەريام بەرەو پەواندوز
ل گەل گەلالە و چۆمانا پيرۆز
ھەمى رۆھن بوونە ب ئاگرى نەورۆز
رۆژ ھەلات قەت نەما لى تارى و تۆز

گەريام بۆ قەلەدزا ئەقیندار
حەلەبچا سەرسنوور و كەقنە وار
بۆ مە ھات خۆشتين شرين بەھار
چ گەريانەك خۆش بول مەھا ئادار

سەرنشيف چووم شارى خانەقيني
جەي كهيف و شانازى و ئەقيني
بۆ زارۆكيت كوردا تو ھەر ژيني
پر ئەقيني وەكى مەم و زيني

گهپانهك ل شاريت كوردستانا دل بريندار⁽¹⁾

چوومه شارئ زاخوكا بههدينه
هيزل و خابير ویت ژيک قهبينه
ئهم تهف بي هوش و دلبرين مابينه
كهفتينه دهست زوردار و خائينه

چووم بو دهوكا هند خوش و پهنگين
وان سهيرانگههيت جوان و شيرين
لي دبينم دهوسا گورگين دهف ب خوين
لهو كهو و بلبليت مه زي فرين

گههشتم وي ناميديكا پر خوش
لي دگهپن دوژمن و خو فروش
تهف سهرخوشن وهك مرؤقى بي هوش
حهمي يا خودانه ب پاره و قروش

هاتيمه شارئ شرين ههولييرئ
ههر دگهپم كهس نابينم ل وييرئ
كوردئ دلسوژ وهك كهوي دلييرئ
دوژمني ئهم داين بهر شهقر و كييرئ

⁽¹⁾ ئەف ههلبهسته ل ريككهفتى (1970/7/8) ل (ليفانئ- دهقرا سندان) هاتيه قههاندن. ههلبهستقان سهبارتهى قئ ههلبهستئ وهها ديپزيت: "پارچه ههلبهستهكا نيشتييمان پهروهري و رامياريه هاتيه قههينان، پشتي شوپهشا كوردى شكهستى و مللهتئ مه كورد كهفتينه بن دهستا و بهر دهرد و ئيش و كولا، خو فروش و كرئ گرتى و جهشكه، كهتينه ناف وان باژيرا ل كوردستانا پهنگين".

زقريم ئاكره و شايخانا جوان
ئەو ھەر دوو پارچەكن ژ كوردستان
قەت لئ نەما كەيف و خۆشى و ژيان
ھەر دئ بئژين كوردستان يان نەمان

چووم سولەيمانئە و چوارتە و دوكان
شنگار و زمار ل نائف بەھدينان
ل گەل سەرجنار و دەربەندىخان
شەرمە ئەو بمين ل دەست دوژمان

قەگەريام ئالتون كۆپرى و كەركويكئ
بۆ وەلاتئ مە كوردا تو بويكئ
چما ئەقرۆكە تو پەپويكئ
ژبۆ گەنج و خۆرتئ مەردا چويكئ

ئەقراز چووم رەواندزئ و گەلالە
لئ دبينم گورپئ گەنج و دەلالە
ھادابوون ل سەر سيسان و گولالە
شين ببوون ب رۆندكئت ھەقالە

ھاتم قەلەدزا دل بريندار
ھەلەبچە سەر سنوور و كەقنەوار
چەند بکين گازی و قيرين و ھەوار
كەس ئەقرۆ ل مە نابت ھەقال و يار

سەرنشيف چووم شارئ خانەقينيئ
جەئ كەيف و ژين و پەر ئەقينيئ
بۆ زارۆكئت كوردا تو ھەر ژينيئ
نابت تو ل دەست دوژمنئ بمينيئ

هاتيمه‌قه چۆمان و حاجى عومران
ئەو پايته‌ختى شۆرەشا كوردستان
جەئ شىر و سەرۆكىن مە كوردان
هەر خەبات كەين بۆ ماف و ژيان

بانگهك بۆ دليريت كوردستان^(۱)

رَابَن سَهَرخووه لايوت كورد
ئهم كهفتين بهر كول و دهردا
وه لاتن خووه قهت بهرنه دا
شهرمه دوژمن بيت ب سهردا

تهف بكن بزاق و خهبات
ژبو سه ره سستيا وهلات
نيزيك دئ بينين رۆژه لات
بو كوردستانن بين خهلات

رَابَن پيكة به به ژاري
ب پر شادي و به ختيا ري
پيشمه رگه و ل گهل جووتيا ري
مللهت رَابَن ب يهك جاري

خهبات كن ژبو مللهتي
رۆژ ئه فرۆكه ل مه داكه تي
دوژمن وي ژ ته له قه پرستي
دئ وان گريدين ب دهستي

خوه هشاركن شير و پانگ
همي شولكن ژدل و يهك دهنگ

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ريكهفتي (۱۹۷۵/۷/۱۴) ئ ل (ليفانج- دهقرا سندان) هاتيه

قههاندن.

خهبات کن ب توپ و تهنهنگ
رپکا مه دویره و ل مه درهنگ

میرا چاک و پیشمه رگیت گران
کارگه و دلیری ت کوردان
تهف جانئ خو بکن قوریان
بو سه رخه و بوونا کوردستان

تهف کوردستانا شوخ و شهنگ
تهف دا سهیرانگه هیت پر رهنگ
تهی خوړت و گهنجیت پر چه لهنگ
رابن دا تهم بکینه جهنگ

تهی پیشمه رگیت فیدا و دهلال
تهم مانه بی کس و هه قال
وهلات پره ژ دۆل و نه قال
کهه و بلبلیت ماینه لال

وهلات ژ خوینی سهور بیه
کوردستانه ب خوینی ئاقدایه
سیسن و گولا ئی هلدایه
دوژمن تهقرو ئی دگه ریه

دلوڤان و دلدارى (١)

دلوڤان:

هو هه قالى منو دلدار
ل سهر مهرا بوورى بههار
ئهم مانه ئيخسـير و ههزار
بـيـ ئيان و بيـ مال و دار

دلدار:

ئهي هه قالى من دلوڤان
ههر توى هه قالى بارگران
نـيـ ئهمين هوگـز و باران
ئـهـ قـرـو دـزـين ل كوردستان

---

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٧٥/٧/٢٦) ئی ل (لیفانج- دەقەرا سندیان) هاتیە قەهانندن. هەلبەستەن سەبارەتی قی هەلبەستە وەها دبیژیت: "دلوڤان و دلدار دوو هەقالن، کو ژ دلەك پاك و پاقر و پر قیان دەستە هەقالتیە داینە ئیکودوو، ب راستی هەقالتی گەلەك ب نرخ و گرانبهایه، قی جارئ مه گەلەك سأل، وەخت، دەم و چاخ ل گەل ئیک بوورانندن، ئەم نەشیان دوو رۆژا ئیک دوو نەبینین، قیت مه قەستا جهی ئیک دوو کریا کو وەختی مه دەست ب قەهینانا قی هەلبەستا جوان کری، ئەز ل بن دەحلی ل سەر ئافی دانئ ئیقاری رۆینشتیبیم، مالیت مه ل بانا گۆقی بین ئەز ب تنی بیم، هەقالی من دلدار ل سەر بیدەری بی ل دەشتی و بیرا وی هات بیرا من و ئەز نەچار بیم کو قی هەلبەستی چیکم، گەلەك سوپاسم ژ تە براین دلوڤان سەر قی بیرهاتنئ، کو ب باشی دزانم تو هەقالتەك گەلەك ب سۆز و و باومری و تە چو جارا ژبیر ناکم برا، گەلەك گەلەك سوپاس- برای تە دلدار خۆش هەقالی ب باومر".

دلدان:

بەسن برا ئەف كۆل و ژان
بەسن ئەف دەردین پر گران
دا ئەم بکین بەحسا قیان
دا ب چینه نەف باغین گولان

دلۆقان:

خووش گۆتە ئە لاوی هیژە
کۆلا ژ نەف دللی باقیژە
بەس بمینە کەر و گۆژە
بیژە برا تو هەر بیژە

دلدان:

هەقال ئەفرۆ ئەز چووم گەلی
من یەك دیت جیر ل سەر ملی
بەر بو فیس تانەك گول گولی
دزانم چی مایە ل دللی

دلۆقان:

هەقال من دیت و ل بەر دەری
بەر بو فیس تان سۆر و زەری
پرچا درێژ ل ویست وەری
لێ چبکم زوی هاتە بەری

دلدان:

برا من دیت و ل سەر ئەقی
ل بەژنی دا تیئ تەقی
بەرامبەر چوویم هەناقی
وەکە کەوی کەتەبووم داقی

دلۆقان:

برا من دیت و ل سەر بانى
پاوه ســـــــــــــــــتابووم ل دهري خـــــــــــــــــانى
پرچا ســـــــــــــــــهري خووه دهرانى
ژ نوى من ب يارى زانى

دلدار:

يا منه هەر چست و چه لهك
ل من بادن بسكيت خه لهك
كلدابوون ئه و چاقيت به لهك
لى چبكم ئه فرۆكه فه لهك

دلۆقان:

دلدار يا من كوڤى كيله
تو نزانى چ جه حيله
چاق رهشا من وهك روميله
گۆت: ئه ز د بىژم نه هيله

دلدار:

دى بهسن ئهڤ به حس و خه بهر
ژ دهست مه چوون شير و خه نجهر
ل چۆلى مانا بى ريبه
كهس نينه ل مه بيت مه فهر

دلۆقان:

دوژمن بزانه نا تورســـــــــــــــــين
شـــــــــــــــــير و پلـــــــــــــــــنگ و هـــــــــــــــــۆگژين
مـــــــــــــــــافى كوردســـــــــــــــــتان دـــــــــــــــــخـــــــــــــــــوازين
دى هەر ســـــــــــــــــهريهست و پرزگار بين

دلدار:

ئەم نە بەردین چیا و مالا
دئ هەر خەوینین وەك بابل
ل سەرنیرگەز و سۆرگولا
ئاقیدین خوینا جەهرگ و دلا

دلۆقان و دلدار:

ئەم هەر دوو ئەقەرۆ برانە
ژ عەشەق و دل و قیانە
دوژمنۆ توو باش بزانیە
دئ پزگار کین کوردستانە

گولا سۆر^(۱)

گولا سۆرچ قاس گەشی
تو کەفوشینکا چاف پەشی
پەش پویحانا من بێن خوەشی
وەک دبینم خۆش نامەشی

من گول دیت و ل دەری مانی
بەژن زراف، کار غەزالی
شۆخا شیرین چەند دەلالی
گول چیچەکا شین و ئالی

گولا سۆرا ل سەر ئافی
خوناف گرتی ل تی ئافی
چ تشت ئەفرۆکە من نافی
ژیلی گولا ل ناف ئافی

گولا سۆرا ل نیسانی
چما ئەفرۆ پەریشانی
هەی بیبەختی ما نسانی
ئەز چەند ل تە دکم قیانی

دی وەرە خوەشکە ژیان
دا ئەم بچینە زۆزانی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱/۸/۱۹۷۵) ئ ل (لیفانج- دەقەرا سندیان) هاتیە قەهانندن.

ژییر بکین کول و ژانی
ل ناق باغین کوردستان

کولیکال باغی ئەقین
وهک بلبلی دلبرینی
چما خه ما نا رهقین
ل گهل بلبلی بکی کهنین

گولا سووری وهکه دوری
ددان زیپری چه ندادا خپری
تو شرینی و لیف شه کری
دهست بازنا من پرچ زهری

گولا گهش^(۱)

گولا گهش هات و بووری
نیرگزال حهودا ژووری
کهزی شووری چهند زووری
چاق رهش وهکه حووری

گولا گهش هات و د پیدایا
من دیت و ژ کهپری و پیدایا
ههقالم کهت خهوییدا
ما حهتا بهری سپیدایا

من گۆت: ههقال ئه و چیه
گۆت: گولا گهش بووریه
دهسـمالهك ل دهسـتیه
نزا بوۆکی بریه

گولا سوۆر ههردهم گهشه
رهش پوحانا باین خوهشه
برۆقوره چاق رهشه
نزانج چ کهلهشه

تو گولا ل سهەر پویباری
کهزی شوورن وهک ماری

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۵/۸/۱) ئی ل (لیفانج- دهقهره سنديان) هاتیه قههاندن.

بەس هەنگرە قى باری
لىق هەر بۆ من تو یاری

گولا من پائى هدايى
گول هورچکال سەر چيایى
بيشهنگال دەر مالایى
گولبه پوژا نائف وەرزيایى

پرچ رهش^(۱)

پرچ رهشێ ته فیسـتان زهری
کراس کهسکی رهش ئەسمهری
بێن خوهرشێ مسک و عهنبهری
ته دبهنم ل بهر پهنجهری

پرچ رهش چوووی ناڤا رهزی
خۆرت و تۆلازل دویقدا د بهزی
بهژن زراقی چار کهزی
جانێ توی بیڕیا پهزی

پرچ رهش چوووی قان بهیارا
ل دویف چوون ئەف دۆست و یاره
ئیشارهت کر یار ب یاره
ههر دکت گازی و ههواره

پرچ رهشێ تو چهند حیزی
ل سهر سههربانی د لهییزی
ههر توی رها خوڤیزی
چهند ب دوریم دی ئیت فه زوی

پرچ رهش هات و ژ سهه ئاڤی
ئهو چهند بکت لاقه لاقی
ب خودی یاری من تو ناڤی
چو جار نابیژم کا ئاڤی

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۵/۸/۳) ئ ل (بۆسه ئی- دهقرا سندیان) هاتیه فه هاندن.

گول چیجهك (١)

گول چیجهك شرین و جوانه
گول هورچکال سهری چیانه
گول نهخوینال ناف هودانه
گولبهپوژال ناف وهرزانه

گول چیجهکا زۆر جوان

گول چیجهکی چهندا ب رهوشی
نیرگزا جوان و بپن خوهرشی
رهش پوحانی تو چهند گهشی
بهژن زراقی تو چاق رهشی

گول چیجهکا پر قیان

گول چیجهك ههردهم دل ب کولا
شرینه ل بار ههمی دلا
روی سووره ژ پهنگی سوورگولا
ههر چاق رهشه ژ کانیا کلا

گول سوور کهت دهست دوژمانان

من نهزانی تو هند شرینی
شهف و پوژا تو خوهرش دخوینی
نی دزانم تو دلبرینی
نه گههشتی خوهرشی و نهقینی

گول چیجهکا بی ژیان

(١) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (١٩٧٥/٩/٢٧) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

گول چيچهكی تو چهند دهلالی
شرینخ پپر شهنگ و شهپالی
چاف بهلاك دهرکت دهری مالی
من سلاف کر وی کار غهزالی

بی شهنگا سهر کانیا

گول چيچهكا كهسك و سور و زهر
بوچی توژ مال نائی یه دهر
گوتی: ئەز مام بی یار و مهفهر
ناگههن من چ بهحس و خهبههر

دهرمانا دهردییت گران

گول چيچهك ئەفرۆكه وهریایی
رهش روحانا ههر پهرفه دایی
بلبل مال سهری چیایی
ژ ههقالاڤه پاش فهمایي

چاف بهلهكا بسك فهیتان

كوردستانا شرين بيه دلبرين^(۱)

كوردستانا خوش و شـرين
ئەقرووكە بيه دل برين
ئەم چەند بکين خەم و گرین
بى ئاگر وەلاتى پەنگين
ئەم كەفتين دەستى زۇردارا

گول چيچەكين مە قورمچين
شاخ و کويستان کوزين^(۲)
بلبلين مە مان هار و دين
ل سۆرگولا بى تازى و شين
ئەم كەفتين دەستى نەيارا

وهریان بەلگين ئەقان گولا
زەر بين نيرگزين سەر ملا
خوين د زیت ژ جەرگ و دلا
دل بوون برين ژ قان کولا
ئەم كەفتين چۆل و بەرا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل پیککەفتى (۱۹۷۵/۹/۲۸) ئ ل (زاخۆ) هاتیه قەھاندن. هەلبەستقان سەبارەتى قى هەلبەستى وەھا دىبىزىت: "پارچە ھۆزانەکا راميارىه كو پشتى شۆرەشا كوردى ب دویمایى هاتى، هاتیه قەھینان كو مللەتە کورد مشەخت بین، ھندەك چوون ئیرانى و ھندەك چوون تورکيا، ھندەك ل عیراقە مان و ئەم کەفتين بەر شەرى حوکمەتە، گەلاک ژ مە گرتن و ئیخستە بەندیخانا و زیندانیت خوە یین نەمرۆفانە و زۆردارى ل مە دکر".

^(۲) سۆتن.

ملاھتێ مە بوویە خەمگیر
لێ بین خەلات قەید و زنجیر
ژ دەست مە چوون خەنجەر و شیر
کۆل بین برینیات مە ییت کۆیر

ئەم کەفتینە سەر سیدارا

ئەمین خۆپت و گەنجین بژار
ئەم نا تورسین ژ چ نەیار
ئەم دێ هەر کین گازی و هەوار
تا بگەهینە جەژنا بەهار

دێ هەر گەهین وان شوینوارا

ههواره ل کوردینیئ (١)

ههواره ل حوکمه تییت گـران
کورد بینه پهزئ بی شـقان
گورگ و هورچین کـهفتین ناقدان

د کـوژن بـهـران و هـوگـزان
کـهـس نـینـه لـی بـیت خـودان
مـه خـلاس کـت ژ دـهـست دـوژـمنان

ئـهـمـین کـوردـین فـهـقـیر و ژار
ئـهـمـین بـازی و شـیرـین بـژار
مـلـلـهـت پـاش دا قـهـمایـه خـوار

ئـهـم چـهـند بـکـین گـازی و هـهـوار
کـهـسـهـک نـهـبـت هـهـقال و یـار
پـیـکـهـه بـین دـوژـمن و نـهـیار

ئـهـم چـهـند خـوه بـدینـه کـوشـتن
ئـهـم چـهـند خـوینا خـوه بـدین رـشتن
جـهـرگ و دـلـین مـه بـرـشـتن

چـونـکی ئـهـم بـی کـهـس و پـشـتن
دـزانـین کـورد هـهـمی چـسـتن
لـی ئـهـم چـبـکـین دـوژـمن مـشـتن

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (٤-١٠/١٩٧٥) ئ ل (بۆسهئ- دهقهرا سندیان) هاتیه
قههاندن.

ئەم دى ھەر كىن فىداكارى
بلا بىكەقەين نىاف ئاگرى
جەھەنەم خوشتەرە ژ ھەژارى

مىژوو دى بىژت سەد جارى
دى ھەر ھەلگەرىن قى بارى
بلا كەس نەكت ھاوكارى

ئەم كەفتەين دەقى نەھنگا
دەستى زۆردار و فەرپەنگا
خەبات كىن ژ دل و يەك دەنگا

پابن برا نى درەنگا
پىشمەرگە چست و چەلەنگا
كوردستان بەشەشتا ب پەنگا

ل كوردستانى د بىاران
ھەر باھۆز و بەفر و باران
مىلەت كەفتە ل بەبىس و زىندان

پۆژئاقا بى ل چار كىناران^(۱)
سەورى، عىراق، تورك، ئىران
بوونە ھەك سەيىت نىچىرقان

ھەوار ئاشتى خوژىن جىھان
ل ھوكمەتە تا بىنە مەقەان
مانە بى سەر و بى سەمىيان

---

^(۱) ئالىيان، پەخان.

كهفتينه ناف چۆل و دهريان
خهباتكـارين ژبو ژيان
تا سهـرهست بژين ل جيهان

کۆفی کۆیل (١)

کۆفی کۆیل من دیت د حهوشیدا
بیشهنگا ژ مالا و پیا
ماسیا ل بنی بهحریدا
کهزییت شوور سهر کهماخیدا

توی کۆفی کۆیلا خوین شرین

کۆفی کۆیلا ل تاخا ناقی
من دیت ل گهل تیئ ناقی
ل دهستی بوو سهتالا ناقی
دهلالی بههژن زراقی

ههر توی نازدارا ب ئهقی

کۆفی کۆیل من دیت سهر تهختی
ههی بی دینی چهند بی بهختی
چما یاری نه رهحهتی
گۆت: نهرازیمه ژ قی وهختی

کۆفی کۆیلا بییهخت و دین

کۆفی کۆیل من دیت و ل گوندی
چاف رهشا من توپش و توندی
بیشهنگا تازه و بلندی

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٧٥/١٠/١٨) ئ ل (بیرسقی- دهفهره سنديان) هاتیه
قههاندن.

توی یارا لاوی سندی^(۱)

نخ ته جهرگی من کر برین

کۆفی کێلی چاف غه زالی

نازکی شهنگ و شه پالی

دبهره من چه نه ده لالی

وهی شریف روی ب خالی

توی کۆفی کێلا دین ئاسی

---

^(۱) مه به ست (مه محمود هالۆ) یه، هه به ستخانێ ئه قح دیوانێ.

ل گهل فی چاخى ل سالا ١٩٧٥^(١)

چ زهـمانى فيـل و بـالا
كهـفتين نـاف ئاگر و پـهـلا
خـوين دزىـت ژ جـهـرگ و دـلا
خـوش نـائىـت دهـنگى بـبـلا

ئەى چاخى فيل و تەشقەلا

كـوردين د خـوين ب كـوردى
دئ هـهـر نـقىسـين ب كـوردى
تـهـماشـا بـكن قى دـهـردى
چـمـا نـهـخـوين ب كـوردى

ئەم كوردين هەر كورى كوردين

كـوردين دهـژىـن بـه كـوردى
دهـمـرين سـهـر خـاكي كـوردستان
دوژمن چـهـند مه بـكوژن تـونـدى
خـهـبات دـكين بـو نـيشـتمان

تا سهـرست بين ل نـاف جـيهـان

---

^(١) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتى (٢٢-٢٣/١٠/١٩٧٥) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن. هەلبەستمان سهبارەتى قى هەلبەستى وهها دبێژیت: "پارچه هەلبەستەکا رامیاری، نیشتمانی و پهروهی و وهس و پالقههانا گهنجیت كورد دكت، وهسفا كوردستانا خواهشتی، چونكى وا ل وى وهختى هاتى فههینان ئەو چاخى حوكمهتى دگۆت: قوتابییەت كورد ب زمانى عهزهبى بخوینن، ئەرى پا ههیه ژ قى زۆردارى و ستهمى زیدهتر ئەو شاگردى ههتا ریزا شەشى سهرهتایى یان دووى و سیخ نافنجى ب كوردی خواندى، دئ چاوا شیت ئەفرۆ ب عهزهبى خوینت. ل سهر ستهمكاريا خوین رێژیت بهعسا فاشست و تهعرب تهبعیث كرنا دهقهرا كوردستانى".

ملا تەكى زۆر لىك راوين
ل بەر ئىش و ژان دەن ئالين
شىر و پلنگىت چالاكين
خۆ دەكەين قوربانى خاكين
ئىمە ھەر دەم فىداكارين

خاكي كوردستان شىرىنە
دار و بەرى پىر زىپىنە
وولات بەھەشتى رەنگىنە
سەرۆكمان^(۱) زۆر ئەمىنە
دوژمنەكەت دلبرينە

كوردستان بووكى تازىيە
نەورۆز جەزنى سەرسالەيە
پىشمەرگە گولى خاكەيە
ئافرەت ئاوى وولاتەيە
ئىمە رۆلەي كوردستانين

وولاتى مە شوخ و شەنگە
دەشت و زۆزانەك پىر رەنگە
كوردستان ب نفاقودەنگە
پىشمەرگە چىست و چەلەنگە
ئەم پىشمەرگىت خاكى زىپىن

---

(۱) مەلا مستەفا بارزانى ل (۱۴ ئادارا ۱۹۰۳) ئى ل گوندى بارزان ھاتىە سەر دونيايى ب
ناقدارترين و مەزنترين پىبەرى تەفگەرا ئازادىخوازا كورد دەيتە ھژمارتن، گرنگترين
خال د ژيانا بارزانيدا چوون و زقىرنا ئەوى ژ رووسيا (۱۹۴۶-۱۹۵۸) ئى و رىبەريا شۆرەشا
ئەيلولى (۱۹۶۱-۱۹۷۵) ئى، ل سالا (۱۹۷۹) مائئاقايى كر.

كوردستان ئەقرو خەمگيره
چونكى ملهت تهف ژى دويره
دوژمن هه لكهفت چيا و زويره
رؤزا رهش نائىست ل بيهـره

هه ر دئ ل وه لاتى خوه پرسين

دوژمن بزانه ئاخا مه
دار و گيا تفهنگا مه
دۆل و نهال سهنگه را مه
دهشت و زؤزانه جهى مه

دوژمن چو جار ئەم نابهردين

باغ و بووستان تهف كوزرين
گول و نيرگزه تهف چرمسين
دئ ئاقدين ب خوينا زيپرین
ب رۆنـدكيت چاقين گرين

ئەم كوردین شير و پلنگين

كوردستان پر ميگر و كانينه
دوژمن بهـرت لى نامينه
خۆپت و گهـنجيت وه لاتينه
كوردستان خاكـ شـرينه

ميرزوو دئ نقيست بخوينه

كوردستان ئەقرو نهـخووش
چما ب خهـملا شين و رهش
دار و بهـر و كهـقرو كاش
چرا تو بويكا بى رهوش

دوژمن ئەقرو ژقهـهـرا مـرين

دوژمن تو چەند بکە کە یقە
بزانه دێ قە کەین حە یقە
تو دزانێ تێ ژێ رە قە
چما نا بەردێ قە هە یقە

دێ وه ب ئاگری سۆزین

هەوین چەند بێن و بچن راقە
ئەم چو جار ناکە قەین دا قە
ئەم ژ وه ناکین لاق لاقە
دێ کەین خەبات و بزاقە

نوبەدار و زی رەقەنانین

بلا دوژمن باش بزانت
نێ کوردستان وەسا نابت
پیس و خوینەرێ ناق مە نابت
مللەت دێ ب ئاشتی رزگار بت

کوردستانه دێ بت ئاگر و خوین

دلۆقەن^(۱) هەر دکت گازی
مللەت دژیت ب شەهنازی
ناق جیهانی سەر فرازی
کوردو نابت د خەودا پازی

دێ قە هەر بیژم بۆ زانین

(۱) مەبەست (مەحمود هالۆ) یە، هەلبەستقانی ئەقە دیوانی.

(١) من كوردم

ئەفرۆكە ئەز چەند نەخۆشم
بى سەر و بى عەقل و بى ھۆشم
وہلاتىخ خوہ نە فرۆشم
چ دەردەك بى دەرمانە
وہلاتىخ مەن پەر شەرىنە
ئەو تەقدا باخچىن زىرىنە
لى چىبكم تەق زەر بىنە
دوژمنى پىس پى نەزانە
ھەردەم و گەف ئاشتوخوازين
لى ئەفرۆ بى ھەمد و مافىن
چەما ب سەرىستى نەژىن
وہلات پەر بوو ژ جاشانە
ئەم مەلەتەك زۆر ھەژارىن
رۆلەى كورد و كوردستانىن
خاوەن خاكى پاك و جوانىن
لى چىبكم ئەم بى وار مانە
كوردستان جەى خوہش مەرا
توى خەزىنا زىف و زىرا
مەلەنەندا پلنگ و شەرا
لى وہلات ھەر بى خودانە

---

(١) ئەف ھەلبەستە ل پىكەقتى (١٩٧٥/١٠/٣١) ل (بۆسەلە- دەقەرا سەندىان) ھاتىە
قەھاندن.

ژ کـول و دەردا ئـهـز مـرم
 ب یهـزدانـی پاک سـویند دخـۆم
 دوژمـن بزانه هـهـر کـوردـم
 بـلا بـمـرم ل زیندانـه
 دوژمـن و تو چـهـند پـرپـیـژـی
 تو دئ هـهـر ژبهـر مه گـیـژ بـی
 چـهـند گۆتـنا تو درپـژ کـی
 چ سـوود بـۆ تـه تـیـدا نـینه
 ئـهـم دزانـین تو نـهـیـاری
 تو دوپـشـک و کـورهـماری
 هـهـر ب دهـقی بـکه هـاوکـاری
 بـاوهـر نـاکـین ژ دوژمـنانـه
 تو بزانه ئـهـم هـهـر کـوردین
 خوـهـشمـیـر و چـهـلهـنگ و مهـردین
 تو نـه بـیـژه کوردیـت مـرین
 نـیـزیک دئ کـهـقی ب گورزانـه

كهزى شوور^(١)

كهزى شوور من دوو كهزى
بيريئى بيريئا پيهزى
گولبه رۆژا ل نناف رهزى
چنارا ل سه ر ئاقا تهزى
چما هنده بلهز و بهزى
گول نه خوينا حه ودا بهرزى

كهزى شوور من ديت و د پيدا
رهش روحانا ل نناف حه وديدا
بيشهنگه گا ژ خانى و پيدا
ما نزانى نا ئيم ويددا
تو بهس خوه باقيره زييدا
حه مى شخويه چوو ب ئاقيدا

كهزى شوور ل گه ليه ئوورى
من ديت و ل بهر من پابوورى
پوور سوورى تو چه نندا زورى
بهس هه لگه ره ئهوى قوورى
ل سه ر ئاقى هه ر بى دوورى
چاق به له كى كهزى شوورى

(١) ئهف هه لبهسته ل پيکهفتى (١٧-١٨/١١/١٩٧٥) ئ ل (زاخو) هاتيه فه هاندن.

توی کهزی شوورا بی ژیان
شهنگ و شهپالا زور جوان
توی خوین شیرینا پر قیان
بهژن بلندا تیر نیشان
چاق رهش ژکانیا کلان
توی نیرگزال حهودیین چیان

کولیکال نفاق باغی رهنگین
گول زهریا کهسک و سور و شین
مسک و عهنبهرا باین شیرین
کهفوکا چاق خال و نهقشین
توی کار غهزالا هار و دین
ژیهر ته ئەز مام دلبیرین

رپیهر ههر توی خووش ههقال
یا تهیه ئەو شهنگ و شهپال
یا سهرداری بهژنا دهلال
یا دلشادی گول گهشا مال
یا دلداری گول سور ئال
یا من گول چیچهکا دهلال

جهژنا قوتابی (١)

باش بزانن گهلی برا
قوتابینه فند و چرا

خهبات دکن ل ههمی درا
بو فییر بین و زانین و بیرا

ل بیست و سی چریا دوویئ
ئهم کۆمبین ل قوتابخانیئ

ل ئامادهیا زاخوئین
مامۆستا و ئه ندامیت حزبیئ

گریدا بوچ ئاههنگه
دا دهریاز بن ژ ئاستهنگه

ئهو چهند بیژن ب دل و دهنگه
دل قهت ساخ نابت پر ژهنگه

حسن کازمی نهجهفی
مه دح کارئ به عسی ب زه حفی

ئهم باوهر ناکین ژ دهقی
ئهشکرایه ل بهر چاقی

مامۆستا..... (٢) ریبهر
تو ههر بکه به عسی به عسی

(١) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٧٥/١١/٣٠) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

(٢) ناف هاتیه پاراستن.

بى ژيانم^(۱)

ئاھم — و نـالم دەم ب دەم
لەول من سۆتن جەرگ و دل
هەر ئەزم ب کول و خەم
دل پىر بى ژ کۆفان و کول
دلەم کەر بى تەف بى برين
لەو دل بريندارم ئەزم
جەرگم سۆت قەت نەما خوين
لەو مانع دل ب خەم ئەزم
چىکم ئەفرۆ بى هەفالم
پىر دەرد و ئىيش و دنالم
شەف و رۆژ قەت ناپازم
پىر ئاخ و ئوخ و کۆفانم
هەر دکم گازی و هەوار
کەس ل من نابت خووش هەفالم
گەر من هەبن ھندەك يار
هەر ل من دەردکەفن خال
نزانم کا دى چ بىژم
هەر رۆنەدکا درىژم

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پىکەفتى (۱۹۷۵/۱۲/۵) ئى ل (زاخۆ) هاتىه فهاندىن.

لەوما كەپر و گێژم
هەر بەند و چیرۆكا دبیژم
مەرم ژ دەردەكی نەخۆش
هەر بی عەقل و بی هۆشم
بی سەودامە هەر بی هۆش
لەومانێ ئەز زۆر نەخۆشم
چ دەردەكی بی دەرمان
هەر ئەزم بی خووش و ژیان
چونکی ل مە بی فەرمان
لەو مام بی دلبەر و قیان
بەری خوه بدن قی دەردی
كەس نینه دەرمان بكت
دی نقیسەم ب كوردی
دوژمن چەند زۆرداری بكت
ناییت من ئەقرۆ دەنگی
كەوی ل سەر مل و شاخان
قەت گولێ نابم دەنگی
بلبا بی زیپرین ل ناف باغان
هەدی گوهەدم دەنگی
وان سیلاقیت ئاقا شەڕین
كەقۆكییت ناشتی ئەقرۆ
ل سەردا قەت نەفەپرین
كۆترکی ناشتی بخوینە
ب ئازادی و سەریهستی

بهرچاف راوهستی گهر
دۆستی تا بزانه ب پاستی
بههار هات ل کوردستان
خهملین میگرگ و چیمه
ئادار هات ل گهل نیسان
رهنگا و رهنگ بی ئەف وهتهن^(۱)
دهشت و زۆزانن وهلات
رۆن بین ب ئاگرئ نه ورۆز
شهف چوو بی رۆز لی ههلات
قهت نه ما لی چ تاری و تۆز
باش بزانه گهلی برا
دوژمن دی بن کهرین بۆز
دلۆقان سندی^(۲) دی ههر بیژت
ژ پیهیمان و دلسۆز

---

(۱) وهلات.

(۲) مهبهست (مهحمود هالۆ) یه، ههلبهستقانی ئەفح دیوانی.

گول شلیلان^(۱)

گول شلیلان تییر نیشانی
شین بوول جومیلت لیفانی
پر نه قشینه ل قی زوزانی
گهل چنارا قی کویستانی

گول شلیلا پر نه قش و خال
نازک پندا گهردهن شه مال
چاق رهشا من شهنگ و شه پال
شوخا شیرینا هند دهلال

یاری ل نک من شیرینی
چه ند جوان و ب ئه قینی
لی چهما تو هار و دینی
بوچی ل دهف من نارینی

گول پهرینی چه ند گرانی
ل نک خه لکی تو ئه زانی
ل نک من دور و مه رجانی
بو دهردیلت من تو دهرمانی

چهما ب من پا تو نه یاری
ته نهز کوشتم ب یه کجاری

---

(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۱۸-۱۹/۱۲/۱۹۷۵) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فه هاندن.

تە ئیخسەتم بن قى بارى
بوچی ناکى بەزم و یاری

گولا شرینا شەنگ و شوخ
تە ل جەرگى مەن دان دوو دوخ
لەوا ژ مەن دین ئاخ و ئوخ
ژ دل د زیستن خەوین و زوخ

هەر دبیژم گول شایلان
هەو بچین چیا و مەلان
بو خوە بکین کەیف و دیلان
پوی سە ۆرگولا وەك فەلان

كۆتركا چەنگ سېي (۱)

تو كۆتركا چەنگ سېي
من ديت بول سەر كانى
هەر دىنم ل قى رپى
باش دزانم تو بېژى

كۆتركا من پەر رەنگى
تو كەقۇكا چاق نەقىنى
ئەزل تە دكم ئەقىنى
وەكە قىنا مەم و زىنى

چەنگ سېي گروفرى
چما ئەقرو تو نافر
لىق شىرىنى وەك شەكەرى
دەلالا من چەندا خرى

كۆتركا كەوى ل ناق مال
شۆخ و شىرىنا پىر شەپال
گول نەسىرىنا ب من را هەقال
تورسم ل من دەرکەفت خال

كۆترک من ديت ل سەر تەختى
دىم سۆرگولنى چەند بى بەختى

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىكەقتى (۱۹-۲۰/۱۲/۱۹۷۵) ئى ل (زاخۇ) ھاتىە قەھاندىن.

چه‌نگ سپیا من تیر نه‌ختی
لی چبکم تونه ره‌حه‌تی

چه‌نگ سپیا دیم ب گولی
من دیت بی ل سهر ملی
یارا من تو ههر دل ب کولی
پوی سورا وه‌که فلفلی

که‌قۆک من دیت ل ناڤ پەزی
خەملا تەنە بسک و کەزی
من دیت ل سەر ئاڤا تەزی
وه‌که بیشه‌نگا د لهرزی

گولبەرۆژ^(۱)

گولبەرۆژا کەسک، سۆر و زەر
دێم سـپـیا خـوین و بەفەر
بەژن زراقا لیف شەکەر
کو بـین خـویشی مسک و عەنەر

گولبەرۆژا ژ وەرزی پـیـدا
بـی شـهـنگـال نـاقـ ئـاقـیـدا
نـیرگـزـال نـاقـ حـهـودـیـدا
گـول چـیچـهـکـال نـاقـ پـیـدا

سەرور تـوی هـهـقـالـی جـاری
مە یار دیت ل بەر سەیار
ئەو بوو گولا قی بەهاری
کولیک هەیهتا ئاداری

مە بۆ خوێ کر سوحبەتەك خوێش
ئەم مابین بی عەقل و بی هوش
گولبەرۆژ گۆت: حەمی چوو بوش
مە نزانـی تـوی گولبەرۆژ

گول بەرۆژا ناز و شیرین
خوداننا سنجەقا زیـرین

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل پیکهفتی (۱۹۷۵/۱۲/۲۰) ئ ل (زاخۆ) هاتیە قەهانندن.

دەلالا پەربەھا و ئەهەقەین
گۆت: چەبکەم دەل بۆ سەد بەرین

مە نەزانى تو بەهەزى
وہى بسك خەلەكە تىر كەزى
دەل ژىهەر تە ئەهەقەرو تەزى
سۆرگولال نەئەف وى رەزى

گۆت: ئەهە سەروەر و دەلۆقان
ئەز مایمە بەئە خۆش و ژىان
مە گۆتەئە: هەر توى يا نەزان
گۆت: پويچە ئەز بەم قىان

ئەز دزانم تو هەهەرىارى
ئەئەقەرو دەست نەهەرىارى
تو بەس هەلگەرە قى بەرى
خەوہ رزگار كە ژ زۆردارى

هه‌قائى من (١)

ئەهى هه‌قئال و هه‌ر دنالم
ژبه‌ر ته‌ ئەز دىن و هه‌رم
په‌ر ئه‌يش و دهر د و كو‌قئانم
ژبه‌ر ته‌ دل برىنهدارم

دىر كه‌تم ژ ته‌ ئەهى هه‌قئال

هه‌قئالى من چه‌ند شه‌رىن
ده‌زانم ته‌ و دله‌رىن
چه‌ونكى ته‌ و ژك من نابىن
له‌ خوه‌شيا ته‌ و نابىن

مهرم ژبه‌ر ته‌ ئەهى ده‌لال

هه‌قئالى ده‌نگ خۆش و زه‌رىن
بله‌لى گه‌ژ و هه‌ر و دىن
به‌رسف بده‌ ب ده‌نگ شه‌رىن
چه‌ له‌ هاتن ئەه و گول نه‌سرىن

هه‌قئالى شه‌رىن و په‌ر شه‌پال

هه‌قئالى خۆشه‌ته‌قى دله‌دار
هه‌قئالى دلشه‌اد و سه‌ردار
دلو‌قئانى ب گه‌زى و هه‌وار
ناهىلى بكه‌م شه‌ول و كه‌ارى

ئەهى په‌دادى په‌ر نه‌قش و خال

(١) ئەف هه‌به‌سته ل په‌كه‌فتى (١٩٧٥/١٢/٢٦) ئ ل (زاخۆ) هاتيه فه‌هاندن.

هه قالی تیـر بهـا و گـران
ههـر بمینـی ب خۆشـی و قـیان
کهـوی ل سهـر شاخ و مـلان
کیقیـی ل نـاف چـیا و چـۆلان

هه قالی دهنگ خۆش و زهلال

كولیکا نيسانی (۱)

تو كولیكهك چهنه سـوورئ
ته چاق رهش برو و قـوورئ
پور سوورا من كهزی شوورئ
ل سهه ر ئاقئ دا ل بهه دوورئ

كولیکا هه یقا نيسانی
من دیت ل ئاقا لیضانی
ل دهه ر مال له نفاق دیلانی
ل گهل سههرداری چووم سههیرانی

شهرین دیت و ل سهه ر کانی
چهنه شه پال و خوشته فی
ژ سههرداری توو ب هیقی
تو هه ره رۆژ دچی وی پی

نازك من دیته ل سهه بیـدهه رئ
خوین شهرینی رهش ئه سه مهه رئ
تو رهنگینا سوور و زهه رئ
تو دهلالی لیف شه كهه رئ

یار من دیت و ل سهه ر جوئی
دهما چووی شارئ زاخوئی

---

(۱) ئەف هه له بهسته ل پیکهفتی (۲۶-۲۷/۱۲/۱۹۷۵) ئ ل (زاخو) هاتیه فههاندن.

چما ههڤال ل گهه نه چووین
گۆت: ئەز کوشتم دلم چووین

جان من دیت و ل دهری خانی
ههڤال چوو بوو ل سهه بانی
سهنجهق ل سهه بسکا دانی
شهوقا وی دایه ئاسمانی

من گۆت: ههڤالی خوه سههردار
ئههف چ بریسکه هاتیه خوار
گۆت: ئەو گول نیسانا بههار
ههردهم گهشه ل ناف گونزار

كهفو شينك^(١)

كهفوكا من تو چاف شينئ
كوتركا پهر نهقشـينئ
تونازكئ چهنـدا شـرينئ
كوليكـا باغئ زينئ

توكهفوكا ب نهقش و خالئ
كهسك و زهر و شين ئالئ
وهك ئاكا كانيـا زهلالئ
ل نك من چهنـدا دهلالئ

تو وئ كهفوكا سهر فرئ
من ديتئ ل سهر كهفرئ
شوڤ و شهنگئ گروفرئ
گـران بهـايئ وهك دورئ

كهفو شينكا ل قئ زوزانئ
شهنگ و شـرين و جـوانئ
من ديت فرئ چوو لئفـانئ
ل گـهـل چـووم بـؤ سـهـيرانئ

رؤزهكئ چوووم بـؤ نـزاري
من جان ديت ل دهقئ ماري

^(١) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتئ (١٩٧٥/١٢/٢٧) ئ ل (زاخۆ) هاتيه فههاندن.

گۆتی وەرە ھەر توو یاری
من خلاسکە ژنە یاری

تو کەفۆشینکا کیقی
دەست بازنا جەنگ سپین
ل نەک من چەند خۆشتەقی
دئ رابە ئەه ی بیریی

نیچیرقان بووم چوو بووم پراق
کەفۆک ھات ل سەر ئاق
ھندی ئەو دکت بزاق
دەما ھات کەت وی داق

نیرگزا تیر ئاف^(۱)

نیرگزا من تو پر گولی
تو شین بی ل سهری ملی
ئهری بوچی تو دل کولی
تسه سوتن ل من جهرگ و دل

نیرگزا من چهند بپن خواهشی
شرینا من تو چاف رهشی
دهلالی تو چهند ب رهوشی
تسه کوشتم ئەز ژ خەم و کول

نیرگزا من تو تیر ئافی
من دیتبوو ل گهل تافی
چ شه پال بوو ل وی گافی
تسه دین کرم وهکه بلبل

ههر دپیژم تسه نیرگزی
تو وهک ههنا رهکا مزی
چرا خوژ من قهه دزی
ههر توی نیرگزا پر گول

چهند بپژم ب دلوقانی
بو من تو کار و ژیانی
ل تسه دکهم عهشوق و قیانی
نیرگزا خو ئاف گرتی و شل

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۵/۱۲/۲۷) ئ ل (زاخۆ) هاتیه فههاندن.

تـو نـیـرگـز ل قـی جـوومئ
ئەز هـاتم و بـۆ خـۆ چـوومئ
بهار بوو کەتـبووم نـاف کـوومئ
نـزانم بـۆچی مـایـه سـل

دەمـا هـاتم وئ بـهاری
نـیـرگـز مـن دـیت ل بـهـر چـناری
پـوینـشـتم بـهـر سـها داری
مـن دـیت نـیـرگـزا تـیـر خـەمـل

گـهـهـشـتم و ان کـهـقـنـه واران
نـیـرگـزا گـهـش بـۆ وەك جـاران
ل مـن بـاری بـهـفر و بـاران
نـیـرگـز سـۆر بـوو وەکی فـلـل

دئ چاوا ژيم (١)

بـئـ ژـيـانـمـ بـرـيـنـدـارـم
ژـيـهـرـ ئـيـشـاـ هـهـرـ دـنـاـلم

بـئـ قـيـانـمـ هـهـرـ پـرـ كـولـم
شـهـفـ وـ رۆـژـاـ دـيـنـ وـ هـاـرم

چـ ژـيـناـ پـرـ خـهـمـ وـ كـولـه
چـ ئـاـگرهـكـ كـهـتـ نـاـفـ دلـه

ئـاـخـ وـ ئـاـخـ سـۆـتمـ بـرـشـتم
لـ مـنـ بـيـنـ داخـ هـهـرـ ئـهـزـ كـوشـتم

چـ ژـيـناـ پـرـ رۆـنـدـكـ وـ گـرـى
ئـيـرۆـ كـهـتـيـنـ نـاـفـ ئـاـگرـى

وهـلاتـ ئـهـقـرۆـ بـيـهـ جـهـهـنـهـم
چـ ژـيـناـ نـهـخـۆـشـ وـبـ خـهـم

كـوردـسـتـانـ ئـهـقـرۆـكـهـ ژـارى
چـبـكـهـيـنـ باشـوورـ بـىـ دـيارـى

كـوردـسـتـانـ بـحـهـشـتاـ رـهـنگـيـن
نـيـشـتـيـمانـ وهـلاتـيـ ئـيـ زـيـرـين

كـوردـسـتـانـ چـهـنـدـ شـۆـخـ وـ شـهـنـگـه
بـهـلـىـ هـهـرـ لـالـ وـ بـئـ دـهـنـگـه

دوژمـنـ چـهـنـدـ حـيـزـ وـ دژواري
دئـ خـهـبـاتـ كـيـنـ بـ زانـيارـى

(١) ئەف هەلبەستە ل پێككەفتی (١٩٧٦/٢/٥) ئ ل (زاخۆ) هاتیە فههاندن.

گول هورچك^(۱)

گول هورچك تو گولا گەشى
هەر توى نيرگزا خوەشى
رەش روجاناب گول و رەوشى
چەند شيرينى تو چاف رەشى

گول هورچكال سەر چيائى
گول نەخوينال حەودايى
تو گولا سەرى خۆرتيائى
تو قي زال نواف مالايى

گول هورچك من ديتال نزارى
كەماخ كيقريشكى تويارى
تو نيرگزى تو گولزارى
چەما تو بوى دەنگ و ژارى

كوليكا باغى قيائى
سۆر و زەرى ل نيسائى
خوە خەملاند بو ديلانى
پەر رەوش بوو ل وئى سەيرانى

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۶/۲/۷) ى ل (بۆسەلى- دەقەرا سەندان) هاتىە
قەھاندن.

گول هورچک توی گولا سهری
من دیتب وول بهر دهری
چاف رهشا من حوور و پهری
شرینا من دل که سهری

تو د بیژی ئهز سهز سۆرگولم
ههر د بیژم ئهز بلابلم
ژیهر ته یاری دل کولم
ته تهف سۆتن جهرگ و دلم

ئهز و گول هورچک هر ههقالین
ئهه تهف خۆرتین چاره سالیین
ژییهک دهردی ئهه دنالیین
چونکی دبههر و دلدارین

تو گول هورچکا وهکه خوینی
چهندل ته دکم ئهفینی
وهکه عهشقا مهه و زینی
ترسم ئهه هر نه گههینی

دلبەر (١)

دلبەر ئەفرۆ یا نه خوشه
من نه عهقل و من نه هۆشه
نالە، نالە ل هەمی گۆشه
لهو كهفت دهستی خو فرۆشه

دلبەر بۆچی تو بی پهنگی
هەر تووا لال و بی دهنگی
چما تو هەر یا دل تهنگی
بیژە ل من بی درهنگی

گۆتی: ئەفرۆ دلبەر نیئم
چونکی ئەز یا هار و دینم
چەند تو بیژێ ته نابینم
ما نزانێ دلبیرینم

دلبەر هەر بۆ ته دنالم
ژبەر ته هەر دین و هارم
لهوا ئەز دل بریندارم
ژبۆ ته هەر ئەهفیندارم

ئەهڕی دلبهرا زۆر جوان
چرا ئەفرۆ مای بی ژیان
شیرینی ب زهوق و قیسان
دزانم هەر توی نیشتمان

---

(١) ئەف هەلبەستە ل پیکهفتی (٩-١٠/٣/١٩٧٦) ئ ل (زاخۆ) هاتیە فهانندن.

ئیمه قوتابین (۱)

ئیمه قوتابیانی کوردستانین
ئارمانجی ئیمه خواندن و زانین
ئیمه رولهی خاک و نیستیمانین
خهباتکهه و زیخ و ئاشتی خوازین

ئیمه قوتابی چالاکین

ئیوه باش بزانی گهلی برا
ههردهم قوتابینه فند و چرا
خهبات دهکهه ل ههمی دهرا
بو فیربوونا ههمی شۆل و بیرا

ئیمه قوتابی چالاکین

ئیمهش وهک قوتابیانی جیهان
تیکوشهرین لهبهه ماف و ژیان
تا سههسته بژین له سهه خاکهمان
له خانهقین و تا زاخوی جوان

ئیمه قوتابی چالاکین

ههر قوتابینه دهنگ خووش و زیپرین
وهک بههار پر کولیک و پهنگین
بزانی و بیرا تهف خاملی تین
بوونه تیرۆشکی چرای زانین

ئیمه قوتابی چالاکین

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۶/۳/۱۲) ئ ل (بۆسهئی- دهههرا سنیدیان) هاتیه
قههاندن.

بههارة بى خهمل (١)

ئهف چ بههارةك بى رهنكه

ئهو بوچى بلبل بى دهنگه

چهما بلبل قهت ناخوينن

شان سـۆرگولا تـير بـيينن

سـۆرگولـين ئهـقـرۆ وهـريـايـين

بلبلـين پـاش دا قـهـمـايـين

دهزانم ئهـقـرۆ ئهـو واره

لى چبكم نه ئهـو بههارة

وارى مه مائه بى خودان

كس نينه لى ببت سهميان

قورمچين قه سوسن و گول

ئهو بلبلـين مـايـن دل كـول

ئهو باغ و بوسـتـانـين رهنـگـين

ئهو دهشت و زوزانـين زيـرين

لى چهوا ئهـقـرۆ كـوزـين

كهـقـۆكـين ئاشـتـيـخ نهـفـرين

هات نيسانا وهكه خوينى

ههـر ئهـم لى دكـين ئهـقـينـى

---

(١) ئهف ههلبهسته ل ريكهفتى (١٩٧٦/٤/٧) ئ ل (زاخۆ) هاتيه فههاندن.

ئەو رۆژا حەفتى نىسانى^(۱)

جەژنا بەعسا بى وژدانى

ئەو پارتا بەعسا سوشىالىست

نى ھەر ئەو پارتا فاشىست

چەند بكت خەبات و بزاق

دى ھەر ل وئ كىن كار و پاق

ھەر گاق دكت مەدح و ھەوار

دى ھەر مینىن بە مال و وار

ھەر دەیت بەھارا پىر خۆش

دى سەرکەقین ب دل خۆش

دى ھەر پاش كەقن خۆ فرۆش

خەباتا وان ھەر دچت بۆش

---

^(۱) ل رىكەفتى (۷ نىسانى ساللا ۱۹۴۷) ئى پارتا بەعسا ھاتبوو دامەزراندن.

١٠٠ رۆژ د زیندانیدا^(١)

چاخێ شـۆرەشـا گـولانێ
ل زاخـۆ کـەفـتـم زینـدانێ
هاتن سـیخۆرپـین وەك گـورا
کـەفـتـم بـەر دارا و لیـدانێ

بـێ هـش کـەفـتـم گـەلەك جارا
ژبـەر بـۆكـس و قـامچـی و دارا
پازان نـەبـوو رۆژ و شـەقـا
ژ زنگـینـا دهنـگ و هـوارا

پاشـی ئـەز بـرمـە دـهـۆكـێ
گـریـدام ئـەز ل سـەر شـۆكـێ
وەك ماسـیـی کـەفـتـی شـۆكـێ
نـەشـیام رابـم ل سـەر چـوكـێ

سـپـیـدـی زوی کـەلـەمچـە کـرم
ب زینـدانـا کـەرکـووک بـرم
ل زینـدانـێ ژ نـوی قـەكـرم
وان سـیخۆرا پـیخـاس کـرم

هـاقـیـتم ژوورەکا پـر تـەنـگ
ب قـیـرین و هـوار و دهنـگ
ژبـەر هـیـقی و ئارمـانجـین خـوه
دوژمن هـەر دـی کـم شـەر و جـەنـگ

^(١) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (١٩٧٧/٣/٢١) ئی ل (زاخۆ) هاتیە قەهاندن.

سۆرگولا وەریایی (۱)

سۆرگولا من ئەفرۆ یا وەریایی
ئەری بۆچی بی پەنگە و دل مایی
خەمەلین نیرگزیڤ ل چیاایی
چما سۆرگول مایە نە ئاقدایی

ئەز چوو مە ناف باغ و حەودین سۆرگولا
هەمی پەر خەملن ژ پەنگین گۆلا
سۆرگولا من ب تەئ دل کولا
ل سەر ناخوینن کەو و باسلا

سۆرگولا من بۆچی مایی بی پەوش
کانئ ئەز نابینم وان گولین گەش
کانئ ئەو بیئنا ھند ب زەوق و خوەش
چما بەختی تە ب تەئ مایە پەش

سۆرگولئ بۆ تە ھەر ئەقیندارم
ژبەر تە ئەز ھەر دل بریندارم
ما نزانئ پەر ئاخ و کۆفانم
ژبەر دلئ سۆتی ھەر دنالم

چما ئەفرۆکە ژ من دیرکەتی
نیرگزا گرانبھا و بەرکەتی

(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۷/۱۱/۲۷) ئ ل (زاخۆ) ھاتیە فەھاندن.

ل گهل من چهند دل رهق و بی بهختی
ناهیلی ب من بکهفت پهختی

دی تو وهره ساخکه دلخ برین
دا بهس ژ جهرگی من بزیتن خوین
دا ئەم پیکه ب خویشی هەر بژین
د ژیانەك پر شانازی و ئەقین

گەر تو بیخ هه‌قال هه‌می گا‌قا
دی ته ئاقدم ب پۆندکیت چا‌قا
دا پرگار بی ژوان به‌ند و دا‌قا
به‌لکی بی بی‌ک و ببه‌م زا‌قا

دلبەر (۱)

نزانم بۆ تە چ بیژم ئەهی دلبەری
تە ئەز کوشتەم حەلاندم لیف شەکەری
هەندی هاتم و گەپیانم ل وئ مەفەری
من ئەقیندارا خو نەدیت وەکە بەری
کەتبووم بەند و داڤا وئ رەش ئەسمەری
نەشیام کول و دەردیت خوە بینم دەری

دلبەری بۆ رەوشا تە هەر ئەقیندارم
ما نزانمی ژبەر تە دل بریندارم
چونکی پەر ئاخ و ئۆخ و کول و کۆفانم
ژبەر سۆرگولا شیرین ئەز دین و هارم
چما نەخۆشم ئەفرۆکە بی دەرمانم
چونکی دلبەری ژ تەرا ئەز دلدارم

دلبەر تو نیژگزا گەشی ل ناف چیا
تو پەر خەملی وەک چنار و شەنگە بیا
هەر تویی نازکا شەپال ل ناف زەریا
هەر دخوینی وەک بلبلی ئیڤاریا
کانی چما کەو ناخوینی ل سەر کانیا
لی چبکم تە دلی من ئەفرۆ سۆتیا

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۸/۲/۲۳) ئی ل (زاخۆ) هاتیە فەهانن.

دلبەر کولیلکا ل نافع چەم و باغانی
ئەقە چەند سائە ئەز ل تە دکم قیان
ما نزانى بى تە نازیم ل جیهانی
سۆرگول، ل نافع باخچە شرین و جوانی
تو گول نەخوینا ل نافع بەفرا زۆزان
دل کول و برینم بو من تو دەرمانی

هەندى دكم گازی و قیرین و سەد هەوار
هەر تینە من ئەفرۆ دوپشک و کورەمار
کانی ئەو هەقالت خودان سوس و قەپار
هەمی دنیا ل من بین پیستین نەیار
دی هەر ئیت جارەك دی بو من شرین بەهار
رێکا ئەقرازی ل بەر من ببیت بەروار

دا ژبیر بکەم وان دەرد و خەمیت گران
دا بگەهەم دلبەرا خو وەکی جاران
دا پیروژ کەم چەژنا هەقال و هەقگران
دا پیکشە بکینە کەیف و خووشی و سەیران
بین یەك وەك هەمی دلدار و دلبەران
بژین د ژیانەك سەربەست و کامەران

شى ناکم^(۱)

هندى من دخوازن ژ دا و بابا
هندى دبیژن قهت نادم چ جابا
چهند شیخ و مهلا و تهف قهشه و پاپا
بو من فهگیڤن مههرا خو نادم
من نهقین نهو کورین ئاغا و بهگا
رازی نابم پاره و زیرو و چهکا
ب وان باغچیت گول و گول چیچهکا
سوژا نهقین بو وان قهت نادم
من نهقین کورین نهقان وهزیرا
گهر من بدن بهر خهنجهر و شیرا
من گریدهن ب قهید و زنجیرا
تهقن نهقین بو وان بانادم
من نهقین کورین شیخ و مهلا
گهر من بدن سهر ئاگر و پهلا
ل سهر من رابیتن سالا خهلا
یهک گۆتتخ ژ وان را ئهز نادم
من نهقین کورین قان زهنگینا
گهر من بیخن بهر ئاشی و مهکینا
نهقینا من وهک یا مههم و زینا
دی ب خوینا خو یا سوړ وی ئاقدم

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۸/۲/۸) ئ ل (زاخۆ) هاتیه قههاندن.

ئەز قەد شى ناکم بۆ ۋى بەختى
چەند بىنە من ب زۆردارى و سەختى
چو جار نابم بىك ل سەر ۋى تەختى

بلا بمرم ب زۆرى شى ناکم

من دقيتن هەر ئەو خۆرتى هەزار
بلا هەمى ل من بن نەيار
گەر بحەلم ب زەهرا كورەمار

ئاگرى ئەقینى دى ل گەل هەلكم

ئەقینا من ئەقرۆ يا ژ مێژە
بەسە ۋە ئەز كرم كەر و گێژە
شەوقا من پۆھنە ۋەك گلاقيژە

تەقنى ئەقینى دى ل گەل پىسم

كهو و چيا (١)

كهو

كانئ ئهه و چياييت ههر سال
ئههوييت تئري دۆل و نهال
كانئ ئهه و كانئيت دهلال
دا ژئ قهه خووين ئاقا زهلال
كانئ ئهه و نيرگزين شهپال
دا ل گهل وان بيم خوش ههقال
كانئ ئهه و كهقۆكين پرژ خال
كانئ ئهه و سيسن و ههلال
ئهه بهارا كهسك شين و ئال
دا بچهريئم وهك ههر سال

چيا

ئههز چيايئ پر بهفرينم
بو فان كههوا ئههز ههر ژينم
كانئ پۆزا وان ببيئم
خهه و كالا پئ ب رهقينم
كههپ و گيئ و هار و دينم
ژبههه ره كههوي دلبرينم
ژبو مهههه ستي زينم

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ريككهفتي (١٩٧٨/٩/١٥) ئ ل (زاخۆ) هاتيه فههاندن.

بۆ فەرهەدای ژار شیرینم
ئەز چیا ئی کەسک و شینم
رەوشا کوردستانا رەنگینم

کەو

ئەز کەوم کەوئ زۆزانم
رێشینگ ئ ل دەشت و چیانم
مێهەئانی جەئ کوردانم
بەئدیئ تەقن و داقانم
یارئ نیرگزا حەودانم
ئەقینداری گول شلیلانم
ئ ئیرۆ ل حەبس و زیندانم
غەریبم ژارم بیسانم

چیا

هەری کەو و کەوئ هەژار
رەبە سەرخۆ وەکی هەر جار
بگەرە ل ناڤ چۆل و بەیار
بفرە ل دەر هەمی شاخ و دار
ئاوازا ب خوینە سەد هەزار
ل گەل بلبا ئ دین و هەر
خۆ رزگار کە ژ هەمی نەیار
نێزیک دئ ئیتن ئەو بەهار
وەرە ل گەل مەبە خۆش یار
دا ژبیر بکەین خەمیت پار

دياريهك بۆ يارى (١)

ئەقرۆ ژ تە دىرم خۆشتەقىي
چەوا بۆ تە بشيىم دىارىي
دا بمىنىي يارى سەر وي رىي
دا من ژيىر نەكەي ل غەريبيي

لىي نزانم چ بكم دىارى
قەفتەك گول و نىرگزين بهارى
يان فينا دلى خوه يى هەزاري
يان رهوشا وهلاتىي ئەقىندارى

چ بىژم يارى چەوا بنقىسىم
تەقىي ئەقىنىي چەوا برىسىم
كەنگى ئەوان لىقا دى هەلمىسىم
رويكى تە يى سۆرگول ب رامىسىم

دەم و دەوران ل من و تە بوورين
چەرخا فەلەك ئەم ژ هەقدو كرين
مە نە چەنگن يارى پى بفرين
دى چەوا گەهم چاقىت تىر گرين

جانا من بەس بكم شين و گرى
دياريهك من يا بۆ تە كرى

(١) ئەف هەلبەستە ل رىككەفتى (١٩٧٨/١١/٦) ئى ل (مويىسل) هاتىه قەهاندىن.

يال جهم وی بلبلی چەنگ بری
دی گەهت دەستێ تە هەکە فەری

باش بزانه دیاری سۆرگولا
یا هەدایی ل سەر چیان و ملا
دەرمانە ژبو هەمی دل کولا
گەر گەهشت تە بیژە هەر دوو دلا

دا برینیت من بیئە کەواندن
دا رۆندکیت من بیئە قەمراندن
دا دلێ من ژێ بیئە حەواندن
دا ژیاننا من بیئە رەشانندن

دی هەنگێ زانم تو یارا منی
هەقەقەلا دەردییت ژیاننا منی
شەنگ و شەپالال بەر دلێ منی
شوین دیاریا سۆرگولا منی

خۆرتى ھيژا^(۱)

خۆرتىن كورد تەف ھيژانە
وەكى شىریت ل نىف چيانە
كەچىن كورد پىر بەانە
رەوشا وەلاتى كوردانە

ئەى خۆرت و گەنجىن مە كورد
ئەى جان و جەحىلین مە كورد
ژ مە دوىر بكنەن قان دەردا
زانىارىخ بىنن سەردا

تەف پالە و رىنجبەر و جووتىار
شۆلكەن ب شالوك و ھەقجار
ھەر بكىلن چۆل و بەيىار
بچىنن تەف شاخ و زىار

خويندەقا و لاويت وەلاتى
ھەر ھوينن خۆرتىن زىھاتى
وەك تىرپۆزكىن پۆزھەلاتى
دا بۆ مە بىنن خەلاتى

بكنەن بىزاق ب دژوارى
خەبات بكنەن ب زانىارى

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۲۹-۱۹۷۸/۱۲/۳۰) ئى ل (مويىسل) ھاتىە قەھاندىن.

خو فیداکن ب ههزاری
هوین هه لگرن ئەقی باری

بو زارۆکییت مهردا بیژن
زانینی د میشت کادا ب ریژن
جهه رگ و دلا لی ب ریژن
خوینا سوور پییدا ب ریژن

خو پتی کورد پابن ژ خه
ل مه خوشت تییت قهقهه با کهو
بهس گوهبیدن فیلبازین دهره
زوردان ل سهه مه ئیرو ئهه

ما دی د خه دا بن ههتا کهنگی
دلی مه تهف بوویه ژهنگی
خوه ههشیارکن وهک پلنگی
دا پرگار بن ژقی نههنگی

نابت بمینن ب قی رهنگی
خهبات بکهن ژیهک دهنگی
ل گهل زوردارا بکن جهنگی
دا خلاس بن ژقی زهقهنگی

ساللا (۱۹۷۹) ساللا زارۆكيت جيهانى^(۱)

ساللا نوييه ساللا زارۆكيت جيهانى
گهريانهك بكهين ل ناه مللهتيت جيهانى
بچينه ناه چار كناريت كوردستانى
ل سوريا و عيراق و توركييا و ئيرانى

ناه ههمى مللهتا ئهقرؤ شانازيه
ژبو ساللهكا نوى ههوار و گازيه
ناه مللهتى كورد ب تنى شينى و تازيه
كهنگى دى ئيت رؤزا دلى مه دخوازيه

ساللا تازه رؤزا تازه ئهقرؤ ههلات
بو زارۆكيت جيهانى ييت خودان وهلات
ل وه پيرؤز بيت جارهدكا دى ئهف خهلات
گهل رهوشا ههمى دهشت و چؤل و چيا و ولات

ژ باكوورى تا باشوورى تهف ئهز گهريام
ژ رؤزههلاتى بو رؤزئاقا قهگهريام
ل كوردستانا ژار ب تنى ئهز لهريام
ژ بهر وان زارۆكيت بى باب ئهز حهليام

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ريكهفتى (۱۹۷۹/۱/۲۳) ئ ل (مويسل) هاتيه قههاندن. ههلبهستقان سهريارهتى قى ههلبهستى وهها ديئيت: "ئهف پارچه هؤزانه ل سهه داخوازيا برادهرى من يى خوشتى (زوبهير عومهر دؤسكى) هاته چيكرن (ههلبهستكرن)، كو وى بير و هزريت هؤزانى بو من دهينان و ئەز پالقهدام بو قههيناندنا وئ، ئەز گهلهك ياهوكيا خو بهرامبهرى بير و هزريت وى ديار دكم".

هەندى دگەرەم ئەفرۆكە هەر شەهەيانە
بۆ رۆژا قەشەنگ^(۱) يا زارۆكيت جيهانە
بۆچى زارۆكيت مە ب تنى بى بەهانە
چونكى سۆيىنە بى سەر و سەمان مانە

هەوارە ديسا ئەى ئاشـتـيـخـواـزـيـت جيهان
ئاڤ هەمى مللەتا بيه كەيف و سەيران
ئەو خوين رپژ كەقنە پەرسيت بى وژدان
ناهيلىن بگەهينە چ ماف و ژيان

هيڤى دكەم ژو ئەى گەلى زارۆكا
هوين دەرياز بن ژ هەمى قان ئاڤ وجۆكا
بەس بمينن وەك بەلنگاز و پەپۆكا
خۆ رزگار كن ژ قان بەند و داڤ و تۆكا

گەلى خۆپتا تەڤ بکەن خەبات و بزاق
پابن ژ يەك دل و دەنگ هاتى دەم و گاق
دوژمن هەر ل مە دکت كار و نيچير و پاق
تەڤ ب خوين دا نەمينن هەر سست خاق

---

(۱) جوان.

ئۆمىد (۱)

ئۆمىدا من ئەقرۆل من بەرزە بى
دلى من ژبەر يارى كەر كەر بى
رەنگى من وەكى پاييزى زەر بى
برينەك كويرل جەرگى من دەر بى

لى چ بىژم يارى بى ئۆمىدم
تەقنى ئەقنى چەوا گرىدم
ئاوازىت خوش چەوا بۆتە لىدم
ژىنا شرىن دى ب سەرى يارى دم

پا كانى يارى ئەو سۆز و پەيمان
مانە بەسە بوورى ل مە قستان
هات بەھارا ب كەيف و خوشى و شەھيان
رابعە دا بچىن ناف باغ و گوستان

يارى تو نەبىژە هيشتا زوويە
دلى من تە سۆت و برشتيە
رۆژ ھەر ل من وەك شەقا تاريە
دى سەرى خو راکە وەخت هاتيە

بى ئۆمىدم ديسا ئەقرۆ يارى
رابعە دا بچىن روينن ل بن دارى

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۷۹/۲/۲۵) ل (مويىسل) هاتيە قەھاندىن.

رېڤينگ (١)

رېڤينگم ئەڤرۆكه دگهڤم
ل نائفان دهشت و چيا
لخ چبكهه ههڤر بئ مەڤهڤم
لهو كهتم سهڤر قان ريا
دهرويشه كئ بهلنگام
رۆژ ل من داكهڤتيا
شهڤا تاري ل سهڤر من داهاڤا
روينشتم بن دار بيا
كا رۆناهيم ئەز نابينم
ههڤر دگهڤم سهڤر پيا
كا ئازادي ل من بهرزه بي
لهو جهرگئ من سوڤتيا
بهارا خوڤ ب چهڤرينم
ل نائفان گولشهڤن و گيا
زۆزانييت بنهڤد بيينم
نايف بهڤرئ ل سهڤر كهڤيا
كهڤتم چۆلئ ههڤر دخوينم
وهك كهوي ل سهڤر چيا
هندي ئەڤرۆقه بهڤهڤب دكهڤم

(١) ئەڤ ههڤهسته ل رېڤيكهڤتي (٢٥-٢٦/٢/١٩٧٩) ئ ل (مويسل) هاڤيه ڤههاندن.

بەرزە بى حور پەريا
 ژبو سەربەستى دنالم
 بووم ئىخسىر ل بەر دەريا
 رۆندكىت چاقا دبارينم
 ژبەر زارۆك و سـيـويا
 ل نىف شەفا ب تىخ د رينم
 ژبەر ھەوار و گازيا
 دلستوتى مە بريندارم
 بو شەھيدىن خوينرشتيا
 ل سەر ئاخا كوردستانى
 نيشانەك پەرورەريا
 نى دزانم ئەز ھەر كوردم
 لەو كەفتم بەر دەريا
 ل مافى خودى ھەر پىسىم
 گەر شەھيد بىم چ نيا
 شەرف گەر ئەز بزانم
 چونكى ژبو مللەتيا
 خاكى شىرىن بخوينى ئاقدم
 لى ھەلدىن گول و گيا
 زارۆكىت كوردا لى بگەرىنم
 گەل ھەمى دۆست و زەريا
 دا شىرەتى ل وان بكام
 خەبات كەن دژواريا
 بەلكى كوردۆ پزگار بىم
 ژكەفنى پەرسىتيا

ئالا رەنگین باند بکەم
ل سەر مالان و چیا
ب رەنگی زەر بخەم لێم
گەر خوینا جەرگ سۆتیا
هنگی ژنوی دێ زانم
کوردستان خوشتەقییا

گولا من^(۱)

گولا من... گولا من
شـرینا ل بەر برینیت من
دەرمانا برینیت من
رۆھنیا چاقیت من

گولا من... گولا من
شـرینا ل بەر دلێ من

گولا من... گولا زەر
بەین خۆشا مسک و عەنبەر
ئەقینا دلێ پەرکول و کەسەر
هەقالا بلبلێ بێ مەفەر
رەوشا باغێ سۆر و زەر

گولا من... گولا من
شـرینا ل بەر دلێ من

گولا من... گولا سۆر
خەم رەقینا خەمیت زۆر
رەوشا وەلاتێ پەرگۆر
شۆخا خانی^(۲) یێ خەمخۆر

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۹/۱/۲۹) ل (زاخۆ) هاتیە قەھاندن.

^(۲) ئەحمەدی خانی (۱۶۵۰-۱۷۰۷).

گـولا مـن.... گـولا مـن

شـرینا ل بـهـر دـلـی مـن

گـولا مـن گـولا کـهـسـک و شـین

ئـهـفـینا دـلـی مـهـم و زـین

سـۆزا فـهـرهاد و شـرین

خـهـیلا شـان و جـهـرخـوین^(۱)

گـولا مـن... گـولا مـن

رۆهـنیا چاڤـیت مـن

گـولا مـن... گـولا ئـالی

گـولا مـن گـولا ئـالی

نـیرگـزا سـهـری نـالی

بـۆ دـلـداری خـوش هـهـڤـالی

بـۆ هـهـزاری پـر شـهـپـالی

گـولا مـن... گـولا مـن

دەرمانـا برینـیت مـن

گـولا مـن.... ژ مـن دویـری

دەرمانـا برینـیت کـویـری

شـهـپـالا عـهـلی حـهـریـری^(۲)

سـهـلـمایا مـهـلایـی جـزیرـی^(۳)

گـولا مـن... گـولا مـن

دـبـهـرا ل بـهـر دـلـی مـن

(۱) جـهـهـرخـوین (۱۹۰۳-۱۹۸۴).

(۲) عـهـلی حـهـریـری (۱۴۲۵-۱۴۹۵ز).

(۳) مـهـلا ئـهـحمـهـدی جـزیرـی نـاقدار ب مـهـلایـی جـزیرـی (۱۵۷۰-۱۶۴۰).

گولا منی گول نه سیرینی
تۆمیدا له علیخانا ب ئه قینی
وهك خه جا سیامندی شیرینی
نازکا پیره میردی^(۱) خه مگینی

گولا من... گولا من
شیرینا ل بهر دلی من

گولا منی... گولا جیهان
هۆزانا فه قینی ته پیران^(۲)
رهنه قدارا دلی گوران^(۳)
دبهره زمانه به درخان^(۴)

گولا من... گولا من
رۆهنیا چاقیت من

گولا من... یا ژنوی شین بووی
مهلبه ندا حاجی قادری کووی^(۵)
هیلینا ببل لی بووی
لاندکا لهیلا شهید چووی^(۶)

گولا من... گولا من
شیرینا ل بهر دلی من

(۱) تهوفیق مهحمود هه مزه یی ناقدار ب پیره میردی (۱۸۶۷-۱۹۵۰).

(۲) فه قینی ته پیران (۱۵۹۰-۱۶۶۰).

(۳) عهبدوڵلا ناقدار ب گوران (۱۹۰۴-۱۹۶۲).

(۴) میر به درخان پاشا.

(۵) حاجی قادر کووی (۱۸۱۷-۱۸۹۷).

(۶) لهیلا قاسم (۱۹۵۲-۱۹۷۴).

گولال ناک بەفر زۆزانى
قیانا شیخ سەعیدى پیرانى
رەوشا هەمى وەلاتییت جیهانى
گولامنى گول کوردستانى

گولامنى... گولامنى

دلبەر ل بەر دلى من

گولائە فرۆمە چاندى
ب رۆندکیت چاقا مە رەشاندى
ب خوینا سۆرمە خەملاندى
ل ناک جیهانى مە هەژاندى

گولامنى... گولامنى

شیرینا ل بەر دلى من

چەوا خەلك زى بگرن گولاقى
گولامنى ئەفرۆ تیر خوناقى
رەش روحاننا تـابـلاقى
دى هەر بوۆ تە کین بزاقى

گولامنى... گولامنى

ئەهەقین و دل رەقینا من

چرایى ژینى^(۱)

چرایى ژینى ئەفرۆ قەمىرى
دلئى مە یى هەزار ژبەر مەرى
لەوا چاقین مە ژى دکەنە گەرى
رۆندک چپ چپ ژ چاقا تینە خوار
ئەو شاھگولا رەش ديسا چلمسى
ئەم هەمى مانە پىخاس و برسى
چمال ژینا خوہ تو ناپرسى
ل کوردستانا پر کولیاک و دار
شئانى مە ئەفرۆکە تو مەرى
ل دلئى مللەتى ساخ و نەمەرى
پەزى جوان ديسا تە کۆمکرى
ل وەلاتى شىرىن وەكى هەر جار
نەبىژن شئانى مە ديسا چوو
خەمسار نەبن ژ مافى ژینا خو
هوون هەر بکەن خەبات و کارى خو
شئانىت مە ديسا بوون سەد هەزار
قەت گوہ نەدن زۆردار و دوژمنا
ئەو پر بىژن وەكى پىرەژنا
شۆل نابن ب قەسە و گۆنتا
بلا هەمى بىن وەک کۆرەمار

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رىککەفتى (۱۹۷۹/۳/۳) ئ ل (مویسل) هاتیه قەهاندىن.

رۆژا مه ئەفرۆكه چووێه ئاڤا
دێ پێشكهڤین هه‌می دهم و گافا
دێ لقالین وهك بشكۆژیٲ ساڤا
بهس بكه‌ن فیغان^(١) و گازی و هه‌وار

رۆژا دووی ژ مه‌هه‌ئا ئاداری
مه‌ها ئاه و ده‌رڤین قی به‌هاری
ژ به‌ر چی بوومه ب ته‌نی كه‌ڤناری
جه‌رگ و دلین مه‌ بوونه بریندار

شقان تو گه‌هشتی وی کاروانی
کاروانی شه‌هیدین کوردستانی
تو ستیرا گه‌شی ل نیڤا ئاسمانی
ئهم ناترسن ژ نه‌یار و زۆردار

ده‌ما شقان بیری گۆرستانی
په‌ز هه‌می کۆمبوون ل دارستانی
گه‌ل ریزا شه‌هیدین کوردستانی
وان دانه‌ به‌ اوهری و سه‌ۆزا دژوار

---

^(١) (فیغان) په‌یشه‌کا فارسیه و پامانا (گازی و هه‌وار) دده‌ت.

نهورۆز^(۱)

هات بۆ مه جارەكا دی جهژنا نهورۆز
جهژنا هەمی خۆرت و گەنجیت دلسۆز
ئەو پۆزا شوخ و شەپال و پیرۆز
شەفا تارى ل وهلاتى بیه رۆز

ب خیر بێت چهژنا سەری بهاری
کەو و بلبیل ژ چیا هاتن خواری
بیست و ئیکی ژ مەها ئاداری
گول بکەن دەرچوون ژ بشکوژین داری

شاهن فارس، ئەژدەهاکی نەیار
کوردی ژار زۆردار بۆ ل سەر مللەتی
هەر د کوشتن ئەو زارۆکی بێ زار
د گۆت دەرمانە ژبۆ دەردي مار

پابی سەرخووە کاوهیی ئاسنگەر
کۆمکرن هەمی هەژار و پەرور
ژ دلەك سۆتی و پەر کول و کەسەر
هێرش بر سەر تەختی شاهانی دەر

دەست دا چهکیچی ئاسن و چوو ل بەر
سینگی شاهي چهپەل و بێ مەفەر

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۳/۱۲) ئی ل (مویسل) هاتیە قەهانەن.

کۆشت ئه‌و ئه‌زده‌هاکێ دڵ وه‌کی به‌ر
بلندکر ل سه‌ر چیا ئالا زهر

نیشانا ئازادیخ بوو ئاگر
گه‌ش بی ل سه‌ر هه‌می چیان و گر
شانازی گه‌هاند هه‌قال و هه‌قگر
هه‌می کوردستانی ژ نۆی به‌لافکر

گولا زەر^(۱)

من دی زەر سەر کورسیی

قوتابییه ل ریژا سیی

گولا پشکا ئابووریی

چەند شرین و خوشتەقیی

من دی گولەك زەر ددەستدا

پوورا سوور بەردا ب سەردا

کەماخ کیشروشکی شرینی

روی سوورگولا خەم رەقینی

بەژنا تە کاتا پوحنای

مەمک سیقین ل کوردستان

چاف رەشی برۆ قەیتانی

شەنگ و شوخی پرفیانی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۷۹/۳/۱۴) ئ ل (مویسل) هاتیە قەهانەن. هەلبەستەن سەبارەتی قی هەلبەستە وەها دبیژیت: "ئەف پارچە هۆزانە ل کات هژمیر (۱۲) ی نیقرو ل رۆژا چارشەنبی یا ریککەفتی (۱۹۷۹/۳/۱۴) هاتە قەهینان. پستی ئەز ل گەل چەند هەقائیت خۆ ل نادیا قوتابیا، ل کۆلیژا مە یا کارگیری و ئابووری روینشتەم، برەک ژ قوتابیین ریژا سیی ئابووری هاتن بەرامبەری مە روینشتەن. ب راستی ئەز نەچار بیم کو قی پارچە هۆزانە ب ئیکی ژ وان بیژم ئەو ژیک گولەك زەر د دەستادا بی، ژبەر هندی من ناقی هۆزانە دەینا (گولا زەر)، ب راستی گولا زەر گەلەکا جوان و بەرکەفتی و هیژایە".

وهك كهقوكا چهنهگ سپي

نيرگزا گهشال سهوديني

موونا تو چهنهگ گروفرئي

پپر بهايي وهكه دؤري

چهنه جوانه دهما دكهني

خوناكه كهفتل سهر ئهني

كهچا دهلال خويندهقايي

ب پاستي تو پپر هيرايي

شۆخا شرین^(۱)

ئەو چ شۆخە ئەو چ شەنگە
ئەو چ گولا بناقودەنگە
ئەو چ یارا پەرچەلەنگە
ئەو چ نیرگزا ب رەنگە

ئەو چ بەرھن رەش قەیتانن
کەئانی رۆستەمەئ زائەن
ئەو چ چاقین رەش و جوانن
وەک دوو سەتیرین ل ئاسمانن

ئەو چ رۆیکەئ سۆر شەرینە
وەک سۆرگولین خۆنەف گرتینە
ئەو چ لێقەئ بکەننە
وەک شەکر و ھەنگینە

ئەو چ بێکن چ کەزینە
ل سەر مالا ئەف شەورینە
پەر درێژن وەک مارینە
دەلالا مەن خەوین شەرینە

ئەو چ مەمکن وەک دوو سەئقا
ب رامیسەم ب ھەر دوو لێقا

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۶/۲۱) ئی ل (زاخۆ) ھاتیە قەھاندن.

يارا من وا بيه خيئا

كس من نينه ژوى پيئا

شهف و پوژا قهت ناپازم

ماچهك ژوان ليئا دخوازم

هيئي دكم نهكي گازم

نازكا من ئهزژى نازم

گولاقیژا^(۱)

توی گولاقیژا بهیانی
شهوقا ته دل جیهانی
رهوشا دهشت و زوزانی
شرین وهك هنگه شیانی

تو ستیرهكا چقاس گهشی
نازك دلی تو چاق رهشی
چما ب من را تو نامهشی
شهپالی چهند تو ب رهوشی

ئاخ دهلالی گولاقیژا
چما خوینی ژ جهرگی دریژا
گهل من تو هر کهر و گیژا
ئهقینال ناق دلی دمیژا

شرینا من لیف شهکههری
شهپالا من کهزی زهری
کولا ژ دلی بینی درهری
ئهنی دهقی رهش ئهسمهری

شوخوا من بهژن زراقی
ل من ب رهشینه گولاقی

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۷۹/۷/۱۶) ی ل (بۆسهلی- دهقرا سندیان) هاتیه

قههاندن.

ئەز ژ تە ناکم لاف لاقی
چو جار ناکهقم وی داقی

جارهک ل من بکه سلاقی
ژانا ژناف دلی من باقی
به لکی ته نابم فی گاقی
به تالم نیچیر و راقی

جانا منی دیم سوورگولی
ئای ده لالی نازک دلی
چما ئیرۆ توژ من سالی
ئەز دزانم تو دل کولی

ژین^(۱)

نابت تو بمین ل قی ژین
پیتقیه تهف بیست گورین
بهسه ل بندهستا بمین
شهرم و فهیته تو روین

نی دەم هات تهف پابن برا
دا ئەم هه لکین فند و چرا
ل سهر چیا و دهشت و گرا
دا ب خوشی بژین ب ههفرا

رۆزا گهش ئەفرۆ ل مه ههلات
تهف بکن بزاف و خهبات
ژیۆ پاشه رۆزا وهلات
ئەم تهف دئ خو کهینه خهلات

چهند خوشه ژینا ب سهریهستی
دقیقت چو جار نه پارهستی
تا پرزگاریی ژین دهستی
بگههی مافی ته خوهرستی

ملاعت هه موو نی سهریهستن
چما ئەم هه ل بندهستن

---

^(۱) ئەف هه لبهسته ل پیکهفتی (۱۹۷۹/۷/۱۶)ی، ل (بۆسه لئ- دهقرا سندیان) هاتیه
قههاندن.

چونكى ل گهل ئىك ئهم نه راستين
لهوما ژى ههر بهند و بهستين

ژينا خو هوين ب خهملينن
ژ خوينا سوور ب نهوفشيينن
ئوميدا خوه لى ب رهشيينن
هيقيت خوه ل ناك بچيينن

ژينا ب خووين بييت ئاقدانئ
چو جار ناييت دهست قهدانئ
دى ههر خووش بت ل جيهانئ
ئهو دئ بت تاجا ژيانئ

لێقه نابم^(١)

ئەز نـزانم دئ چ بـیـژم
ئەقان دوژمن و نەیارا
خوینئ دئ ژ جەرگی پـیـژم
ژبەر ئەقان دۆست و یارا
دا بەس پۆندکا بریـژم
بەلکی ب گەهەم دلدارا
شرین یاری کەر و گـیـژم
ژبەر دەردئ ئـهـقـینـدارا
لێقه نابم دئ هەر بـیـژم
ب دل ساخی وهکە جارا
دەستا ژ جانئ نابەردم
بلا بچم سەر سـیـدارا
نانئ جارا دئ هەر پـیـژم
ل نفاق چۆل و تەق بەیارا
لێقین یاری دئ هەر هەلمیـژم
ل بن سـیـبەرا چنـدارا
ل شەقا تـاری دئ روینـین
بەر شەوقا ئاگرئ دارا
رویکـیـ یاری تـیر بـیـنم
ل نفاق بەرۆژ و نـزارا

^(١) ئەق هەلبەستە ل رێککەفتی (١٩٧٩/٩/٥)ئ، ل (زاخۆ) هاتیە قەهانندن.

دا شاهى و سهيرانا بكين
 ل نىاف سـۆرگولين بههـارا
 ل بهر بلـويرا شـقانى كورد
 ل بهر دهنگـى بهرخ و كارا
 بهلكى ديسا ئەم بگههن
 كاروانى قان ئەهقيندارا
 ل جيهانى پيش بكهقين
 ل گهـل بلبـلى قان وارا
 دا دلـى كول دهرمان بكم
 بهس بكت گـازى و هـهوارا
 رپـكـال ل دوژمنى بگـرم
 ب كـوژم دوپيشـك و مـارا
 رهزى خوه باسش بكهزىخـم
 لى بشـكـن گـولـين دارا
 رهخ و پويـا پـيـژان بكم
 ژ دهـبـين چـۆل و بهـيارا
 يارا خۆل نىاف بگهـرينم
 ب سهـرهـستى وهـكه جـارا
 سـۆرگـولا خوه ل نىاف بچينم
 تـيـر نىاف بكم ژ پويـيارا
 دا پـر شـهوق و رهوشـهن بكت
 پويـكـى دلـبهـر و دلـدارا

گلی و گازندە^(۱)

گلی و گازندا ژ من نهکن
رێکا من گهلهکا دویره
رۆژی ل من بهرزه نهکن
دا نهکههقم دهربهک کویره
دلخ ساقا هوین پیر نهکن
دا بگههپم ل چیا و زویره
رۆندکیت چاقا زوها نهکن
دل دئ ههه مینت خهه مگیره
پاش رۆژی دئ پهه شیمان بن
هوین دئ بیژن مه نهه دزانی
ئهه چهه ند بیژم باوهر ناکن
ههه ل من دبته بار گرانی
دلخ کول کههس دهرمان ناکن
دئ چاوا ژیم ب کامهه رانی
ژیان وهه سا قههت خووش نابته
ئاگر بههه ربته دل و جانی
گهه بههه رارا خووش نهه ئیتن
بشکوژین نوی نا کهه مین
باران ب نهه رمی نهه ئیتن
میهرگ و چیمهه ن ناخهه مین

^(۱) ئەف ههه بههسته ل رێکههفتی (۱۹۷۹/۱۰/۲) ئ، ل (مویسل) هاتیه فههاندن.

گولین باغا گەر گەش نەبن
 بابل ھەر ژبەر دل کولن
 ئاقا سپی شەوقی نەدت
 کەوین چیا نا ئاقەن
 چەوا ب قی رەنگی بمینم
 دلبرین بم ل گەل ھەقالا
 لەورا ھۆزانا د قەھوینم
 ب شوخ و شەنگ و شەپالا
 ھەک بلبلی ژار دخیوینم
 ھەداق سیسن و ھەلالا
 ھە دقیت ھار و دین بمینم
 ب تنی ل ناخ شاخ و ھەلالا
 لی چبکم ئەفرۆکە ھەلەک
 چەما بو من چەپ دگەرئ
 گلی و گازندە بوونە گەلەک
 چوونکی تول من نازقەرئ
 ئیش و دەردا کرم خەلەک
 دللی نازک کەرە دەرئ
 من رزگارکە دیسا ھەلەک
 دزانم ھەر توو فەنەرئ
 راست بگەرە جارەکا دی
 دا ئەز نەمینم پەریشان
 توو بیژە بی شەرم و فەدی
 قان گۆتتا بکە نیشان

ببە جەم بلبالی كەدی
دا بگههینت دەحل و بیشان
سەرخواش بکه ب قی دەردی
ب خەملینه چەنگ و پیشان

شیرین^(۱)

هو شیرین
ما نزانئ..
لێقه نابم ل قئ ژینئ
ژبیر ناکم،
ده لالا من..
خوین شرینا و خهم رهقینئ،
ئهقینا بهری چه ند سالا
بلا.. بلا.. بکهقم
ناف دهریا خهم و خه یالا
دئ ههر گهرم،
شیرینا من..
ل په ی وا شوخ و شه پالا
بلا بمرم،
ل قئ رپئ..
ببم قوریانئ وان خالا
باوهربکه،
ته نا هیلم..
شیرین یارئ ئه قرو ب ته نئ
نه که گری،

---

^(۱) ئهف هه لبهسته ل رپکهفتی (۱۹۷۹/۱۰/۷) ئ، ل (مویسل) هاتیه فه هاندن.

تو چ جارا..
هەر دلگەش بە، ل قی دنێ
بکە شادی
ل نافی باغی..
گولا دە، نازک گول چینی
دا بلبلی ژێ،
دلگەش بیت..
ل سەر گولا هەر بخوینت
بی شەرم و مەست،
هەمی ل گەل..
هەف ببی یەک ئاواز و پەست
تەف دە بکەن،
شادی و دیلان..
بشکۆرن، بشکۆژین گولان
ل نافی چیا و..
ل سەر ملان
دا ژبیر بکەم خەم و کولان
دا ژبیر بکەین ئیش و کولان...

من نههپله ههفال^(١)

من نههپله
ئيرۆب تهئع
ئهى ههفال، ل چۆل و دارستانا
ببم بههرا
گورگ و هرچا
بگههمه مريپن گورستانا
نهخۆشم... ئع،
ئهقرۆكه رهنگ
زهرم دلي من تهف بب برين
بب هۆشم، لهو
ههر دگهپم
جهرگ و هناقئ من تهف بوونه خوين
بهختئ تهمه
من خلاسكه
ژقئ دهردى، كو رهنگئ رهش و شين
چما هنده
تو دلرهقى
دار و بهر بو من دكن تازى و شين
قهى ته دقيت

---

^(١) ئهف ههلبهسته ل ريپكهفتى (١٩٧٩/١٠/١٢)ئ، ل (مويسل) هاتيه قههاندن.

هه‌ر بمینم
 ل بن فی باری نه خو‌ش و گران
 ب شهف و پوژ
 تهف ده بکه‌م
 قیرین و گازی و هه‌وار و فیغان
 لی چبکه‌م
 یان چ بیژم
 دنالم ئەز، ژبه‌ر دلخ ب ژان
 په‌ریشانم
 تم دکالم
 پو‌ندک ژ چاقین من تم د پ‌ژان
 دی تو وهره
 ل فی واری
 من هشیارکه جاره‌کا دی ژ خه‌و
 تو دهرمانکه،
 دلخ برین
 باش بکه‌وینه ب نوژدار و که‌و
 راست به ل گهل من،
 نی پر شه‌رمه
 چاخ و ده‌ما ل من دکى دهره‌و
 چما، چما !
 خوار و چه‌پ ما
 من ئیدی باوهری ب ته نه‌ما
 باش بزانه
 وه‌سا نابم

دئ هەر گههم ناف وان باغ و چهما
بلا... بلا
خهم و کولا
تهف ده بهیلی ل نیفا دلا
دئ بم..
ههفالی بلبلا
ئهم تهف دئ خوینین ل هنداقی گولا
ل سهر چیچهك و سۆرگولا..

پووڤ سۆر^(١)

ئىقارهكا پڤ درهنگ
من دى جانهك
هات دبووره
من زانى كو
ئهو نازه،
جوانه، رنده، پووڤ سۆره
ب وان چاقين
رەش و بهلهك
وئ تيرهك دژوار ل دل ده
تم بئ هس مام
ژبه ر وان
ئاورين كو ب من دده
دهما شيار بيم
من زانى
كهچك دهلاله و رنده
لئ، من نه دزاني
شه پال
ژ باژاره، يان گونده
من گۆتئ

---

^(١) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتى (١٩٧٩/١٠/٢٤)ئ، ل (مويسل) هاتيه فهاندىن.

هو شه پالا
 گهور و نازك و شوخ و شهنگ
 بهس پاڤيژه
 من فان تيرا
 قهه تى من بكوژى ب جهنگ
 گوٽ: دياره
 تو نه زانى..
 تير هافيژم ب نافودهنگ
 نه تو ب تهنى
 من كوشتنه
 سهه لاوين چست و چه لهنگ
 من زانى كو
 نهو ژ شاره
 خوينده قايه بناقداره
 حوور پهريه
 ل ناف هه قالا
 نيڤرگز و گولا بهه هارا
 ل گهل گهنج و..
 لاو و خوړتا
 دل بهه را ئاوهر دژواره
 دل ب داغ و
 ب برينه
 هه ردهم ب گازنده و ههواره
 نهو دل بهه را نازك
 كو سنگ..

ژ بوخچێ هه‌نار و سێڤا
دئ تو وهره
جاره‌ك یاری
شیرین ل گه‌ل من باخچا
دا بگه‌هم
ته‌ف هه‌قالا
كو نه‌ز نه‌مینم ب رێڤا
ئیش و كولان
ب گه‌ورین
ب شادی و سه‌یران و کێڤا
وه‌ره... وه‌ره
که‌زی زه‌ری
جانا منی چاف به‌له‌کی
تو به‌س بمینه
ب ته‌نی
ب گه‌هه‌ چه‌رخا فه‌له‌کی
ره‌حمی بکه
ب دل‌داری
ل گه‌ل من دل‌به‌ر هه‌له‌کی
به‌لکی دل خو‌ه‌ش
بیم نه‌ز ژێ
ل گه‌ل هه‌قالا جار‌ه‌کی

کهچا کورد^(۱)

کهچا کورد رابه چاقین خوه فهکه ل قی جیهانی
تیببینی پیشکهفتینه کهچی وا ل مهیدانی

توژی رابه هەر بخوینه تا بهس بمینی ل پاش
ب خوهندن تیبگههی دۆزا خوه تیبزانی وی باش

ئهی کهچی بهس بمینه ل بن قا پهردین رهش و تاری
زوی تو رابه هلینه ئهوان پهردا ب دژواری

نابت ب قی رهنگی بمینی هەر بهلهنگاز و ژار
نی جیهان و شهف ده پیش فه دچت چ گوند چ بازار

چما هوین ب تهنی هەر دی مین دیل و پهریشان
د قی خوهندن و زانینی بکهن ئامانج و نیشان

گهر تو بیخ خوهندهقا تیبزانی پر بهایه
شهف و رۆژ هەر بخوینی بزانی پر هیژایه

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریککهفتی (۱۹۷۹/۱۱/۲۸) ئ، ل (مویسل) هاتیه فههاندن.

چاف بهلهك^(۱)

چاف بهلهك ئهز دین كرم
ب وان چاقین خوئی پەش بهلهك
ئەوئ تیرەك هاقیتە دل
ب وان ئاوهیـن پـر گـهـلهك
دل تەف كـرـبوو داغ و بـرین
گهلهك جەرگ و هناقا ب چهلهك
بئ هۆش و تم سەرخووش كرم
ب وان بسكین سۆر و خهلهك
چاقی راوهستام بهرامبەر
من دی یارا كو دیم ژ گول
ئاگر بهردا من سهرانسەر
لهوړا، دل تەف بو خەم و كول
ب وئ خەملا پەنگ سۆر و زەر
سەرخووش كرم وهكه بابل
د ئەقینئ ئەزم پەرور
لهوړا، تالان كـرـبوو دل
من د گۆ^(۲): ئەی شوخ و شەپال
چما هنده تو بلندی

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریکهفتی (۱۹۷۹/۱۲/۱۷)ئ، ل (مویسل) هاتیە فهانندن.

^(۲) دگۆت.

دخوایم ب من رابی هه قال
یارئ وهك كه قوكا كه دی
دگۆته من: خوۆرتئ دهلال
تو خوه نهكه گرتی و بهندی
ژیۆ پرویکئ سوۆر و پرخال
تو دئ بمیری ب قی دهری
نی پههاله وانم د ئه قینئ
كه چئ رندی لیفا شه که ری
ناز و شهنگئ خوین شرینئ
وهی دهلالئ بی با دهری
دهرمان بکه قئ برینئ
گهر راست تو ئه قین پهروه ری
دا تهنا بم ل قئ ژینئ
بهس بگه یرم وهکی به ری

گوندىن پهنگين^(١)

گهر ئەم بچين كوردستانى
ل ناك دهشت و تەف زۆزانى
خويایه بويكا جيهانى
ئەف هافينگهه و كويستانى
ئەو پرە ژ گوندىن پهنگين
ميرگ و چيمەن لى خەملين
دخوينين بلبلين زييرين
ل گەل وان كهوين ب ئەفين
گازى دكەنه شەف شائىلا
هوين بخوين ل هنداڤ گولا
سەر چيان و هەمى ملا
بپرەقينن خەمىن دلا
تەف دە وارگهه و زۆزانين
نيرگز و گول لى دبارن
ب هەمى پهنگا كۆفى خوارن
مەست و سەرخووش و خومارن^(٢)
جەئ شقان و بىرى يا
ئەو مەلبەندا خوشتەفيا

^(١) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (١٩٧٩/١٢/٢٦)ئ، ل (زاخۆ) هاتيه قەهاندين.

^(٢) سەرخووش.

دهردی من گرانه^(۱)

دهردی من گرانه برا ریکا من دووره
ئەفینا دلخ من پەر دژواره و ب زووره
ئاگرئ ل ناڤ جەرگ و هناقا هەلە و سووره
لەوێرا برانۆ ئیرۆکە دل بریندارم
بریندارم ئەزب دەریا شیر و خەنجەرا
کەس نینە دەرمان بکت قان کول و کەسەرا
من نە دایە، نە بابە، بی خویشکم بی برا
لەوێرا، هەقالنۆ شەف و پۆژا هەر دنالم
هەندی دکم گازی و هەوار و پەر نالە نال
کەس ب من پرا ئەقرو نابت دۆست و هەقال
ئێ، بی کەسم ژار و بەلنگازم بی پەر کال
لەوێرا، دلسۆتیمە ب کۆفانم تم دکالم

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریككەفتی (۱۹۸۰/۳/۱۵) ئ، ل (مویسل) هاتیە قەهانندن.

خویندکار و ژین^(۱)

بههار هات ئه فرۆكه برا
تو ژى بگره..
رێكا ژینا خوهى سهرفراز
دا بگهه،
ههمى ئۆمید و تهف داخواز
بیین كو ته دقین ل گهل ههمى ناشتی خواز..
تو نه بهرده
چو جار رێكى
نه بیژه دركهو سه رئه فرراز
چونكه ههر چه ند
دویر نه خوهش بت تی ب خواندنێ بکی بهروار
سه رنشیف و..
بێ ئاستهنگ و،
لێ بچینی گول و گولزار
ههر بههاره
چاخێ ته قگیر و خهباتی
خامه ی بگره
ب دهستین خوه ل ناف جفاتێ
بگه ره ژ رۆژناقا بو رۆژه لاتێ

^(۱) ئەف ههلبهسته ل رێككهفتی (۱۹/۴/۱۹۸۰) ئ، ل (مویسل) هاتیه فههاندن.

توژی ل گهل
بلبل و كهوا بخوینه..
ههر بخوینه،
سهده ئاوازا ب ههمی پهنگا
دا بێن سهما
نیرگز و گول بنهفشۆك
ئهف شالین بفرن ب چهنگا
ههمی ل گهل ههف
ئاقا بکهن قی وهلاتی
چونکی بههاره پۆژ ئهقرۆ وا ههلاتی
دا هوین ببن
فند و شهمالك
ژیۆ زارۆکین نوو هاتی

ئەز و دل (۱)

ھەرى دلو دلى ساقا

دى بهیلە

كو تەنا بىم، خەو بچیتە ھەر دوو چاقا

نى تە ئەز سۆتم، برشتم..

ئەقروكە دل،

ئاگر كەفتە ناف ھناقا

مانە بەسە؟ مانە بەسە؟

ئەى دل؟ ئەى دل؟

دل

لى ئەز چبکەم ، يان چ بىژم

ژبەر تە ئەز..

ھەردەم و چاخ كەپ و گىژم

لەورا، ژ سەد برىنا خوینى درپژم

ما نزانى برىندارم

كول و كوڤانا د قەپژم

دەرد و ژانا ھەر درپژم..

ھەر درپژم..

ئەرى دل ل نىف شەقا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۰-۱۱/۶/۱۹۸۰)ئ، ل (بۆسەئى- دەقەرا سندیان) ھاتیه

قەھاندن.

بهیله ژ خوه پرا پازم
دا بهس بکهه گلی و گازن
ته دین کرم..
بج هس و سهودا سهرکرم
لهورا، نکارم بدهم زانین ئومیدا
ئهز دخوازم
چونکی دل ته ئهز پیرکرم
لهو، ته مهست و سهرخوهش کرم
دل
ئج ئهز بوومه دهريا خهه
شهپرزهمه
پهريشانم ههمی دهه
دهريايکا گه لاک کويره
ئج نکارم ژئ پزگار بم
تا کو دگههم چۆل و چهه
ههقرا بکههين بهزم و سههه

پهنگی ل مه ناهیلج^(۱)

شهف تاریه ل مه درهنگه
دلج مه پپر ب کۆفانه
بارئ مه گهلهك ب سهنگه
سهرياز ئيش و كول و ژانه
مه و دهريا خه ما جهنگه
خه م و خه يال ل ههف گه پانه
پيلاين دهريا دابوون ده رگه
سهه د هه زار تير ل دل دانه
كارئ مه ژي هه ر بوو ئهفه
ژ ئيقاري تا كو سهه هه
چه ندي دچين ل مه شهفه
پۆژ ل مه قههت ناييت مه دهه
چه رخا فهلهك ژ من درهفه
له ورا دگهل مه دكت شهه
لج چه نه ژ مه دوور بكهفه
ب خه پۆرتي دئ بکين فه نهه
له ورا ب شهف قههت ناپازين
ل دل ده ئه م هه ر دنهالين
ب نهالين و قيرو و گازين

^(۱) ئەف هه بهسته ل پيککهفتي (۱۹۸۰/۱۲/۱۶) ئ، ل (مويسل) هاتيه فه هاندن.

ژ دەرد و کـولا دکـالین
 ئۆمـیدا کـو هـەر دـخـوازین
 پـهـردا تـازی ژ سـهـر خـوه پـاکـین
 دا کـو ژ مـانـع تـیـر بـ پـازین
 رۆنـدکـیت چـاقـا بـهـس قـهـمـالین
 رۆژ ل خـهـلکـی ئهـقـرۆ هـهـلات
 لـی ژ بـۆ مـه ئهـو قـهـت نـهـهـات
 رۆژا گـهـش بـۆ وـان بـیـخ خـهـلات
 ل هـنـداف مـه بـهـری پـهـش هـات
 ل گـهـل هـهـیـف و سـتـیـرا دـبـوو جـهـنگ
 لـی نـه دـهـشـت ژ وـی بـبـن فـهـلات
 لـهـو بـهـخـتـی مـه بـهـری پـهـشـه
 جـارـهـک فـهـلـهـک بـۆ مـه نـهـهـات
 مـا هـهـر ئهـقـه مـال و ژـیـان
 کـو ل چـهـرخـی بـیـسـتـی ئهـم دژـین
 خـهـلک دژـین ب خـوـهـشـی و قـیـان
 ئهـم تـهـف بـمـینـین دـل بـرین
 ئهـم تـهـف شـیـرین ل نـاف چـیـان
 دـیـرۆکـی ئهـف دایـه زانـین
 لـی جـیـهـان کـهـفـت دـهـسـت رۆقـیـان
 لـهـو مـاری مـه ژئ هـلانـین

ئەز چ بیژم^(۱)

ئەز چ بیژم

گەئۆ..

ل من نەگرن! چونکی هەردەم

مەست و گیژم

ئە، نکارم دلێ خوە بۆ وه ب کەلێشم

خوینی ژ جەرگێ بریژم

دا بزانی... هوین بیین

قی دلێ کو..

جەرگێ سۆتی و بریندار

تم ب گازی و قیر و هەوار

هوین دێ ژ نوی

باوەرکەن کو ئەز نە دینم

بەئێ، راستە..

نە هارم؛ ئە پێر خەمگینم

لەوێ، هەر چاخ

بێ هیقی و ئۆمید ژینم

لەو، هیقی و دلێ من دا ئەفرۆ ییت مەری

هیسترین چاقا هەشک بین

ما ئەز چبکەم؟

وێکی دبیژن:

میو حەتا نەئیتن بەری تری نادەت

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۰/۱۲/۲۸) ئ، ل (مویسل) هاتیە قەهانەن.

صهیی ب کۆتهك بچت نیچیری ناکهت

ژیاری بی تهفگهر و خهبات

قهت خوهرش نابت..

قهت خوهرش نابت..

دیرین (۱)

دایئ گیان مهگری مهئ پۆلهکهه
چهپکئ گوئ بینه بو سهر گۆرهکهه

دهستم ئی مهدهن دهس ئی دراوم
له پیی کوردستان شههید کراوم

پهتم بو ههئخهه بکهه به دارا
دهربهدهرم کهه لهم پۆچه و شارا

خۆم فیدا کردوه بو کوردایهتی
گیان بهخت کردم پئی مهردایهتی

بههگریم کردوه له خاکی وهتهه
سهنگههری من بوو چیا، دۆل، دهوهه

له زهبری دوژمن ههچ باکم نیه
بههدهم سیداره پایه بههزیه

دوا وتهی من بو هاوری خهبات
له پئی پزگاری هههگیز کول نه دات

---

(۱) ئەف ههلهسته ل پیکههفتی (۱۹۸۱/۴/۲۹) ئی، هاتیه فههاندن.

فهلهكا بى بهخت^(١)

فهلهك چما چهپ زقېرى
ديسا ته كره به فر و باهۆز
ژ ئاسمانا به فر بارى
چ بو ته ل مه كر داوا و دۆز
ل گركا شانى شهف بوو تارى
ژئ باركر بوو پۆناهى و پۆز
خاترا خوه خوهست ئاشتى
تهف بوو ئاگر و جهنگ و دۆز
كۆما گه نجا ژ ههف به لاف بوو
تهرمىن خوه شميرا ل جى هيلان
ب خويىنا وان به فر سور بوو
ل خراب گوندى بوونه ميهقان
چار شه هيدبوون چار ژى گرتن
ب دهستى خوينمىزا
دوو بريندار و مشهخت كرن
وان كرى گرتى و خوينمىزا

---

^(١) ئەف ههلبهسته ل رېككهفتى (١٩٨٣/٢/٢٣)ئ، ل (ئورمىي- رۆژههلاتى كوردستان) هاتيه

قههاندن.

فەلەك چ جار نابى هەقال
چما بەختى مە تەم رەشە
بەس برپـژە خوينا زەلال
جارەك ب مە پـا بمەشە
سوينا مە ب خوينا شەهيدان
دئ قەكەين قى حەيف و تۆلى
جانى خوە دئ كەينه قورپان
بۆ كوردستانى و قى ئۆلى

شههیدئ چه‌له‌نگ^(۱)

سه‌د مخابن بو ته شه‌عبان
میرخاس و چه‌له‌نگی کوردان
قه‌هره‌مانی شه‌پین گران
دئ قه‌که‌ین چه‌یفی، په‌هله‌وان
ئه‌م ددین سوۆز و په‌یمان
سوند دخوین ب خوینا شه‌هیدان
کو پرزگار بکه‌ین کوردستان
ئه‌زاد بکه‌ین ژ بنده‌ستان
پیرۆزه بکه‌ین جه‌ژنا وه‌لات
بو وه‌ه‌می‌ا بینین خه‌لات
دۆزا مه‌ه‌رده‌م سه‌رخ‌وه‌بوون
پیش‌که‌فتن و ئاشتی و فه‌لات

---

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ریک‌که‌فتی (۱۹۸۳/۴/۹) ئ، ل (ئورمیی- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه
قه‌هاندن. هه‌لبه‌ستخان سه‌باره‌تی قی هه‌لبه‌ستی وه‌ها دبێژیت: " دیاری بو شه‌هید شه‌عبان
غه‌فزار بیدوهی".

كوردستان^(١)

كوردستان وه لاتی كوردان
كوردستان به شتا جیهان
كوردستان بنگه ها شیران
كوردستان كانیای زپران

جهی میچچاك و پلنگان
جهی گهرناس و چه لهنگان
مهیدانا تهف شهر و جهنگان
هیلینا باز و قوئنگان

كوردستان پارچه كری
دوژمنان ل خوه لیكته كری
بهسه ئیدی شین و گری
مللهت ساخه قهت نامری

كوردستان بوویچه چار
لهوار ب قییرین و ههوار
كورد و خه و ببن شیار
قان دوژمنان مافخ ته خوار

---

^(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٨٣/١٠/٥)ی، ل (ئورمیخ- رۆژه لاتی کوردستان) هاتیه

قههاندن.

زیندان^(۱)

هه‌ری دایع
بۆ من نه‌که زیمار و گری
بلا بمرم..
ل زیندانع
من شه‌مالکه‌ک یا هه‌لگری
راسته دایع
قامچی و داران
لاشع من رهش و شین کری
بۆکس و شه‌قا
رۆیعی من یع سۆر کری
سه‌د برینین لئ قه‌کرین
ب هزاران
گه‌نجین مه‌ ل سیداری دان و
سه‌ر لئ برین
لئ دایکع باش بزانه
رێکا سه‌رخوه‌بوونع گرانه
قه‌له‌ن نه‌ زیپر و پارهنه
قامچی و زاندان..
سیداره و سه‌رپرین بهانه
چونکی دایع

---

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل رێکه‌فتی (۱۹۸۳/۱۱/۲)ی، ل (ئورمی- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه
قه‌هاندن.

هەر قامچیهك

شه مالكه كه

هەر سه برینهك

چرایه كه

هەر برینه كه

فه زهره كه

پاشه پوژا ملله تی ئه و گهش دکن

ئه قجا دایع دی سه ركه فن

گه لی بن دهست دی پیشكه فن

به لی راسته وه کی دبیزن:

"دارا ئازادی ب خوینی ئاف نه دهن بهر ناگرت

سه رخواه بوون بی فیدا کاری سه ر ناگرت"

پارتیزانم (۱)

پارتیزانم شۆرەش—شانم
ئەز لەش—کەری کوردستانم
خەباتکارم، خۆین—دەقانم
پیشمەرگە—کەن پەهلەوانم

نەخ—وینمیژم نەزۆردارم
ئەز کارکەرم ئەز جۆتیارم
نەبی بەخت و کۆلەدارم
ئەز بن—دەستم ئەز هەژارم

نە نوکەرم نەخوینخوارم
ئەز پەنجبەر و فی—داکارم
نە بەگ و ئاغی کەدخوارم
ئەز پێ—زانم ئەز هۆزانم

نە جاشم، نە بورجەوازم
دۆزا کوردستان دخ—وازم
ئەز کوردم، بەل—هنگازم
ل سەر چیان تەم دبارم

پاب—ووم ژ خەو ئەز شیارم
دوژمن هەرە ژن—اق وارم
پیشمەرگە—مەقا ئەز هاتم
کوردستان دێ رزگ—ارکم

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۳/۱۱/۲)ی، ل (ئورمیخ- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

پووڤ سۆرى (۱)

سپیدى من دى ئەو پووڤ سۆر
من سالاڤ كر و چوومە ژر
وى شكاندن هەر دوو ئەبـرۆ

دل ژ من تـالانـكـر ب زۆر

من دگۆت: نازك و شهپالى
دیم دوڤى ئەبـرۆ ژ دالى
ژبو من هەر تو هەڤالى

تاكو بچمه نیڤ ئاخ و گۆر

بو ته ددم سۆز و پهیمان
كو د قى پى بىم قوربان
تا كو بگههم چاقین جوان

چه نـدان بـیـنـم زوئـم و زۆر

شهف و رۆژان قهت رانـازم
ماچـهـك ژ لیڤـان دخـازم
سپى زهـنـدى ئەز ژى نـازم

چ ئـاورن د دژوار و كـۆر

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتى (۱۹۸۴/۱/۳۰)ئ، ل (ئورمیی- رۆژهەلاتی کوردستان) هاتیە

ڤه هاندن.

گـولـی سـۆـرـی ئـهـفـینـدارم

ژـبـهـر تـیـران بـرینـدارم

لـهـوا بـ قـیـری و هـهـوارم

کـهـفـتم ئـهـفـینـا تـهـی لـخ تـۆـر

شقانو^(۱)

هو شقانۆ!
پهزى ته ئهقرۆ به لاقه
ل دهشت و زۆزان و چيا
دگه پيتن..
ل كوز و چهروان و گيا
دباريىن..
زىۆ پرويبار و كانيا
لى رىچا وى،
ئهف زنار و شاخ و كهقرن
ل هاوير وى
دز و گور ئهف لى دگه پىن
رىچ و شوپ لى
ووندا بوونه، لهوا مايه
بى شقان، و بى زيرهقان
چونكى شقانى
تو نابىنى چهند برسياه
ههري دناليت
چهند تيهنيه
ههري دباريت
ههه چار كه ناريت وى دزن

---

^(۱) ئهف ههلبهسته ل رىككهفتى (۱۹۸۵/۲/۲۴) ئى، ل (پاژان- رۆژهه لاتى كوردستانى) هاتيه
قههاندن.

هرچ و گوری ل دورا د بهزن

هەر کوشتی و..

سەر برینه

خوینرشتی و..

گه‌قزیه

ئه‌قان دزا کۆز ته‌ف سۆتن

کانی و پرویبار ته‌ف فرۆتن

دار و تراش

هه‌می برین

داکو ب شادی ئه‌و بژین

هو شقانۆ

ژ خه‌و رابه په‌زی لی‌کده

بکه قی‌ر و بکه هه‌وار

سه‌حه‌ر چوو فا بوویه ئی‌قار

تو کۆزا خوه..

پی‌ژان بکه

تو چه‌روانی

پاوان بکه

کانی و پرویبار پاقر بکه

دار و تراشا بکه‌زیخه

هرچ و گورا

ژ ناف ده‌ریخه

ل دزا بده، لیخه لیخه

رۆزا ته‌یه، لیخه لیخه

لئى ئەز چىبىم دىبەرا شەنگ
تو دىرەقى ئاۋر پالەنگ
ھەر چاخ دكى شەر و جەنگ
لەو بەندەيىن داڧىن تەمە

ئەفجا ئەى دىبەرا جوان
دڧى شەڧەك بىم مېڧان
بەمىژم شەرىتە تا لىڧان
چونكى دلوڧانى تەمە

شەمالەك (۱)

شەھید شەمالەك تە ھەلەكەری
ژ بوونا زارۆك—یڤن دل ش—هوات
تو ھەر ساخ و نە—مەری
د ژیی ل نـاق جـەرگـی وەلات
چاھەری تەنە دایەك و باب
ژ بوونا ئـازادی و فسـەلات

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رپكەفتی (۱۹۸۴/۱۰/۹) ئ، ل (ئۆرمی— رۆژھەلاتی كوردستان) ھاتیە
قەھاندىن. ھەلبەستەقان سەبارەتی قی ھەلبەستەق وھا دبئیت: "دیاری بۆ شەھید عسکر
خالد حسین دۆسكى".

شەهیدین زیوہ^(۱)

کوردین بی کەس ل زیوہ بوون
بەعسی و فاشی ژێقە نەبوون
سالاً هەشتاد هەیفە تشرین
شەهید کەن فارس و بەیوون

رەقا تەیارا هات نەقی
تەف سووک و مال کەنە زەقی
زیوہ تەری کەر وەک شەقی
تالان ئانینە بەرھەقی

هەشتی و پینجی نەھی حوزەیران
هاتن فرۆکین بەعسی و فاشیان
زیووا هەزاران کەن بووردومان
تەف قوتابخانە و مال کەن ویران

زیوہ جەجی خوین رشتنی
بو دوژمننا و خوین مژتنی
ئەم ناپەرھەقین ژ مرنی
ژ تۆقی خەباتی و چاندنی

سەد و بیست کەس شەهید کەن
سێ سەد و حەفتی زامدار کەن

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۶/۶/۹)ی، ل (زیوہ- رۆژەلاتی کوردستانی) هاتیە
قەھاندن.

ژن و زاروا هوار كـ كـ رن
به عسـ ين فاشـى دل كـ افرن

شهـ هـ يدـن رـيا رزگـارى
بوونـه گـ وريـ كـ وردى ئـارى
وان كـ رـ پـهنـى شهـقا تـارى
دا كـ ورد نـه مينـع ب هـهـژارى

شهـف و پـوژا ئـهـو نـاـپازن
مـافـع كـ وردا ئـهـو دـخـازن
ل نـاقـ دلـع مـه هـهـردهـم د گـازن
ل بـن سـيبـهـرا وان ئـهـم سـهـرفـرازن

پەمزی ئاشتى (۱)

لە كۆنگرە دا تۆ لە تاران بووی
بۆ ھەر لایىك تۆ نیشان بووی
دوژمن بەزىن و تۆ قارەمان بووی
لە پى چارەنووس بەس تۆ زمان بووی

ناوی بەرزى تۆ لە سەر زاران بوو
ھەول و كوشش (۲) بۆ ھەزاران بوو
پەنج و ئازارت لە پى كوردان بوو
لە سايەتا نە ھەر چى ھەمان بوو

ناوی بەرزى تۆ لە دەنگوباسا
ئىدرىس (۳) دلپىر كورپى مېرخاسا
ھەر كەسى ناھەز ئىيان ھەراسا (۴)
لە بەر زەبرى تۆ دوژمن پەقاسا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۷/۲/۱) ئى، ل (زىو- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىە قەھاندن.

(۲) (كوشش) پەيقەكا فارسىيە و پامانا (ھەولدان) ددەت.

(۳) ئىدرىس مەلا مستەفا بارزانى، رۆلەكى باش د ھەر دوو شۆرەشىن ئەيلول (۱۹۶۱-۱۹۷۵) و گولانى (۱۹۷۶-۱۹۸۸) دا ھەبوو. پىشتى مائىناقاييا مەلا مستەفا بارزانى، وەك رېيەرى پارتى ديمۆكراتى كوردستان- عراق ھاتىە ھلبزرتن و ل سالا (۱۹۸۷) ئى، وەغەرا داويى ك.

(۴) (ھەراس) پەيقەكا فارسىيە و پامانا (ترس) ددەت.

قسەى شىرىنىت جى پىزى گشتى
بۆچ بەجىت هىشتىن پىكەرى ئاشتى
دل بە پەروش بووین كە تۆمان ئاشتى
ئىدرىس بارزانى ئەى پەمزی ئاشتى

فەلەكا مە بىع بەختە^(۱)

چەرخا فەلەك چەپ زقپرى
دەستى كوردن ژ بنى بپرى
ب مرنەكا كوت و پپرى
تە پەيوەندى ل گەل مە بپرى

بەختى فەلەك كەفتە گەران
بۆ كورد و پارتى هات تالان
ئىدرىس ل بارزان كر مېھقان
وى چاق كەتن خەوا گران

ئەف فەلەكە ويرانكەرە
ژ مە ستاندىن ئەف رېبەرە
وان خاتر خاست كر وەغەرە
لەوما دلى مە ب كەسەرە

فەلەك دگەل مە بىع قرارە
بۆ مە كوردن هەر دژوارە
نى كورد مەلوول و هەزارە
فەلەك دگەل دوژمن يارە

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۷/۳/۲) ئى، ل (ئورمىي- رۆژھەلاتى كوردستانى) هاتىە

قەھاندىن.

چەرخا فەلەك تو نەزانى
يا بىخ بەخت و بىخ ئىمانى
سۆتن ئاقار ھشك بوون كانى
ژبەر ئىدىرىس و بارزانى

فەلەك زقېرى گەلەك چەپەل
سۆتن گىيا و دار و نەفەل
قەمراند شەمالكېن ھەل
زقېرىن نىنە بو تە ئەجەل

بوچى گەردوون جەرگېرە
ئىدىرىس دى تو قەزقېرە
پېشەمەرگە ژبو تە يى شەرە
كورد بى كەسە و دوژمن پەرە

بەفر بارى ھاتن رەنى
ھەزار كرىن دوژمن كەنى
بلبلەق مە بوچ ناخوينى
رۆيى دوژمن رەش و ب تەنى

بوچى فەلەك بىخ ئىمانى
گولەك ژ ئۆمىدا مە چنى
خەلات ئانى ب ئەرزانى
ئىدىرىس ژى بىر دەق بارزانى

فەلەك بوچى ھند خائىنى
ويژداننا خۆل مە د جەربىنى
كوردېن بىخ كەس تو نابىنى
باب و بىرا دى ژ مە سستىنى

بۆ وه بـيـژم ئهـى هـهـڤـالان
ڤان چهنـد سالا دوو جار تالان
ژمه سـتانـدن جووتـهـك رپـزان
دو خـوش مـيـرۆ دوو پـهـهـڤـان

ب تـنـى مـسـعوود⁽¹⁾ بۆ مه هـيالان
ئهم ژى دى خۆ كهينه قوربان
با كهس نه بـيـژيت كورد قهـمان
يان كوردستان يان ژى نهـمان

---

(1) مهـسـعوود مـسـتـهـفا بارزاني، سهركرده و رپبهري گهلي كورد، رۆلهكي باش د ههر دوو شۆرهشپن ئهـيلول (1961-1975) ئى، و گولانى (1976-1988) ئى، دا ههـبوو، د ناڤهـرا سائين (2005-2017) ئى، سهرۆكى ههريما كوردستانى بوو، نوكه وهك مهـرجهـى سياسيـ كوردان دهـيته هـژمارتن.

پۆزی پەش^(۱)

لە یەکی ۳ مال ئاوی^(۲)
دەست لێک بەردان و جودایی

گەورەترین ئەستێرەمان
کوژاییەو ئەستێرەمان

بۆ ئیمە ی کورد کارسات بوو
خوایە هاوارچ خەلات بوو

ئامانجی بەرزى بارزانی
مافی کورد ئەگەل یەكسانی

مال ئاوی جەنگاوەریک
پاڵەوان و تیکوشەریک

سەرکردەییەکی بێ هاوتا
نەهەنگی ئاوشیری چیا

بۆ گەل ژیان دەفرۆشی
تا کۆچ کردن نەیدی خۆشی

شین و گریان و پەش پووشی^(۳)
نیشتمانیش کفنی پووشی

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۷/۴/۱۴) ئ، ل (ژیۆه- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانن.

(۲) ل رێککەفتی (۱۹۷۹/۳/۱) ئ، مەلا مستەفا بارزانی مائاثافی کریوو.

(۳) (پووش) پەیشەکا فارسیه و پامانا (بەرخووەکرن) دەت.

سالو له تۆ بی شییری زهمانه
له سایه‌ی تۆیه هەر چی ههمانه

ئهم کوردستانه ئهم شوینه‌واره
زۆر ناوی به‌رزى پيوه دياره

وهك شیخ مه‌حمود^(۱) و باوكه بارزانی
یان وه‌كو قاضی^(۲) و سه‌عید پیرانی^(۳)

وه‌كو ئیدریس و شیخ عه‌بدو‌سه‌لام^(۴)
سویندی ئیمه نه له جیاتى كه‌لام

كورد ریشه‌ی قوول‌ه و ناتۆیت‌ه‌وه
به سو‌تاندنیش وا ئه‌رویت‌ه‌وه

كورد و بارزانی ههر دوو ده‌می‌نن
بو هه‌موو جیهان باش ده‌سه‌لمینن

وه‌لات په‌روه‌ر و دوژمن به‌زی‌نن
چاوی دوژمنان دهر ئه‌په‌رینن

---

(۱) شیخ مه‌حمودى به‌رزنجى (مه‌لك)، پشتى چەندین سالی‌ن تیکۆشانى، ل ساللا (۱۹۵۶)ئى،
مائى‌اقایى كر.

(۲) قازى مه‌حه‌مه‌د، دامه‌زینه‌رى كۆمارا كوردستان (۱۹۴۶)ئى، بوو، ل (۳۱ ئادارى ۱۹۴۷)ئى،
ل مه‌بابدى هاته سیداره‌دان.

(۳) شیخ سه‌عید پیران ل ساللا (۱۹۲۵)ئى، دژى حکوومه‌تا تورکيا شوپه‌ش كر، ل ههمان سال
هاته سیداره‌دان.

(۴) شیخ عه‌بدو‌سه‌لام بارزانی، دناقبه‌را سالی‌ن (۱۹۰۷-۱۹۰۸)ئى، دژى ده‌وله‌تا عوسمانى شوپه‌ش
كر، ل ساللا (۱۹۱۴)ئى، ل مويسل هاته سیداره‌دان.

بلا نیشانی تیرا بم^(۱)

ئەز ئەقیندارم ل سەهەری چیا
بەژنا دەلالی من گەلەك قیا
سینگێ نازداری بەفرا کەفیا
ئەز دێ تەواف کم وەکی حاجیا

یارام هیژایە دەبەهرا دلا
سەرسینگێ یاری دێ چینم گولا
چار کەزی مارن کەتی سەر ملا
ئەو مارن دەرمان بو ژان و کولا

یارام نیرگزا ل بەرکانیا
نێ ب تێ تویی خەملا زەریا
ئاوازین تەنە دەنگێ بیریا
تو بوویە هەیفە خەملا پەریا

بەژن و بالا تە چەند نازەنینه
ئەف دلی ژفانی یی پیر ئەقینە
نێ ئەف ناقی تە چەندی شیرینە
چ بکەم زاقین تە نزانم کینە

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۸/۱/۱۱) ئی، ل (ئورمی- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

دل ئەقینا من تە گۆت ھۆشیار بە
ئەز دل فرۆشم توژی کریار بە
خەلک فەساده تو نوبەدار بە
تو پەرزاق و تو یە پەرزاق بە

دئ دەم تە سۆزئ ب تەق تو یاری
بۆ دئ زارا ھەر تو بەھاری
ل قئ جیھانئ ھەر تو نازداری
دئ دەر ئیخەم ژ دەستئ نە یاری

رێکا بزاقئ چما یا تەنگە
بەژنا قئ جانئ گەلەکا شەنگە
ھندی ھێژایە پەرزاق دەنگە
ژ بوونا تە یە من ھەردەم جەنگە

سینگئ تە یاری بەفرا کەفیا
باخچین ھەلەلال ل بەرئ چیا
ناھیت چەراندن ب دەقئ کیشیا
دل بەتال نابیت قەت ژ ھیشیا

ھندی تو ھەبئ دئ ھیشیدار بـ
بلا بئ مال و بلا ھەژار بـ
بلا نیشانئ تیریت دژوار بـ
تو واری منی بلا بئ یار بـ

قین دی مەھیت (۱)

ئەفیندارى قى چاف ھەيئەتى
قى لایقە شىرىن پەيئەتى
وى ئەزى گەھاندم رەقى
نى من ژيان بى تە نەقى

تول نىف سىتیرا گەلاقیژى
خوینا دلغى من تو دىژى
تو نە مەستى و نە یا گیژى
پاستى یا دلى بو من دىژى

ل نىف گولا تو سوسنى
تە دل بەحرە كەتمە بنى
تو بو خەلكى یان بو منى
ھەردەم تول خەيالا منى

ل نىف باغا تو ھەلالى
تو دل بەھرە و كار غەزالى
خەلك دىژىت تو تەفالى (۲)
دل خاپىنى یان ھەفالى

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۸/۱/۱۵) ئى، ل (ئورمىي- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىە
قەھاندىن.

(۲) بچويك، زارۆك.

ل بیستانا تو بنهفشى
تو یا رهندى تو یا فهبشى
تو بههاری یانی رهوشى
ته دین کرم چوومه كهفشى

ل ناک زهریا تو یا دیاری
تو خودان سۆز و قرارى
دل ههفال و دهف نهیاری
رۆژین پاییز تو بههاری

هۆ ئهفینى تو ب خیرهاتى
تو بوۆ من هیقى و ئاواتى
من تو دقایى وهك وهلاتى
نى تو رۆژى ل من ههلاتى

لاقى هیژا ئەز ئەقههه
ئهقرۆ ئەزا دوورى تههه
لهوما دلخ منخ ب خههه
ل ته یهقین ئەز بو تههه

گیا شین دبیت و دبیهیت
ئاقا رووبارا نامههیت
بلا ناحهز باش تیگههیت
توقى فینى دى ههر مههیت

مائاڤايي كرنا ئيدريسي (۱)

تو روو رەش بى ل كـانـونـئ
دارا ژينئ هـاتـ بـرينئ
بـرين تـئـى بـوون ژـخـوينئ
تە خوەشى بر بەهيئ تينئ

دەنگئ بەهيئ بەلاقە بى
رۆندك بارين بەهرا مە بى
نئ چاقئ مە ل رېكا تە بى
ئيدريس نا مرى و دئ هەر هەبى

قى خەبەرىئ ھندە نەخۆش
رأبى ژ رۆندكا رووبارىئ بۆش
قەت نە ھيـلان چ بـير و ھـۆش
ھەمى شارى بوون فەرامۆش^(۲)

بو تە داىكىئ كوردستانئ
ئيدريس گەلەك ما ژفانئ
ھەتەب زقپينئ تالانئ
چبكين فەلەك ئيدريس كانئ

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۸/۲/۳)ئ، ل (زىوہ- رۆژھەلاتئ كوردستانئ) ھاتىہ قەھاندىن.

(۲) (فەرامووش) پەيشەكا فارسىيە و رامانا (ژبىركرن) ددەت.

چ رپیـهـرهـك پـر دهلال بوو
بو ههژارا تم ههفال بوو
نئ ژینا وی ههرا تال بوو
ئهو كوردهكئ شیر حهلال بوو

ئهف رپیـهـره ئهف پلنگه
ئهف كوردنسه ئهف نههنگه
وی دگهل دوژمنا جهنگه
پر هیژایه بناقودهنگه

ئهه ناقئ ته دئ ههر بیژین
بلا نهخوهشیا بچیژین
خوینا لهشئ خو دئ ریژین
نانئ سههستهتی دئ پیژین

ئیـدریس ساخه و ههر دئ مینی
ئالا پارتئ دئ ههژینی
دئ زارۆكـا گرنژینی
بههنگهـازا دئ قهژینی

پیشمەرگەمە (١)

فیداکارم پیشمەرگەمە
شۆرەشگێرم ئەز ئەقەمە
ئەز سۆزدارئ بابئ خوومە
کورديپەرورم پیشمەرگەمە

ئەز شەهەرکەرم ئەز بویرم
دلسۆزەکن شۆرەشگێرم
یئ چەلەنگەم ئەزئ میرم
سەرئ دوژمننا دئ هیرم

شۆرەشخانم ئەزئ راستم
خودان بیرو هزر و هەستم
پیشمەرگەکن چەک ب دەستم
سەرئ پیسا دئ قەپەستم

نئ ئەز کوردم ئەز ئاریمە
ئەز خودانئ قی واریمە
کورئ کاوه^(٢) و بارزانیمە
نئ ئەز کوردم ئەز پارتیمە

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٨/٢/٨)ئ، ل (زیوه- رۆژەلاتئ کوردستانئ) هاتیە

قەهانندن.

(٢) کاوهیی ئاسنگەر.

سەر قی ریکئی فی کریمه
ئەز پیزانە کئی هەژیمه
بو سەر کەتئی پەر هیقیمه
پاریزقانی وه لاتیمه

ئەز هەژارم ئەز گوندیمه
ئەز دوژمنئی زۆرداریمه
هەر دی بیژم ئەز پارتیمه
ماف پەرورم تاج هەژیمه

خەباتکەرم بارزانیمه
دوژمن نزانە ئەز کیمه
ئەز ئارامم ئەز هیدیمه
پیشمەرگە کئی روو سپیمه

ئىكى ئادارى (۱)

ل رۇزا ئىكى ئادارى (۲)
ب درەنگى ئىكى ئادارى
رەنىيا غەمما ھاتە خارى
بەھى ئانى بۆبھارى

ئىكى ئادارى ب كۆقان بوو
چ دەردەكى پىرى ژان بوو
بارى كوردان پىر گران بوو
دلى كورد تەف تالان بوو

نى بارزانی تو پىزان بوو
ستىرىچ چاقى دوژمان بوو
تو ھەقائى ھەژاران بوو
تو پىناسا مە كوردان بوو

خەباتكەر و پارتى زان بوو
تو رەمزا شۆرش گىران بوو
تو چەلەنگ و پەھلەوان بوو
تو قەلەم و تو زمان بوو

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۱۹۸۸/۲/۱۰) ئى، ل (زىوہ- رۇژھەلاتى كوردستانى) ھاتىہ قەھاندن.

(۲) ل رىككەفتى (۱۹۷۹/۳/۱) رۇزا مائىثافىا مەلا مستەفا بارزانیہ.

بۆ شۆڤرەشە سەرە كەن بووی
بۆ ناڤەكە پەر گران بووی
بۆ دەردی مە تو دەرمان بووی
نە تو ناڤە تەف كوردان بووی

بارزانی تو گەمەمیانی
تو هیژایی تو ریزانی
تو خۆشتقیی مە هەمیانی
هەر تو كورد و كوردستانی

بارزانی یە دئ هەر مینی
چاقین پیسا دئ پەقینی
دئ زۆردارا هەرفینی
مافە كوردای دئ ستینی

هەردەم تو بو مە شانی
تو چەپەر و بەرەقانی
بۆ واری مە تو پەرژانی
ل كوردستانی تو خودانی

بج سۆز^(۱)

ئەزى ل تە بى باوهرم
ئەزى شەيدا و سەوداسەرم
خو نە ئەزى كرىە دەرم
بۆچى ھەردەم دل كەسەرم

چبەم ئىرۆ كەفتمە داڧا
دەرياز نەبەووم بۆ دەراقا
ھاتن خارى رۆندكيت چاڧا
دل كەروارى شىل و خاڧا

ھەيڧ و رۆزىت من ئاڧابوون
كەنى شادى لى نەمابوون
ئەو ژى ل كاروانى ڧەمابوون
من نەزانى كا چاوا بوون

نى من زانى تە خاپاندم
ب ھزر و بىرا ھەپشاندم
تە پىركەرم تە چەماندم
ل ئەڧىنى تە بووراندم

---

^(۱) ئەڧ ھەلبەستە ل رىككەڧتى (۱۹۸۸/۲/۱۲) نى، ل (ئورمىي- رۆزھەلاتى كوردستانى) ھاتىە

ڧەھاندن.

تە گۆهێ خوۆ دا نامەردا
تە دل گەرت و پاشی بەردا
هۆش و سەودا نەما د سەردا
کەرم کەلێ کەول و دەردا

یا بی شەرمی تە دیار کر
تیرەک دژوار ل من کار کر
ژنیشا دلی من هەوار کر
ئەو یا من بوو و کێ ئەو مار کر

بی مراد بە هۆ بی شەرمی
جارەک ساری و جارەک گەرمی
بۆ هەر کەسێ تو دل نەرمی
تو نەمینە و بی تەرمی

فەسادى (١)

ئەز چوومە بىن گـويى
سەر خاترا تە عەزىزى
هېقىدار بىه رووى تەمىزى (٢)
باغى بچنە تو پايىزى

ئەز چوومە بىن دارا بەنى
بۆ تە وا خاوى گەردەنى
ئەوا رىشتى ژرەنگى خەنى
تو هەواركە مەن بەدەنى

سال و مەها ب ئىنظار (٣) بووم
پەرىشان حال و هەزار بووم
دل پەر كۆل و برىن دار بووم
چېكە ئىرۆ ئەز بى يار بووم

چەما دىبەرا زى هەتاتى
مەه و دەم چوون تو نەهەتاتى
نە نىشانى و نە خەلاتى
تو ئاقابووى نە هەلاتى

---

(١) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (١٩٨٨/٢/١٢) ئى، ل (ئورمىي- رۆزەلاتى كوردستانى) هاتىه
قەھاندن.

(٢) (تەمىز) پەيئەكە فارسيه و رامانا (پاك، پاقر) دەت.

(٣) چاقەرپىكرن.

ئەز نە مەست و نەیی دینم
قان چەند رۆژا تە نابینم
سەر قینا تە یی غەمگینم
گەر تو حەزکی دئی تە ئینم

ئەگەر تو یا وهفاداری
ئەز کولیاکم تو بەهاری
خۆشی و شادی ل تە بیاری
سۆز و پەیمانانی تو یاری

رێک ل بەر چاقا بەرژەمە
چونکی ئەقینداری تەمە
ل نفاق هزر و بیرا دەمە
بوونە چەند وهخت ئاوارەمە

تو هوشیار بە فەساد زۆرن
دەف هەقەقال و ل ناسۆرن
سۆز و پەیماننا دەگۆرن
ج دەلیقنا ئەه و نابوورن

جانێ بۆچی هەند سادە بووی
بۆ وئی گۆتێ ئامادە بووی
ئەو نەیارە و تو کۆرە بووی
پشتی هەنگی تو بەرزە بووی

بەرسف پێ کرتە ب نەزانى
ئەو فەساد بوو تە نەزانى
بلا فەساد قەنج بزانی
ئەم نارهقین ب ئاسانی

فەساد چو جار بەرزە نەبە
هەندى ساخى ھەر ئەقە بە
پووس و برسسى و كۆرە بە
بلا ئەنەت ل سەر تەبە

چەند پۆژ بوورین ژ وى قـرارى
تو نەھاتى بوچى يارى
كا نيرگزا قى بەھارى
تە خاپاندم لى نازدارى

بیرئانینا نەمران ۱۹۸۸^(۱)

کوردۆ رابە خۆ بجه مینه
وه لاتێ تە تەهف کانینه
بۆچی ههردەم ل تە شینه
ئەهف ئیدریس و بارزانینه

ئەو نەمەرن وان ببینه
پاریزقانی ت وه لاتینه
چبکین مە دل پپر برینه
بۆ نەمران نەکن شینه

سەرور ئیدریس بـارزانی
تو دسـۆزئ هـهزارانی
شینی باری ژ عەسمانی
غەما گران بۆ مە ئانی

کانوون، ئادار، چەند نەیار
رۆژا مە کورد کـرتاری
رپـهـرین رپـکا پزگاری
بۆچی نەمان ل قی واری

---

^(۱) ئەهه له بهسته ل رپککهفتی (۱۹۸۸/۳/۱)ی، ل (زیوه- رۆژهه لاتێ کوردستان) هاتیه
قههاندن.

پارت شۆرهشا كوردستانى
بى وىنهيه ل جيهانى
پىر بزاقيه ل حهيرانى
دى پرگار كهت كوردستانى

پۆژگار بو هند بى ئيمانى
تو بى سۆزى و بى پهمانى
چما دژى ههژارانى
كانى ئىدرىس كا بارزانى

قینی (۱) رۆژگار (۲)

لە کوردستان مژ و تەم و مۆرانە
لە چوار دەوری کورد کوشتن و راپیچانە
کوردان لە مافیان بێ بەش کرانە
شار و گوندەکان گشتی وێرانە

رۆژگار بۆچی هەر بە قینی
کوردی هەزار توو نابینی
گورزی گران دەوششیینی
باران غەم دەبارینی

دێکی گەورەشت تاواند
خانویی هەزارانت پۆخاند
دێکی دێدارانت سۆتاند
ئاسمانی کورد ئاگری باراند

هەر دەبێ دوژمن بتەهزی
بازانی هەرگیز نابەهزی
بۆ پرزگاری گەل و هۆزی
ئەم نەمەرە دەکات لەهزی

---

(۱) کەرب و کین، زکەرەشی.

(۲) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۸/۳/۷) ئ، ل (ئورمیخ- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

بارزانییه باوکی نهمه
توقینهه ری هیزی ریگ
نهمه نهمه ری خۆپراگر
دوژمن ئه خاتمه ناو ئاگر

دهستپيكا فيني (١)

دئ ئاقا كـين واري ژيني
تو بخير هاتي ژينا مني
دا ئەم دەستپيكا كين ئەفيني
ب گرنژين و ب كـهـنيني

فين ب خير هات سهرچاكا
واري ژيني دئ كـين ئاقا
دئ خلاس كين رۆندكيت چاكا
كهـلهـك دئ گـهـهـت دهرافا

تو رۆهنيكا چاڤين سهري
خلاس ژينا دل كه سهري
دئ هـرپـيـن وي چه پـهـري
ئەفـين زويكا دئ چت سهري

سوسن و هه لالی تو گولي
جهرگن من بو ته هل هلي
دليم گولته توش بلبلي
ته مال دهينا نيكا دلي

---

(١) ئەف هه لبهسته ل رپككهفتي (١٩٨٨/٣/٢٤) ئ، ل (ئورميي- رۆژه لاتن كوردستان) هاتيه

قه هاندن.

ئەقان رۆزا ئەزىزى مەزى
نى ئابىنم بەزنا تەزى
دلى منە كۆقان تەزى
تو نازدارى بۆ من هەزى

توى سۆرگولا باغى قىنى
قىنا مە بووى قىنا زىنى
وەكى فەرھادى و شىرىنى
ھىقىدارم دى گەھىنى

شارى خوڤين^(۱)

دیتـهـوه بهـر هـهـست و بـیـرم
یادی ههزار گهـنجی ژـیـرم
چـل رۆژیکـه و بهـر له ئیـستا
دلی ههزاران کـورد وهـستا
ژینی ههزار پـیر و گهـنجهـمان
خرایه ژیر گلی رهـنجهـمان
دهـلین کـورد نهـبووه و تا بـی
رۆژی خوـشی دهـبی و ابـی
گهـلی کـورد نا تویتـهـوه
خـۆری کـوردان ههـلـدیتـهـوه
بهـه دوژمنان بـپـروا نهـبی
ئهـگهـر زیـر و پارهی ههـبی
ئهـهوان دوژمنان پـسـپـۆرن
لهـه دونیا بـی ویـژدان زۆرن
ههـلهـبچه شاری خوڤینم
شاری بیرکردنـهـوهی ژینم

---

^(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۸۸/۵/۲۶) ئ، ل (ئورمیخ- رۆژهلاتخ کوردستانخ) هاتیه
قههاندن.

دهریای خوین و مهردایهتی
توی نمونهی ئازایهتی

سالو له ههر کوردی مهرده
که دئی پاک و بی گهرده

قهلای زۆحاک دهپۆخینین
ریشهی زۆردار دهدههینین

ئاشتی وولات ده چهسه پینین
بهسهسی زۆردار دهبهزینین

منم پیشمه‌رگه^(۱)

منم پیشمه‌رگه‌ی باوکه بارزانی
منم ریپواری ناوی گرانی
منم فیداکار با کورد بزانی
ناوی پیشمه‌رگه و ریپی باریزانی

من خۆم ده‌پێچم به رهخت و تهنه‌نگ
له کێوا شیرم له ده‌ریا نه‌هه‌نگ
له چی هه‌راسم گهر منم پله‌نگ
له پیناو مافم ده‌که‌م شه‌ر و جه‌نگ

ریپازی پارتی ریپگه‌ی سه‌ریه‌رزی
له ترسی ناوی دوژمن ده‌له‌رزی
ئه‌وا من ئه‌رۆم بو دیوی مه‌رزی^(۲)
خوینم ئه‌ریژم ئاو ئه‌ده‌م ئه‌رزی

کاری مه‌ردانه شو‌رش و خه‌باته
خۆم فیدا ئه‌که‌م بو ئه‌م وولاته
کوردی تیکوشه ئیستا که کاته
دایکی شه‌هیدان هه‌ر به هیواته

---

^(۱) ئه‌ف هه‌لبه‌سته ل ریپکه‌فتی (۱۹۸۸/۸/۲۱)ی، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن. هه‌لبه‌ستقن سه‌بارته‌ی قی هه‌لبه‌ستق وه‌ها دبێژیت: "کاتی شه‌ری خواکۆرک".

^(۲) (مه‌رز) په‌یشه‌کا فارسیه و پامانا (سنوور) دده‌ت.

رۆژی هیمهت و کاتی راپه‌ریین
دهست ناپاریزم تا ده‌گرم به ژین
نانی سه‌ریه‌ستی به‌خوین ده‌پێژتن
تامی سه‌ره‌رزی به دل ده‌چێژتن

مادام سه‌رۆکیش له پیشه‌وه‌م بئ
ئه‌و ساده بئ من جورئه‌تم که‌م بئ
دوژمن پاو ئه‌نیم چ زۆر و که‌م بئ
بو میژوو جیهان ئه‌یان که‌م ته‌م بئ

سویند به نیشتمان^(۱)

چه نیدین شکهست و کارهسات
چه ند لافاوی خوینی کورد هات

چه ند سویتینرا هه موو وولات
باشوور، باکوور تا رۆژهه لات

ئه سه سه ئهه رپیازه و ده پۆم
من تا هه ئهه سوینده ئه خووم

سویند بهو دایکهی جگهر سووتاو
سویند بهو کوردهی بی دهم و چاو

قه سه سه به وهی ئه دار دراو
پیشمه رگه بهم بی نان و ئاو

سویندم بهه ناوی بارزانی
سویند بهه کورد و کوردستانی

سویند بهه سه ره جهم دئسو زانی
به خوینی گشت شه هیدانی
پیشمه رگه تا کامه رانی

---

^(۱) ئهف هه له بهسته ل ریکه قتی (۱۹۸۸/۱۰/۱۴) ئ، ل (ئۆرمی - رۆژهه لاتئ کوردستانی)

هاتیه قه هاندن.

كارهساتى ۱۹۸۸^(۱)

كوردستان تەف تىك هەژيا
ژەهر كره تەف كانيا
ل تەف دۆلا و سەرى چيا
لەورا بووا دل حەليا

ل نەف دۆلا لى مشت هەستان
دنان قەسابخانیت كوردستان
وارى خۆرتيا هاتە چەران
كورد ئىخستن بن جەنجەران

تالان گەشت دورين چەما
دۆريت مە گرت مژ و تەما
نەمان خوەشى كانى سەما
لەورا كاروانى مە قەما

كانى رۆزا ژيرو مەستا
كا سنگەرا قان سەربەستا
شۆرەش قانا دل راوەستا
هزاران كەس كەتن دەستا

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۱/۱۶)ئ، ل (ئۆرميى- رۆژەلاتى كوردستانى) هاتىە

قەهاندىن.

گوند و شار تەف داخوپانەدن
ئەم ژ دۆزى قەقەتەنەدن
پشتا خۆرتىن مە چەمانەدن
چاوارى مە ژ مە ستانەدن

كوردنۆ بگرن سۆز و بەنەدا
ب هەقرا هل دن مل و زەنەدا
بەتەنن تەف تۆر و بەنەدا
بزقەرىنن ئۆخ و رەنەدا

دوژمەن هۆق باش بزەنە
كوردستانە مە كوردانە
جەش شىر و عەگەدانە
دى كەين فەرمەن ل بىگانە

بھارا سۆتی^(۱)

گەلۆ چما باران باری
رۆژا سساھی ککره طاری
کانی هشک بوون ل ئەقاری
کورد گرانگدن ژ بئ واری

گەلۆ چما گول چرمسین
کوردو بوچی ئەم بئ کەسین
ژان و کولا پئ ناحەسین
ئەم پپر زۆرن نئ ئەم بەسین

گەلۆ زاری کوردی ئاری
شسینا تەیهیه ژ بئ واری
بوچی هەر بئ گوند و شاری
کوردی لەورا تو بئ یاری

من گۆت کوردم ئاوارەمە
ئەقە پانزده سال و دەمە
رۆژا من هەر مژ و تەمە
هەردەم دووری واری خوەمە

بچینە پیزا بەرخوەدانئ
مە گۆت دئ تام کین ژیانئ
دئ پزگار بین ژ نەمانئ
ئەم ژ دئ ژین وەک جیہانئ

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۹/۲/۱۸) ئ، ل (تەهران- ئیران) هاتیە قەهانەن.

دلم مهشكینه^(۱)

بـوچـی ئیـرۆ وا دـل تـهـنگـم
دـل بـوچـی وا مـن بـی دهنـگـم
ده سهـیری كه تـو خوا رهـنگـم
ئـهـقـینـدارـیـکی بـی ژهنـگـم

به خهـیالی تـوم ئازیزه گـول
لهـه و دـلتـهـت دام ئاوینـه دـل
له باغی ژین تـوی سووره گـول
له ناو دـلتـهـت مـنم بۆلـبـول

تو خوا گیانهـکهـم دلم مهشكینه
که دیمه مالتان چاووت ههـئینه
به ههر چۆنـیک بـی تـو بـم دوینـه
له ناو دـلتـهـت دام وهـکو ئاوینـه

دـلـدارـی هـیـژا ئهـوا مـن دهـرۆم
لای تو دهـمینـی جـهـرگ و دـلی خـوم
دـلی شـیرینـت ئهـوا مـن دهـبـهـم
تا کو دیمهوه به ئاوات نهـگـم

^(۱) ئەف هه‌به‌سته ل رێککەفتی (۱/۱/۱۹۹۰)ی، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن.

دونيأ باريك دهبينم^(١)

ههر چى دهى بينم جيهان تاريكه
دونيأى فهراوان^(٢) هينده باريكه
بىر دهكه مه بوچى ئه وهايه
هه موو ريگه يي ك له من گيرايه

دهبى تا چ وهخت زينم وهها بى
دهبى تا ئه بهد دلم گيرا بى
رؤژ و مانگه شهو له من ئاوا بى
كخ دهبى ئه مهش كارى خودا بى

باشه تاكه يهكه من بى مال بم
مه گهر تا كه يه له گه ل تولا ل بم
دهبى چون بريم كه بى هه قال بم
درفه تي ك نايهت به سه ريا زال بم

من زينم وايه، پر له دهرده سه ر
كه من عاشق بم ياريش بى خه به ر
ئهو له مالى بى منيش دهر به دهر
دهبى ئه م عيشقه چون بچي ته سه ر

---

(١) ئهف هه لبهسته ل ريگه قهتتى (١٩٨٩/٤/١) ئ، ل (زيوه- رؤژه لاتي كوردستان) هاتيه
قه هاندن.

(٢) (فهراوان) په يهقه كا فارسيه و رامانا (گه لهك، زيده) ددهت.

كهوا دوور به دوور يارى دهبينم
ديوار پؤلاش بى من دهى رؤخينم
دلى مردووش بى زينى بو ديينم
يار له خه و دا بى پاي دهپهريينم

ئهم خؤشهويستهم بوچى وون دهبى
جهرگ و دئيشم ههموو كون دهبى
دهبيتتهوه شهو رؤزم وون دهبى
ئايندهى زينم سهرا بن دهبى

ديسان ديمهوه و دهوريكيش ئهدهم
هر چى شكم دى پهنای بو دهبهم
تا كو بميينم ئهم ههولله ئهدهم
هيوام به هيزه، باغ ديتته بهرههم

زوحاکی سهده^(۱)

ئاگری دوژمن ده کوژایه وه
به دل ناشتی بووژایه وه
پیشه ی ستهم ئه توایه وه
هه مباله تیك ده ژایه وه

چ کاره ساتیک له ناکاو
دوژمن ئه نئ به هیز هه حگاو
کیمیای باراند وهك باران تاو
له کورد ئه سوۆتئ سوۆمای چاو

زوحاک ووتی من بی به زهم
له گهل کورد هه ئه م ناحه زهم
بو کوردی نارد بهرگی ماتهم
هیروشیمای سه ده ی بیسه تهم

له میژوودا زۆر کاره سات
زۆر هه والی جهه رگبهر هات
کاو ل کرا زۆر به بی وولات
کپسانه نه کرا گپری خه بات

---

^(۱) ئهف هه ئهسته ل ریکهفتی (۱۹۸۹/۴/۷)ی، ل (زیوه- رۆژهه لاتئ کوردستانئ) هاتیه

قه هاندن.

چەندین هه‌وایی دڵپه‌فین
چەند داستانی دوژمن به‌زین
ناوی کوردیان نووسی به‌خوین
تا کو به‌ئازادی بژین

به‌لام دوژمنی کافر دڵ
به‌کوومه‌ل ده‌خانه ناو گل
پیشیل^(۱) ده‌کاتن مافی گهل
قیرمان ده‌کات به‌بی ئه‌جه‌ل

هه‌له‌بچه شاری هه‌ژاران
سه‌دام کردی کیمیا باران
شه‌هید کهوتن به‌هه‌ژاران
داخداوی کرد هه‌ست و ویژدان

هیروشیمای و ناکازاکی
فیداکاری کرد به‌چاکی
ده‌نگی به‌رزه زۆر به‌چاکی
بو سه‌ریه‌ریزی گهل و خاکی

---

^(۱) بن بی کرن.

تۆم ناسى (۱)

ئەي خوشەويستى ھەمىشەم^(۲)
ئەي تاقە رېگەي دىلدارىم
تۆي خەيالى تازە پىشەم
ھەر مەنم بۆت يادگارىم^(۳)

ئاوازي خوش و گۇرانىم
ھەر تۆي مايە شادمانىم
تەنيا جوان تۆي سۆماي چاوم
تەنيا گول تۆي لەگەل ناوم

لە بىر رۇزانى رابردووم
ئەم دىلەي پاك دىلەي مردووم
ھەر بە خەيال و ھاتو چووم
يارىش منى لە ياد كردووم

سۆتاندى دىلى پىشەتەم
ئەم نازدارە خوشەويستەم
يارى بە ناز و فرىشەتەم
ئەم خەيالى تازە پىشەم

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەقتى (۱۹۸۹/۴/۲۷) ن، ل (زىوہ- رۇژھەلاتى كوردستانى) ھاتىہ قەھاندىن.

(۲) (ھەمىشە) پەيئەكە فارسيە و رامانا (ھەردەم) ددەت.

(۳) بىرھاتن.

كه تووم ناسى دىل گهرم بووم
كه تووم ويستى بى شهرم بووم
هيندهت لهگهل دىلت نهرم بووم
به دىل سهرينى سهرت بووم

من نهم زانى وا ساده بووم
بو ههر گۆتيك ئاماده بووم
له پياو توو ئاواره بووم
تاكو تووشى ئهم دهردهبووم

رێکا ژینێ منا هێلای^(۱)

ژ تـه دوورم لـه و ما دنـالم
د قینا ته دا پیر و کـالم
ئـه ز بـی و ارم یـی بـی مـالم
ژ بهر قینا ته بی هـه قـالم

تـه قین گـه رمه وهـکه ئـاگر
ئـه ف ئـه قینا هـه ردهم نـه مـر
چـاقین تـه نه ل مـن رپـگر
تـالان کـرم دل ژ مـن بـر

قـین دهـریایـه دلبـهـرا مـن
گـاف و دهـما تـه ل هـزرا مـن
تـوی ل قینـی رپـبهـرا مـن
تـوی بـۆ ژینـی هاوسـهـرا مـن

هـاتم مـالی تـه ئـاخـافتم
تیریت چـاقین تـه هـنگـافتم
تـه بیـرو هـوش لـی بـزافتم
واری ژینـی لـی هـهـرافتم

دلبـهـر دهـما تـیمـه مـالی
تـو ب خـهـملینـه بـهـژن و بـالی
دل ژـی نا کـهـت نا لـه نـالی
بـۆ ژینـا مـن تـو هـهـقـالی

^(۱) ئەف هه‌به‌سته ل رێککه‌فتی (۱۹۸۹/۵/۲۱) ئ، ل (ته‌هران- ئیران) هاتیه‌ فه‌هاندن.

دهما ئەز تە دبینم غەمگین
دل دبیتە ژیان و بـیرین
ژییر دکەم پۆزیت شیرین
نە من دقیت پیکە بەژین

دهما دبینم تو یا کەیف خووش
بیرا من دچن تەف پۆزیت رەش
شەیدا دبم بو دیمە گەش
وەکە بابل دبم سەرخووش

دل بوچی هەر ل سەر پیلائی
دلی منە جانئ شیرین
واری قینئ مە یئ کـیلائی
رێکا ژینئ مە یا هیلائی

ئاخا من (۱)

وارى مــــن وارەك دىرپىنــــه
پىر بەھايە و چەند شىرپىنە
دورپىن وارى تــــەف ســــترىنە
لەشى داىق تــــەف برىنە

ئاخا منە جھى ژيانى
يى شۆرەشا و بەرخوودانى
جھى خۆرتپىن كوردستانى
ھەردەم دى مىنم ژفانى

وارى منە تــــەف مېرگ و رەز
ھەمى زىرە پىر نەفت و گاز
ئەف وارى ھندە شوخ و ناز
ژى دويرخستىن ئەم بەلەنگاز

كوردستان جھى خوش مېرا
كەقنە وارى كورد و شىرا
دوژمنا سۆت قىرا قىرا
دوژا مە ماىە ژ خەلكى را

ئەھى وارى كــــەدەر و دەردا
بۆچى مە دەست ژ ھەف بەردا

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۵/۲۲) ئى، ل (تەھران- ئىرانى) ھاتىە قەھاندىن.

بـهـرێ پـهـزی بـهـر نـاـمـهـردا
خـوـهـشـیا خـهـلكی تـهـعـبا^(١) كـوردا

خـاـكا مـن كـهـت دـهـسـت نـهـيارا
ئـیـخـسـتـین نـاـف چـار دـیـوارا
كـر جـهـی شـهـنـق و سـیـدارا
حـهـرام كـر بـۆ مـه هـهـزارا

واری مـه دـقیـت خـوینـی بـرپـیـژین
پـهـیـمان بـیت ئـهـم خـوـه بـنـیـژین
شـعـار^(٢) فـایـهـه و ئـهـم دـی بـیـژین
وار دایـكـه دـی هـهـر مـیـژین

---

^(١) واستیان.

^(٢) درویشم.

ڦين شيرينه (١)

چ پيرۆزه ئههف ئههفينه
ناقئ فينئ چهنه شيرينه
بوچى ههوار بو مه نينه
چما ناهيت باكى هوينه

سوۆز و پهيمان نازهنينئ
وهكى فههادى و شيرينئ
قارار مه مووى و زينئ
دگهل ههف بين ئهم ل زينئ

مادام سوؤزا مه قائيم بيت
ديدارا مه دئ دائيم بيت
مه دل وهك بهارى شين بيت
گاف و دهما پر ئهقين بيت

ئهز كوشتيخ بهژنا زراف
ل من سوؤتن دل و هناف
شهف و رۆزا دكههم بزراف
هند بو من بن ئهو ليئف و چاف

چاف هيلالى (٢) روو نيگرگزي
خوين و زيننا من خر دزي

(١) ئهف ههلبهسته ل ريككهفتى (١٩٨٩/٥/٢٣)ئ، ل (تههران- ئيرانئ) هاتيه فههاندن.

(٢) ههيف.

دهف شـيريني و پروو كاغـهزي

توي بهار بو پـهوشا پـهزي

گـهـر بو مـن بي ئەقـينا مـن

گـهـر دەرمان كي برينا مـن

دئ بي هـهـقال بو ژينا مـن

تـه ژيـير ناکـهـم نارينا مـن

دیواری فینی (۱)

ئەز دل کولم یی غەمگینم
نزانم بۆچ تە نا بینم
دی هۆزاننا ب تە قەهیینم
هەتا سەبەرا خۆپیی بینم

نا پراوەستم گاف و دەما
دلی من کردەریا خەما
دل قولنگە ژرەقی قەما
ژ من پیقە کەس دی نەما

دل فرپی ل گەل رەقا قازا
دانین واری شۆخ و نازا
جەقی ژار و بەلەنگازا
واری هیقی و یی داخازا

دەزگرتیمە قەج وەختە
رێکا فینا منا سەختە
نی فەلەک ژێ پەربەختە
هەو رابە بۆ مە وەختە

ئیرۆ من دی هات نازدارەک
ب چاقا دا من ئیشارەک

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رێککەفتی (۱۹۸۹/۵/۲۶)ی، ل (زیو- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە
قەهانندن.

بۆ دلی هات خووش بهارهك
بۆ ژینیع دهینا دیوارهك

من دیت ههلات ستیرهكا گهش
ستیری لا برد پهردهكی رهش
كرم بی مال و چاره رهش
ل ژینیع ئەز كرم بی بهش

یا من قیای چهند نازداری
ههردهم ل من تو بهاری
سۆز ب وئ سووندا من خاری
دی گههین ئیك ههرتو یاری

ئەت پەرستەم (۱)

دل رەنجـاوم مـن نـازانم
لەگەل تۆ لالە زوبانم
لە ناو خەلکا وەك دیوانەم
چونکە دیاى ئەو چاوانەم

لەشەم پەر دەرد و ئازارە
رۆژانەى خۆشەیم زیمەنارە
غەمەمى زۆرم بىخ ژمارە
دلىش تىنەووی لىووی یارە

جیگام نیە لىخ پشوو دەم (۲)
بە داوی زوئفت گىرۆ دەم
لو خۆتەکان دان بیهوودەم (۳)
نەم زانی ئەم بىخ وودەم

دل جـوانى وەك تـۆى نـەدیو
بوویە بىخ هیـز و بەزیو
پادە پەرئى بـۆ ئـەو دیو
چاوانەتینى و دل هەتییو

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتى (۱/۱۹۸۹/۶/۱) ئ، ل (زیو- رۆژەلاتى کوردستانى) هاتیه قەهاندىن.

(۲) بیهنا خوه قەدەم.

(۳) (بیهوده) پەيشەکا فارسیه و پامانا (بىخ مفا، بىخ قازانج) ددەت.

بۆچی من دڵم ئەههوا بئ
دل پڕ ئەههست و هههوا بئ
خۆشههویستی ئئ پوو بئ
به دیلیتی زهوت کرا بئ

من گهرۆده و گهر و مههستم
بۆچی دهبرن هیز و هههستم
یار بۆچی وای ناگری دههستم
منیش وهك خوا ئەهت پههستم

ئەقىنى نامە (۱)

خۆزگە بەو رۆژەى كە دۆم خۆش بوو
دۆم پىر ھەست و جۆش و خرۆش بوو
بە يادى رۆژىك ئەو دل فرۆش بوو
دل ئوقيانووس و پرووبارى بۆش بوو

سویند بەو رۆژانەى بە خۆشیم رابوارد
سویندم بەو رۆژەى دۆم بە تو سپارد
سویند بەو بەلینەى دل ھەلى بژارد
سویند بەو پەیمانەى يار بە نامەى نارد

بەلین ناشكىنم تا رۆژى مردن
چەند پیمان خۆشە ئەى نازدارى من
دەم لە كولمان و دەست لە مل كردن
بە هیواى تۆمە تا بە بووك بردن

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۸۹/۶/۶)ى، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىہ

قەھاندىن.

کرین به عید^(۱)

کوشتین زوئما دل بیخ خه ما
کرین بییدەر بو به رهه ما
دل کر واری مژ و ته ما
کرین کارگەر بو عهجه ما

بوچی هه ردهم ئاواره بین
گیژو و مهست و دیوانه بین
ههتا کهنگی دی بهرزه بین
دویر وهلات و مالا خوه بین

حهیفا قان شهیدین چه لهنگ
ئهقان گهنجین وهکه پلهنگ
هزاران زارۆکین قه شهنگ
بوونه گوری قی واری شهنگ

ئهف چ حاله بوویه په دید^(۲)
شهیدین مه شیر و عهگید
چهما سه رکهفتن مه نه دید^(۳)
ئاواره بووین بووینه به عید

---

(۱) ئهف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۸۹/۷/۹)ی، ل (ئورمیخ- رۆژه لاتخ کوردستانخ) هاتیه
قه هاندن.

(۲) خوهیا بوون، دروست بوون.

(۳) مه نه دیت.

خانووی دئم خاپوور کراو
ههور دهگرئ چاوی ههتاو

فکرم پهرت و دلشیم تهنگ
لهو دهریایه بوومه نهههنگ

گهلی من^(۱)

گهلی منه گهلی زانا
دلی منه کانیا ژانا
واری من جهلی کۆفانا
جهلی شهپ و بهرخوهدانا

دوژمنلی هۆف ته چ دقیتن
مهژیلی گهنج و پیرا میتن
ئاسمانی مه زههر رپیتن
زارۆکین مه خهدرهل میتن

مافی کوردا بهس کوشتنه
چبکم ئەفه حالی منه
مافی مروّف بهس گۆتنه
نههیلان و خوین میتنه

تهف گوند و شار خاپوور^(۲) کرن
رووبارین بووش بی ئاف کرن
زارۆکین مه بی باف کرن
ههمی بی دهست و چاف کرن

---

(۱) ئەف ههلبهسته ل رپیکهفتی (۱۹۸۹/۸/۲۵) ئ، ل (ئورمی- رۆژهلاتی کوردستان) هاتیه

قههاندن.

(۲) ویرانکرن، ههپفاندن.

دل بلبله (١)

سـووندا منـه دوو چـاقـین رـهـش
ل هـزرا منـه ئەو دـیـمـی گـهـش

سـووندا مـن وئ نـاقـی تـه بـی
جـانـی بـژی و تـو هـهـر هـهـبـی

سـۆز و پـهـیـمـان بـۆ تـه جـانـی
ئـهـز تـه نـاـهـیـلم قـیـانـی

دـلبـهـر ئەز دئ هـیـقـیـدار بـم
هـهـتا تـو هـهـی دئ بـی یـار بـم

ب تـیرـیـت چـاقـا بـرـیـنـدارم
عـشـق و قـیـنا تـه ئەز خـارم

زەریـیـی هـنـدی مـن هـیـقـی کـر
زـیـدەـتـر تـو خـۆ کـیـقـی کـر

دـلبـهـر هـیـقـیـا مـن ژ دـل تـی
ژ نـاق دـلـی پـری کـول تـی

نـازکـا دـیـم وە کـی گـولا
سـۆزـی بـدە و بـیـژە بـلا

---

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٨٩/١٠/٧) ئ، ل (ئورمی- رۆژهەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

تو من ژ قی ئاهن خلاس که
ژ قی بهحرئ من دهریاز که

ئهو بهحرا کویر دلئ تهیه
واری ژینا من و تهیه

ئهو بهحرا پان و یا بی بن
کهت سهر وی بهحرئ گهمیا بن

بهس بخهملینه دیمئ شهنگ
دلبر بهسه ته کر درهنگ

تو جابهکی بۆ من قریکه
چهند پهیقیت خوش بۆ من تیکه

حهتا بزانه ئهقینداری
تو ژی وهک من گرفتاری

بۆچی ته خو کریه زالم
لهورا ئیرو ئهز دنالم

شهف و رۆزا ب وی خهیمالی
کهنگی دئ بی بویکا مالی

ئهسمه باخچه بی گول نابن
دلپت قیندار بی کول نابن

سینگ تهیه باغچ گولا
ئهز بولبولم ل سهر چالا⁽¹⁾

⁽¹⁾ تای داری.

چرای ژینم^(۱)

تەنیا چرای شەوی ژینم
تەنیا هاودەردی برینم
تۆی تەنیا هیوا و ئاواتم
هەر تۆی کە من بە هیواتم

تەنیا ئەستێرە ئاسمانم
هێدی کەری دل و گیانم
ئەوی هەر کات لەناو دڵتم
هەر تۆ سۆزی و توپەیمانی

تاقە دەرمانی بو برینم
لە یادی تاکو لە ژینم
دەمیکە چاوبە گریانم
فەرموو دامرکینە ژانم

منیش دەرمانی برینتم
من عاشقی چاوی شینتم
تەنیا منم هاوری ژینتم
من دەریای عشق و ئەقینتم

بەم ئاگرە دەم سۆتینی
چەند رۆژیکە نام دوینی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۹/۱۰/۲۱) ئ، ل (زیو- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

ههـموو کاتیـک دەم گرتەـنی
پهـر و باـلم لـی دەشـکیـنی

جـهـرگ و دـلـم دەردەهـیـنی
پهـردەى شهـرمت دا ئەـدریـنی
خـانـووی عیـشـقم دەروـخـینی
خۆشـی و شـادیم لـی ئەـسـتیـنی

غەـم و خەـفەت بۆ مـن دـیـنی
هـیـز و هەـسـتم لـی ئەـسـتیـنی
بـیـر و مـیـشـکم لـی دەبـزویـنی
لـه دەریـای غەـم دەمـخـنـکیـنی

هـیـوام وایـه نـهـم خـاـپیـنی
رۆژیکـی شـادیم بـۆ بـیـنی
بەـئـیـهـکەت بە جـیـ بـیـنی
چـیـتر دـلـم لـی نەـشـکیـنی

تووړا خه‌ما^(۱)

ل من کۆم بوون هزر و خه‌يال
ل من شیلوو کرکانیا زه‌لال
ژ من کرن دۆست و هه‌قال
دویر که‌تم ژ وئ به‌ژنا ده‌لال

حه‌تا دوینی بی خه‌يال بووم
وه‌کی ئاقی نی زه‌لال بووم
هه‌رده‌م ل گه‌ل ته‌ ل مال بووم
بوچی ئیرو بی هه‌قال بووم

ئیرۆ که‌فتم داڤین خه‌ما
بوچی ئەقین بو من نه‌ما
دل کاروانی ژینی قه‌ما
بو هیلینا مژ و ته‌ما

من پسار کرچیه خه‌يال
پاش من گۆته‌ دلێ به‌تال
کیه‌ زه‌ریا په‌ند و ده‌لال
گۆت بپرسه‌ ژ بالێ شه‌پال

شه‌مالی گۆت بیژه‌ گولی
جه‌ری ئاقی ل سه‌ر مانی

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته‌ ل ریککه‌فتی (۱۹۸۹/۱۱/۲۴)ی، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن.

ئەو دەرمانى قى كەلى
چما ئىرو ژ تە سلى

بۆچى دسۆزى باخچى گولا
تالان كـرم ژ جەرگ و دلا
كوشتم وى پرچا سەر ملا
دل كـر ماكا ژان و كولا

ب وان چاقا تە ئەز كوشتى
چ ئەفینە تە دارشستى
ئاقا چاقىت من تە رشتى
ئاخ و نالين بۆ من هشتى

ل ئەفینى من بىهن نەدان
بۆچى تە خو نەكر خودان
ئەو داق و توور بۆ من قەدان
دل و دەستىت من گرىدان

بھارا کھو جووتن^(۱)

مھھ و دەما سەرگەردانم
یئ دل کول و پپر کۆفانم
یئ بی حال و پھەریشانم
ئەف چ دەردە ئەز نزانم

ئەفە دەردی تەییە دل بەر
ھەری جانئ دل بوو دوو کەر
ئەفینداری قینا بی بەر
کانئ وەعدە کانئ خەبەر

پرچا تەیا سپی داڤ داڤی
سینگئ تە یئ زەر خۆنایئ
تو نازکی و بەلەک چاقی
ژیۆ ئەفینئ پپر بزاقی

قایدە کچی نەیا کورتی
سۆرگولا من تو یا خۆرتی
ئەف دلئ من تە یئ گرتی
ل ناف زەریا من ژئ گرتی

ئەو دیمئ تە ی گەش بەاری
ل سەر سینگئ جووت ھناری

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۸۹/۱۲/۲) ئ، ل (ژیۆ- رۆژھەلاتئ کوردستانئ) ھاتیە

قەھانندن.

وهك بهارئ تو نازدارئ
بو دلخ من تو بژارئ

كوشتم وان چاقين رهش كرى
ئهوئ پرچا طاطا كرى
هو دبهره را قين ئاگرئ
عهقل و سهودا ته ژ من برئ

سوتم روومهتئ خال خالى
ژ دهف و ليقيت خو دهلالئ
وهصفئ نه شيم تو شهپالى
بو قئى جانئ تو حهلالئ

بهژنا ته نه ستوور و زراف
وئ پرچال سهر ملا بهلاق
ئهوئ ئه نيا گرتئ خوناف
چهند جارا من ئى كر سلاق

قيننا ته ئاگرن، پيستن
گه ميا قينئ دهاژوتن
دليت قيندار مه بوچ سوتن
ههمئ بهارا كهو جووتن

هەری دایع (١)

كوپ:

هەری دایع تو چار نافی
ل چار وه لاتی یا به لافی
دایکا منی به لهك چافی
تو بندهستی لهوما خافی

دایك:

هۆ لافی منۆ دایکا ته مه
ئه ز بندهستم فه چهنه ده مه
جیهانا خه لكی پر شه و قه
چبكم بۆ من مژو ته مه

كوپ:

هەری دایع ته چ دقایتن
مانه بیری مه شكی دقایتن
زارۆكین ته دایك نه میتن
هیش ساقا بین وان خوین ریتن

دایك:

من دقایتن لاقین من تهف
ببن ئیک دل دهست بدن ههف

---

(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٩٩٠/١/١) ئ، ل (ئورمیخ- رۆژه لاتی کوردستان) هاتیه

قه هاندن.

بـزاف بـكن بـرۆژ و شـهف
مافع خوه هوين بكن بهرههف

كور:

دايئ ل سهر مه دهستور چارن
ئهف دهستوره گورگين هارن
ههر چار كيلبين وان دژوارن
لهورا كولين مه ههزارن

دايك:

گهر هوين چئ كن ئيتيفاهك
هوين بشارين بزاقهك
هوين بنيرن تهف ب چاقهك
دئ هوين دهرخن بو خوه ناقهك

كور:

دايئ سۆز بيت خهبات بكن
ئهم ژى خودان ئاف و خاكين
ئالا ئيكهتئى دئ پاكين
ئيدى دگهل ههف شهرا ناكين

ههف دوو ناكوژين⁽¹⁾

گهلو چى يه ئەف حال و رهنگ
ههردەم ل سەر سەرى مە جەنگ
خەبات بکين ژير و زرەنگ
دەما مەيه ناکين درەنگ

نە شوينهوار نە زەقى و شوؤف
نە رەز مایه نە پەز و توؤف
نە وار مایه نە ژى مرؤف
بنبرکرن دوژمنى هـوؤف

نە گەرميانە نە ژى کويستان
نە پەريزه نە ژى بيستان
نە گيا و دار، نە ئاف و کان
خۆيان⁽²⁾ کرن تەف کوردستان

گهلو ئەف ژانە با بەس بيت
هەتا کەنگى کورد بى کەس بيت
دئ مال زيندان و قەفەس بيت
دايکا مە دئ بى نەفەس بيت

⁽¹⁾ ئەف هەلبەستە ل رېککەفتى (۱۹۹۰/۱/۴)، ل (ئورمىي- رۆژه لاتی کوردستان) هاتیه

قەهاندىن.

⁽²⁾ ويران.

مللەت رابەل چار کئارا
شینیخ دانج، دگەل زیمارا
بکەن شەری تەف نەیارا
بکەن زەقی وان پەسارا

ساز دن دیلانا خوڤش میران
خەلکە مافی خووە قەگیران
ژی کەن سەری مافی قەشیران
بلا بەس کورد بیئە هیران

بسۆژن زمانج فەسادا
نەبن ئاستەنگ د ریکادا
بۆ هەف نەچن د سەنگەرا دا
دا ئەم بگەهین خەر مرادا

دوژمن دقیت کورد بیئ کوشتن
ئەو دزانیت کورد بیئ پشتن
گەلەک جارن مە هەف کوشتن
وار ژی بۆ دوژمنی هشتن

فایدا ناکەت شینی و تازی
سەرناکەقی گەر ب پازی
تو ئاواره و بەلەنگازی
شەهیدی مە تۆلج دخازی

غوبلزی (۱)

کاکى بهر یـز و غوبلزم
له گهل غوبلز نابمه خزم
زۆرى له گهل دروکردم
گه لیکى هینام و بـردم

له ناو چهند مانگیکی تهواو
لیت شاردمه وه تیشکی ههتاو
له چاوه کانم هشکی کرد ئاو
بووم مه رژینه فرمیسیکی خاو

زۆر له دهوری خوۆت سووراندم
وهك ماران خوۆت بوۆ خزاندم
زۆرت له خه و پاپه راندم
به لۆكه ی نهرم دهت خنکاندم

له خه یالی رابردووم دا
له ری فیکر سی و دووم دا
له ناو سه رهاتى پیشووم دا
له گهل دۆستی یاد کردووم دا

رۆژی شادی و کاتى شینی
بهم ریـرمه وه دم گرینی
قسهت دهکرد زۆر به شیرینی
گه لیک خوشتر له ههنگوینی

(۱) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (۱۹۹۰/۱/۲۶) ئ، ل (ئورمیخ- رۆژه لاتن کوردستان) هاتیه

قههاندن.

هێما (١)

هێمای هەر دووک چاوهکانم
دهوای ئییش و ژانیهکانم
تۆی مهلهحهمی زامهکانم
هەر تۆی ووشهیی سههر زمانم

تۆی هییز دهبهخشی به لهشم
تۆی سپی دهکهی بهختی رهشم
بهبی تۆ له ژیان بی بهشم
لیم مه تۆرئ چاره رهشم

شه و طاری من رۆناک دهکهی
بوسهیی ناحهز بلاو دهکهی
رووباری قین پر ئاو دهکهی
رێگهیی ژینم قیرتاو دهکهی

رئ ههتاویم ئهکهیت سیبههر
تۆ ههلهکنه داری بی بههر
شه مائل بیینه بو من خه بههر
له رئ عیشقم یاره ریبهر

شه مائل هات و سههری هه ئادا
خه بههرم نارد بووی به مه ئادا

(١) ئەف ههلبهسته ل ریکهفتی (١٨-١٩/١/١٩٩٠)، ل (دزی- مههرگهقهه- رۆژههلاتی

کوردستانی) هاتیه قههاندن.

گهرمى و شاديش لهگهلهدا

بردى خستيه ناو باغهلهدا

پيگاي سهخت و دژواري من

له پيگا توى پيوارى من

توى مشترى و كريارى من

تا كهى ديل بين نازدارى من

ناڤهك (١)

تهنى ناڤهك پى حهساس بووم
ئهو ناڤى رهند پى وهسواس بووم
من نهزانى ئهو دل بكيشه
دگهل وى ناڤى ئەز پى ناس بووم

دهمهك بوورى هەر ب كين بووم
دووماهيكى پر ئەڤين بووم
دیمى وى بوو فکرام گۆرى
سەر وى فکرى نى ئەز دین بووم

مرۆڤ شایانى گۆرىنى
كهسهك سهكنى، نامینى
گهر ته بهیلم و بچم
سۆزا من بو ته دى خینى

سالهك بوورى و كهتین مهها
ئەڤینا ته كهفته رهها
رېكا من گرت هزر و سۆزا
رېكهك نووژهن بو من گهها

من خاند ناما ته هنارتى
ته نڤیسی و، ئەز ههلبزارتى

---

(١) ئەڤ ههلبهسته ل رېكهڤتى (٣-٤/٢/١٩٩٠)ئى، ل (گارانە- رۆژههلاتى كوردستان)

هاتیه ڤهاندن.

من بهر سقا نامی ریکر
چەند پۆژن تە خو قەشارتی

چەند پۆژەکە بی خەبەرم
یئ دلپەق و دل حەجەرم
تو نەهاتی من ببینی
لەوما ئەزى دل کەسەرم

ئەقیندارم دلبەرا من
تو هەم دەرد و هەم سەرا من
تە بۆچ هێلا من نەزانی
هشک بوو دلبا بی بەرا من

بى ئيمانى (۱)

مە دوور ب دوور ئەقىنى كىر
من تو قىای تە هاری كىر
تە ئەز قىام تە گازی كىر
ئەف دلى رەق تە پازی كىر

تە گۆت قىنا مە خۆش قىنە
هەردەم بەار ل مە شىنە
سووسن و هەلال و نەسرینە
بۆ تە دلى من پىر ئەقىنە

من گۆت راستى تە یا گۆتى
دگەل فکرا من تو جوۆتى
ئەقىنا تە ئەزى سوۆتى
وەكى مە سوۆز بوۆ هەف گۆتى

كوشتم بى ئیمان و دینى
من پىر قىای تو نارینى
پشتى چەند سال دوور ئەقىنى
تە كرتارى ل رىكا ژینى

وختى من دیت هات و مەشى
گۆت قى دلى تو سەر كىشى

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رىككەفتى (۱/۴/۱۹۹۰)ئى، ل (زىو- رۆژھەلاتى كوردستانى) هاتىه

قەھاندىن.

چاقی وی ژێ تیر ژێ پەشی
گۆت من دێ هین دەمین خوەشی

ئەسمەر هات و پێر بلەزی
وێ هەژاندن مل و کەزی
خۆ خەملاندن رەنگ نیرگی
ئەو بییری یا دگەل پەزی

وێ دەست ئیخستن سەر دەستا
گافا من دیت دل راوەستا
نەشیام بیژم ئەز چ پەستا
نەشیام چی کەم چو هەلبەستا

هاتم مالى^(١)

ئەز دگەرپم ل نىاف مالان
پسپيار دكهم ژ ههڤالان
ئەهڤيندارم ب رۆژ و سالان
تە ئەز گرتەم ب زولف و خالان

هۆ دلبهرا من دهلالى
ئەو دەما ئەز هاتم مالى
بۆ ئەهڤينا تە شهپالى
تە خاپاندم كەتم چالى

هندى مام و چاڤهري بووم
ههتا چ دەم ئەز ل وئ بووم
گرفتارى تە جانى بووم
ژبهه تە تووشى ژانى بووم

تە دەرڤه كر دل هات ههژان
چاڤى من كەت بهژنا جوان
لهوما سهري من لى بوو ژان
من دل داته كهچى قيان

گۆته من وى زهريا بسپۆر
دئ كهره مكه تو وهره ژۆر

---

^(١) ئەف ههلبهسته ل رېككەفتى (١٩٩٠/٤/١٣)ئ، ل (ئورمىي- رۆژهه لاتى كوردستانى) هاتيه

ڤه هاندن.

تازە دەركەت ژبو من خۆر
ئەم بو هەقین بئ كیم و زۆر

من گۆت قیان نه یئ دینم
ئەز شەیدایئ چاقین شینم
من دل نەدا تە ب ئیشینم
تە هزر کر ئەزئ دینم

قینئ تە گۆت بوونە چەند سال
ئیرۆ بو تە دەرفەت هەقال
ئەف دیمئ وەك ئاقئ زەلال
نئ بو تەیه لاقئ دەلال

دەما جانئ ئەف قسە گۆت
ئاگر بەردا دلئ من سووت
گەمیخان تە گەمی هاژۆت
وئ کر بهار کەو بوونە جۆت

ئەف دلئ من کەت سەر ئاقئ
تو وەرگرە ژمن سالاغئ
گەمیخانئ بکە بزاقئ
من بگەهینە دەراقئ

ناھى تەمە (۱)

تۆ نېرگىزى تويا خۆرتى
بۆقى دلى من زى گرتى
تە ئەز قىيام بەزن كورتى
من تو دىتى و تە دل گرتى

ژ ناھى قە تو شوپرەشى
ژ دەنگى خۆقە گولا گەشى
نېرگىز ھات و دگەل من مەشى
تە پىر قىيام تو چاف رەشى

ل بەر چاقىن تە ئەز ھویرم
بریندارى بىرین كویرم
نى تو یارى و ژ تە دویرم
تو فەراتى و ئەز خابویرم

ل نىقارنى تە ئەز ھىلام
بەر جەنجەرا تە ئەز شىلام
تە كىرم شوڧ دل زى كىلام
نى دوژمنى فەند و فىلام

تو باران بى ئەزم بەفر
گەر پىقىنگى ئەزم پىگر

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل پىككەفتى (۱۹۹۰/۵/۱) ئى، ل (زىوہ- مىرئاوا- رۇژھەلاتى كوردستانى)

ھاتىە قەھاندن.

گەر تو ئاقى ئەزم ئاگر
بى ھەقال بى ئەزم ھۆگر

گەر بیستان بى ئەز پەرژانم
گەر تو بیړیکى ئەز شقانم
گەر تو سۆز بى ئەز پەیمانم
گەر تو ئیش بى ئەز کۆقانم

من شەف بوورانى بو سحرى
خەون و خەيال بووى نازدارى
من غەم زۆر بوون قى بەهارى
نەبووم کړيارل قى بازارى

گەر بى ناقى، ناقى تەمە
گەر کورە بى، چاقى تەمە
باشتر ژ براو، باقى تەمە
ئەز دى بیژمى زاقى تەمە

نە گۆپاوم^(۱)

زۆر جار لای خۆم لیت تۆپاوم
لەبەر لافاو هەر چەقاوم
تۆفان لیتی دام نە لە قاوم
وەکو خۆم نەش گۆپاوم

هەندێ جار لیت بیزارم
قینداریکی بێ دلدەرم
نەخۆشیکی بێ تیمارم
لە یادی منی بێ بریارم

سەردەمیەکە وەک و گۆپاوم
شەو و رۆژ فرمیسک دەپۆپاوم
ناسۆری دل هەندەپۆپاوم
خەمەمی زۆرم دادە بێپاوم

ماوەییەکە قەت ناخەوم
هەر رادەژێم و دەش کەوم
بە خەیاڵاش لەگەڵ ئەم
منیش بۆ ئەو چرای شەوم

من لەگەڵ ئەم هەست و بیرم
من لەگەڵ ئەم یارە ژیرم

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۰/۶/۱۷) ئ، ل (زیو- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانەن.

توی خواهنی دئی پیرم
له دست تو یا ئەم ئەسیرم

له چەنگی تو کەهی ئازاد بم
له دیلتی کەهی نەجات بم
کەهی رۆژیئک من دلشاد بم
له بییری تودا بی یاد بم

نیزیک بوو^(۱)

من هیثمی و ئۆمیدەك هەیه
چاقی منی ل بەژنا تەیه
بوچی حالئ مەزی قەیه
کی ئاستەنگا ریکامەیه

نی بەینا مە شەقام ئیکە
پیش مالا من بو تە ریکە
دل شیریتە قینئ تیکە
بکە خەلات بو من فریکە

تو نیزیک بووی ژ مالا من
تە دین کرم هەلالا من
کانیا قینا زەلالا من
ما قەی ناھیی بەر مالا من

قئ دونیایئ ئەز گەرەم تەف
نئ کو دەستا دەینم سەر هەف
من بیهن نەدان ب رۆژ و شەف
چمال مە بوو ترس و رەف

ئەی دلبەر تە دل ژ من
ئەقینا تە کەت دلئ من

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱/۹/۱۹۹۰ئ)، ل (زیو- رۆژەلاتئ کوردستانئ) هاتیە

قەھاندن.

تو تیکه‌لی دگه‌ل نافی من
تو پۆناهیی بو چافی من

ب ئاخفتنی پـر شـیرینی
گولا بیهن خوش تو نه‌سیرینی
تو کۆفانا بو من تینی
من دل بو ته کر مزگینی

بوچی ناهییی تو نا لقی
چما تو خوش ناپیه‌یقی
دهف شه‌ریه‌ت و لیف هنگقی
هه‌تا کهنگی تو دی نقی

ته مال بار کر مال باب ئاڤا
ته گری‌دام ب سور و داڤا
ته نه‌ قیا ته کر ساڤا
من هر کر دی بـم زاڤا

خاتر خاستن^(۱)

تە خاتر خاست و دل ھیلا
بەلەما من کەت سەر پیلا

خاتر خاستن مە شاراندن
من و تە پۆندک باراندن

پۆزا ساھی ل من بوو عەقر
ئەف دلی ژار تە کر کەقر

من شوق دا چاند ژ هەمی تۆقان
ب تنی شین بوون بو من کۆقان

من نەزانی دئ هوسا بیت
دل دئ ژ ئەفینی جودا بیت

من نەزانی دل دئ مرن
پۆندکیت من ژی خو ناگرن

بوچی ئەو پۆز ل من ئاڤا بوو
ئەو پۆناهییا فان چاڤا بوو

بوچ دلی من کەفتە شینی
چاڤ رانابن ژبەر گرینی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۰/۱۰/۲)ی، ل (زیو- پۆزەهەلاتی کوردستان) هاتیە

قەهانندن.

دەما تو چووی تە ئەز ھیلام

ل ناڤ ھەپیا زیووی شیلام

بۆچی تو چووی بەژن شیلان

زیووە بۆ من تە کر زیندان

کرم فەرھاد تە شیرین

سەبەرا من بووی ھۆ نارین

ئەو سالاڤا تە بۆ من کر

ئەڤ برینە تە بی بن کر

تە کر گری ب عاشقانی

ئەز بی ھۆش بووم کەتمە خانی

وہختی تو چووی قینی سل کر

ئەڤ لەشی من تە بی دل کر

ئەز دئی بۆ تە چ کەم گۆری

ژ دلی باشتر چی یە حووری

وی گۆت وەرە و من بیینە

من بخازە و بۆ خو بئینە

رێز و سالاڤ سەر ڤان چاڤا

غەریب کرم تە مال ناڤا

بۆچ بی دەنگی ھۆ دلی من

بۆچ نا خوینی بلالی من

روو قۆرمنزی^(۱) گولا باغا

ژ من دووری چەند قوناغا

---

(۱) سۆر.

تو ژ من دووری و گه لهك رپكین
دئ هۆزانا بو كی چیکین

ژقان رپکا ئیکه راسته
ئهوا کو ته دل ژئ خاسته

ئهه دئ ب سۆزا خو وهفا کین
بی وهعهدی قه بوول ناکین

دئ ئاقا کهم خانین دلی
دئ کهم قه فهس بو بلبللی

بو وی بلبللی خو ش ئاواز
بو ته دبهره شوخ و ناز

بووینه شقان^(۱)

چهنه ساڵ و دەم مه بوورانن
زۆر دهلیقه مه دۆرانن
پهزیت خه لکی مه چه رانن
ئه قرو مه په مه وه شانن

پشتی ئه قان هه می دهردا
چه مه دهست ژ هه ق به ردا
ئه م که تین د ریکا کارگه ردا
ژ مه را دبیلژن: (ئیمروژ و فه ردا)^(۲)

رۆژ بو رۆژی فه له له ک دژوار
ئیدی نه هات بو مه به هار
مه داگرتن سیف و هه نار
دار گویزا مه کرنه چنار

---

^(۱) ئه ق هه له به سه ل ریک که قتی (۱۹۹۰/۱۲/۲) ئ، ل (ئورمی - رۆژه لاتی کوردستان) هاتیه
قه هانن.

^(۲) (ئیمروژ و فه ردا) دوو په یقین فارسینه و پامانا (ئه قرو و سوبه هی) ددهن.

نەجات دەبىم^(۱)

من كوردم وهك مهلى بى بائ
دوژمن پىر چهك من دەست بەتائ
ئەو دۆستى زۆر، من بى ھەقائ
ئەو بە تاكتىك من بى خەيائ

ھەمدەست دەئىم من بى باكم
خاوەنى فەرھەنگ و خاك
دژى رەوشتى زوحاك
لە ھەر زلھىزىك بى باكم

كوردم تەنىامە و خۆم و بەس
وھكو چوار كەو لە ناو قەفەس
ئەوساش نام كەن تەنكە نەفەس
سىي ملىۆنم ھىشتا بى كەس

پاونىرام، دەركرام، مالم وپىران
قەت ناوھستەم دەستە وھستان
سەرۋەتەكەم گىشتى تالان
گىشتى قورپان بۆ نىشتەمان

مىاف خىراوم دوورە، وولات
من ھەر سوورم لە سەرخەبات
بى رۆژئاوا، بى رۆژھەلات
بە يەكگرتن دەبىن نەجات

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىككەفتى (۱۹۹۱/۱/۱۰) ئى، ل (زىو- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىھ

قەھاندىن.

شەپى كۆيت^(۱)

مە گۆت ھاوارە صدام زوحاکە
ویژدانا مرۆف قى قەبوول ناکە
هەردوو زل هیزا گۆت یى دپاکە
وەختى كۆیت گرت دى بەردا پاکە

دوونیا ژبەر كۆیت هاتە هەژانى
خۆ بەرهەف كرن هاتن مەیدانى
وان گۆت ئەم هاتین پيشیا تالانى
عیراق تالان كر چلى زستانى

گەلى عیراقى ئەقرۆ نالینە
كەسەك نابیژیت كانى هوون كینە
كەس لى ناپرسی كا كى بەعسینە
ئیرۆ دى بیژن بەعسى فاشینە

مە گۆت زۆردارا ئەم تالانكرین
وەسا هزر كر كو ئەم دى مرین
ل بەر دربییت وان خۆ پاناگرین
مە گۆت ئەم كوردین ئەقرۆ ئاگرین

ل سەر مە بریژن كیمیا و ناپالا
هندى بكوژن زاروك و كالا

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۱/۲/۹)ئى، ل (زیو-ه-رۆژھەلاتى كوردستانى) هاتیه

قەھاندىن.

بۆۋە مزگىنى كوردۆ ھەقالا

دئ كىن شىرىنى نەپىدىا سالا

كۆيت گۆت كوردا وەرن دۇلارا

ئەم دئ دنە وە زۆر چەك و پارا

ئەم دئ دن ھەوہ سۆز و قرارا

دئ بىن دۆستى ھەف بۆ ھەمى جارا

نئ پارتا مە گۆت ھەر وەكى بەرى

بۆ خاترا كەسى ئەم ناكىن شەرى

چو جار ناگورپن ئەم قى چەپەرى

ئەم ئاشتىخوازن دژى سەنگەرى

كۆچى مام ھەزار^(۱)

ھەر بەھار و چەند تالانىك
گەلى كورد و قور پىوانىك

ھەر سالى شوبات و مرگەرى
كارەساتىك دەر ئەپەرى

رۆزگار دەورىك ئەداتەو
كەئە كوردىك ئەباتەو

ئىمسالىش وەك ھەر سالى تر
رۆزگار ئىمان بووتە رىگر

كوسىتىكى خستە رىگامان
رەش پۆش كر خاكى كوردان

بە ھىوا بووين شوبات بىم شىنى نەكا
مام ھەزارىش بەرەو ئادار بە پىكا

بەلام ئاخىك و سەد داخە
ئەمسال شاعىر بەرەو باخە

قەرارىو و بىت لەگەل مانە
بۆ يادى ئەم سەرورەنە

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل رىكەفتى (۱۹۹۱/۲/۲۲) ئ، ل (زىو- رۆزھەلاتى كوردستانى) ھاتىە

قەھاندن.

بئى و پەيمەن نوئى كەيەو
بۆيان سەروود بئىخ يەو

ياران لە سەر گۆرت كۆ بوون
گشت رەش پۆشى كۆچى تۆ بوون

مام ھەژارى موكرىيانى^(۱)
ھەئۆى بەرزى كوردستانى

تو گەنجينەى نيشتيمانى
بە وەفا بووى بۆ بارزانى

لەگەل بەئەين وەفادار بووى
بۆ كوردستان بە دل يار بووى

بۆ گەلى كورد، كەس و كار بووى
ھەر چۆن فەرمووت وا ھەژار بووى

---

^(۱) ھەژار موكرىيانى (۱۹۲۱-۱۹۹۱).

نهورۆز^(۱)

نهورۆزا ئيسال نە وەك جارانه
ئيسال نهورۆزا دايكا كوردانه
ئەقە نهورۆزا خۆرت و شيرانه
گەنج و كالتن مە ئيرۆ ديلانه

گەلج كوردستان هەقدوو بگرن
قان داق و تۆرا تەقدا بپر
ئازاديا ميللەت گران بگرن
دەستج دوژمنا ژ بنى بپر

ئيسال نهورۆزه برا نهورۆزه
بيژنە شههيدا جهژنە پيرۆزه
بيژنە كاوهى ئيرۆ نهورۆزه
جيهان بزانه كورد خوهيى هۆزه

خووشكا شۆرەشگير ئيرۆ سهيرانه
مل ب ملج هەق بكن ديلانه
وارى پاقژكن دوژمن پۆخانە
ئيك دەنگ هاوار كن پۆزا كوردانه

دايكا كوردستان بەسە ب گازه
تو سەر هلينه ئەقرو ب نازه
تو سەرنج بدە قان پەيقين تازە
رابه بينه گەل سەرفەرازە

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ريكهقتى (۱۹۹۱/۳/۱۸)ئ، ل (حهرير- باشوورئ كوردستانج) هاتيه

قەهانندن.

دۆستى خائىن^(۱)

چەند شەقىن دريژر و ساھى وەك نيژرۇزا
مامە ژفانا سىنگ و بەرى تە و بشگۇزا

من نەزانى ئەم خاپاندىن دۆستا نزيك
من نەزانى ژيك قەكرن وى زاڤا و بووك

من نە زانى دەف و دليين وى نە ئيكن
من نەزانى ئەقىنا وى گەلەك ريكن

چما بيبەخت تە ژ من تال كر خەوا شيرين
بوچى جانى تە دل كره ژان و برين

ھىدى من كر ژبەر ئەقىنى نەنقىستم
نە يى دىن بووم بوچى تە ب چۆلى ئيخستم

باش ھىركە ريكا ئەقىنى تە دانا
قەنج بزانه ئەزم ئيخسىرى كۇفانا

سەر مە بوورين گەلەك شەقىن رەش و تارى
مە بووراندىن ب قىق قىنا پىر دژوارى

دەما من ئەو، ليقىن ھىنگى دىمشتن
ھەمى ئيش و ژانىت دلى من د كوشتن

---

^(۱) ئەف ھەلبەستە ل ريككەفتى (۲۵-۲۶/۱۹۹۱/۶)، ل (زيوہ- رۇژھەلاتى كوردستانى)

ھاتىە قەھاندن.

من نەزانى ئەقە خەونن يانئ خەيال
ئەز ھشياربووم تە گۆتە من بەسە بنال

بۆچى جانئ ما تەى ئەزى دىنم
چاف تارىمە لەورا ئەزى تە نابىنم

مەگەر توى عەقىرى بەھاران
دى ژى بارىت تاقتەك بـاران

عەقىرى بچى و ھەر وئ دەمى بى ساھى
ئەم بىرەقىن ئەقىن بىرىت ب ساناهى

ئەگەر ئەقىن ھوسا كىم و شل و خاقە
چ ئەقىنە ھوسا مەرى و بى بزاقتە

تە گۆت و دەدە ئەقىن كەس ھەنەگرم
تە گۆتە من يان بۆ تەمە يان دى مەرم

ئەو دەلىقا كو ھەلكەفتى و مە بووراندى
ھەر وئ دەمى شىشا دلىق مەنا شكاندى

دۇستا تەيە داق و توور بۆ مە پاندى
نى ھەر ئەو ئەقروكە تويا خاپاندى

گەر پۆژەكىل گەل جانئ نە ئاختم
بى خەو دىم باوەر بکە ئەز نانتم

من گۆت ھەلات ھەيقا پىر شەوق و پۆناھى
دى دگەل من بى ھەمى شەقىن عەقرو ساھى

ئەز دل قىنم بى سۆزدارم كەچى ئەقىن
خۆشتقىا من ھو نارىنى جاننا شىرىن

وا مهزانه^(١)

خۆشهويستیت له دڵ گهرمه وهكو ئاگر
ههر دوو چاوت به دژواری بوونه پێگر
له عیشقی تۆ من دهسۆتیم به بی ئاگر
یارم هه‌بوو له‌جیی ئه‌ویش بوویه جیگر

وینه‌گر نیم وینه‌م گرتی له ناو گوئزار
بریندار نیم له عیشقی تۆ منم زامدار
غه‌مت هینا بوو دلی من دلی بی یار
عاشق نه‌بووم له‌گه‌ڵ تۆ یا بو مه‌ دلداری

هه‌زار نه‌بووم تو پیت ووتم هه‌ژارمی
چیت له دله‌که پیت ووتم بژارمی
ئه‌قینداری پێگهی سه‌خت و دژواری
کوسپی دل و هه‌ست و بیرو بریارمی

خۆشتووستم خۆشم ویستی تو باری من
کۆ پیی ووتی که بوویه دلداری من
له دونیادا تۆ دڵ گر و بژاری من
ههر تۆی گیانه وه‌فادار و نازداری من

---

^(١) ئەف هه‌لبه‌سته ل رێککه‌فتی (١٩٩١/٦/٢٦)ی، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن.

واش مهزانه بهسا کاری نهگهل کهسی
ببمه دیلی وهکو کهوی ناو قهقهسی
بی مهبهستیش نابمه بهندت بو ههوهسی
نازانم کی ژانی دلم پی نهحهسی

فيقيي فيني (١)

شيرينا من ب دل خوڤشى مه ئهڤين كر
بهار نه بوو كو ته گولا ژيني شين كر
شيرئ فيني ب رۆندكيت خويني مه ب هيڤين كر
مهنا شيعري ته نه زاني چما ته خو لمن دين كر

ئهو دلبهرا من دل برئ ل نفاق رهندا
ل گهل من بي ل گهل ته مه نابم هندا
وهره جانئ بهه ژينه مل و زهندا
وهندا من ههرا يا بهري يه قهت ناشكينم سؤزا و بهندا

من ههرا دقئ هو دلبهرا و نارينا من
دل و ميلاك ههرا سؤتن تو دهرمان كه برينا من
گهرا تو خه جي سيامه ندم ئهزم فههاد شيرينا من
ئهز بي ژينم ههرا توي هيڤين به ژينا من

من پر دقئ من خووش دقئ چاقين د رهش
ئهو سؤره تي ريتي ژ خالا بوو گولا گهش
ئهم سؤزدارين دي تو وهره هيدي ب مهش
ديل و بهندم دي تو سپيکه قي بهختي رهش

---

(١) ئهڤ ههلبهسته ل ريڤككهفتي (١٩٩١/٧/١١) ئ، ل (زيوه- رۆژهه لاتي كوردستان) هاتيه

قههاندن.

بۆتە دېيژم ل بەندیت شعری من هیقی کر
ژبۆ قینا تە ئەف ژینا خوش من گوری کر
ئەقینا تە ل ناف دلی من خوہیی کر
سەبەب چیه بۆچی تە خۆ ل من کیقی کر

بۆتە گولئ تەف هیقینئ سۆز و قینا
ئەو کەسە پاکەتی دلی مەم و زینا
تو روو بەختئ ھەمی فەرھاد و شیرینا
من کر پەیمان، من کرە سۆز بۆتە ئینا

من باوەرە شیرئ مە دۆتی دئ مەھی
من باوەرە قئ سۆزا من دئ تیگەھی
گەر کیقی بووی ژ ئەقرۆ پیقە ببە کەھی
مە ھەف قیا ژ نیقا دلی بیژە بەلئ فیقی گەھی

وی ئەز قیام^(۱)

وی ئەز قیام من ئەو قیا
کۆسپه^(۲) و ئاستهنگ بوونه چیا
ئیش و زاری مه پر دیتن
ل سەر کولیت غه ریبی یا

هه قال ئیشا من ئەفینه
هه می له شیخ من برینه
ئاگه هاداری هه قالع من
ژیهر قی ئیکئ ل من شینه

ئەف ئەفینه پیشن چەند سالا
وهکی عشا دهف هه قالا
بروم گرتیی ریکا رهندی
بیم ئیخسیرئ سۆز به تالا

---

(۱) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (۱۹۹۱/۷/۲۴)ی، ل (زیوه- رۆژهه لاتئ کوردستانئ) هاتیه

قه هاندن.

(۲) کۆسپه: ریگری، ئاستهنگ.

بۆتە حەلام^(۱)

ئەز كوشتم وی پرووكى ســـــــۆرگول
تە ژی من ســـــــۆتن ھناق و دل
تازە شین بـــــــوون كۆقان و كول
بـــــــوون تـــــــازی داركـــــــەو و بلبـــــــل

ئەز نزانم جانا منى بۆچی سلى
ئەگەر ئەف دلە ئەقینە شیرینا من تو بلبلى
نى دزانى جانا منى بۆچی سلى
تو دەرمانى ئەقى لەشى تى تى كولى

ئىرۆ خۆش بوو كیمەك دلى قیندارى من
تە گۆت بەلى لاقى ئەسمەر بىژارى من
من دقى لەورا من گۆت تو یارى من
دى كین كەنى ب تیریت چاقا زامدارى من

پەيكى تە^(۲) ھات نى پىر خۆشى وی خەبەردا
ئەم نابینىن ژ ئەقرو پىقە كۆل و دەردا
كول و ژان چو ئىدى بەسە وان دلبەر دا
دى پىر قىن بین ھەمى دەما ھەمى عەردا

---

(۱) ئەف ھەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۱/۸/۴)ئ، ل (زىوہ- رۆژھەلاتى كوردستانى) ھاتىہ

قەھاندن.

(۲) ھنارتى.

دەما ئىرۆ من ئەقىنا خو ئاخافتى
ئەف دلخ پىر كولى منە وئ بزافتى
كۆسپەك مەزن د ئقىنا من تە ھەرافتى
بەس قىنا وئ ئەف دلخ يىخ نخافتى

تە دىن كىرم تە دل رەقى چاف زالمى
ئەز كىرم بەندى ئەقىنى جانكا من دارى رىمى
كەنگى بۆ ھەف دى بىن ھەلال دەزگرا من تو حاكمى
كانى ئەو رۆژ نەسىب بىتن و بگەھمى

ل سەر ئەقان ئىش و ژانا تە مەحكەمە من بۆ دانا
كەتمە توورا ئەقىندارىت دلىت زانا
ھۆزانا ئەز دى نقىسم دى پى رەقىنم كۆقانا
لىقىن تەنە دى بن دەرمان بۆ قان ژانا

تو دلبەرا دلخ منى شىرىن كەلام^(۱)
ئەقان رۆژا تە نایىنم بۆ تە ھەلام
قە چەند دەمە چاقە رىمە كانى ھەلام^(۲)
كانى دلخ كوتە گرتى ھەختى دگۆت بۆ تە ھەلام

تە گۆت من ھىقى كىر ژنىشا دلخ پىر كولى من
بىژە دلخ خووش بخوینە بلبالى من
من مزگىنى بۆ تە ئانى دل كولى من
تو بۆ منى و ئەز بۆ تەمە ھەقالى من

(۱) زمانى شىرىن، ئاخفتن خووش.

(۲) بەرسقا.

وئ سلافكر (١)

وئ سلافكر ل بهر پهنجهرئ
دل و مـيـلاك ئـانـين دهرئ
بوچى ناهيى بـكـين وهـغـهرئ
رؤزل بن عهقرى بيته دهرئ

وئ هـلـدـابـوو زهـنـدا نـازـك
مـن بارانـد بـو وئ رۆنـدك
سـهر خـاتـرا ئـيـقـين تـهـنـك
ل مـن حـهـرام هـمـى كـهـچـك

مـن ديت ئهـو هـات ل مـن بوورى
وئ سلاف كر گۆت ئهـز گوورى
گۆت ئهـزم چاف نيرگـز جوورى
ئهـزم بوـتـه جان و حـوورى

مـن گۆت بـى تـه ئهـزم غـهـريب
ئـهـى دلبـهـرا ژيـر و نـهـجـيب (٢)
دئ تـه بـيـنـم وهـخـتـهـك قـهـريب (٣)
كـهـنگى بوـ مـن دئ بى نـهـسـيب (١)

---

(١) ئەف هەلبەستە ل رێككەفتى (١٩٩١/٨/١٢)ئ، ل (زێوه- رۆژهەلاتى كوردستان) هاتیه

قههاندن.

(٢) پاك.

(٣) نيزيك.

من ئەو دیت کو چووی بالاقئ
وئ جل شوشتن دانه تاقئ
وئ ئیشارەت دان ب قئ چاقئ
گۆت ئەز بویکم توژی زاغئ

گۆت حەرامم بو هەر کەسئ
خوہ نا دەمە دەست هەوہسئ^(۲)
هەتا بییت پۆزا دەست پەسئ
دئ بم کەوا ناڤ قەفەسئ

وئ گۆت وەرە هەقائئ من
هۆ ئەسمەر و دەلالئ من
تو چاق پەش و پەر خائئ من
ب تئئ توئی حەلالئ من

---

(۱) نیزیك مروقی، خزم.

(۲) (دەست پەسئ) پەشقەکا فارسیه و پامانا (دەست گەهشتن) دەت.

دل نەرمى (١)

تە حەلانىم تە دل نەرمى
بکە بزاق تە دل گەرمى
ئەز وەزنا هۆزانی تەمە
پاقیزە زیمار و شەرمى

من تو دیتی چاف غەمگینی
بو چاقین تە من کر شینی
نی ئەز عەبد و بەندی تەمە
بوچی ناھى من بینى

کانى وەعدا ئەقینی یى
کانى پۆژین رزگارى یى
تە ئەز گرتە قەت بەرنەدام
ب وان لیقا وئ ئەنى یى

هەردەم بو تە دى کەم شینی
تە ژبیر ناکەم ئەز ل ژینی
کەنگى تو میهانا من بووی
چارناقا من بەحرا قینی

---

(١) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (١٩٩١/٨/٢٠) ی، ل (ژیو- رۆژەلاتی کوردستان) هاتیە

قەھاندن.

ئەف نەقین تە مەن ژبەرن
مەن بـاومەن (.....)^(۱)
ئەز شاعیرئ وەصفا تەمە
ئەف چار عەقەدە بو مەن فەرن

---

^(۱) هەلبەستقانی ب خوە ب فی شیوەی قالە هیلایه،

وهغەرا تە (۱)

تو بخيىر بچى ئەنى پەمبى
ئەف دلە ژى تژى غەمبى

رۆندكېن چاقا بەس بشيئە
دلخ خەلات بو من بهيئە

هەتا سەبەرا من و تە يئەت
هەتا ئەولە من قەتەت

وهغەرا تە بى خيىر و خوەشى
تە دل گەرى و نافرۆشى

من تو دقەق وەفادار بى
بەس بو دلخ من تو يار بى

دلخ مە يئە ئەقەين تژى
ئەز و تونە برا هەف هەژى

تو پەرشەنگى پەردەلالى
ل گەل ژينا من تو هەقەلى

سۆزبەت سۆزا خو نەشكىنەم
سەرقەق سۆزى ئەز دى مەنەم

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل رېككەفتى (۱۹۹۱/۹/۲۶) ئى، ل (زىو- رۆژەلاتى كوردستانى) هاتىە

قەهانەن.

گەر سەھەری مە بیئت برینئ
سۆزا مە ناھییئت گۆرینئ

ژینا من تەف زانی و ئیشە
قینا تە بو من دل کیشە

بوچی ئەقین تە ئەز کوشتم
یئ بی کەسم ئەز بی پشتم

قین و ژیان چاقین تەنە
پشتا منی ناچین تەنە

تە وەغەر خیر ژ تە ناترسم
هەمی دەما دئ ل تە پرسم

نامین زیمارا فریکە
هەر سی ناچین خوہ ژی تیکە

هینگی جابئ ئەز دئ فریکەم
دئ هۆزانا بو تە چیکەم

ئومییدا من تووی جانئ
ئەز ئیخسیری تەمە خانئ

وی سینگی وەك باغی سیقئا
ژییر ناکەم شەریەتا لیقئا

شەف و پۆژا ل بییرا منن
دەمیئت خوشی و ژینا منن

ژ من دووکەفتی تو جیران بووی
ئیشا دلی تو پیئ زان بووی

مە ئەقین ئاگر و پیئت
سەبیرا مە بو هەف ناھیتن

ئەو دوو چاقىن تە ئاگرن
مە زىن و مەم ساخ قەكرن

خۆشتىيا من نەكەى گەرى
دلىق ب ئەقەين قەت نامرى

خەون و خەيال توى دلبەرى
هەر وەك سۆزا مە يا بەرى

پاش چەند وەختا تو بچى وارى
دېمە دەف تە هەر تو يارى

هەتا ئەز تىم بەلەنگازم
سەر ئەقەينا تە دنازم

يىق دل پەرھىقى و داخازم
گەر بىمىنم دى تە خازم

دلبەستە چاف هەيقا قىنى
ئەف دىر و رېكا ژىنى

تە دل كانىكا هەقەينى
تو ژى بو من وەك شىرىنى

بەلەما شانسی (۱)

بووینە پالە دگەل کارگەرا
دگەل ئاوارە و دەریدەرا
دا دویر کەقین ژ کەسەرا
ژ دلی دەرخین قان کەدەرا

قی ریکۆ ژی فایدە نەدا
ئیش و ژاننا دل بەرنەدا
بۆچ نیرگزا سەر هل نەدا
دارا ژینا مە بەرنەدا

ئەقە خەیاالا هەردەمی
قایە سەریاری سەرخەمی
کی دئ دەرمان کت ئەلەمی
کۆ دەریاز کت قی بەلەمی

دلی مە گرت مژ و تەما
بووین هەلگرت باری خەما
مە دل بەحرا ئاق تی نەما
بۆچ ناگەهین چو بەرەما

---

(۱) ئەف هەلبەستە ل ریکەقتی (۱۹۹۱/۱۰/۱۸) ئ، ل (ئورمی- رۆژەلاتی کوردستان)

هاتیە قەھاندن.

شیلان^(۱)

هەری ئەسمەر تە پەرقییم شیلانا من
نی تو فکری تو هەلبەست و هۆزانا من
ب تنی تویی دئ دەرتیخی کۆفانا من
ناقئ تەیه ل سەر پەری هۆزانا من

ب تنی توی بۆت نیاز و ئاوازی
ناقئ تەیه ل ناف هزرا من د گازی
من دل داتە لەورا بۆ هیقی و داخازی
گەر تو نەبی کەس دلئ من ناکەت پازی

مە بووراننن سأل و مەهیت ئەقینیئ
نی شەف بەسە بلا بچین رۆناهیئ
بەندی بەسە کانئ دەستیپکا شادیئ
قەید و بەندا دئ قەتینن دا ببینن ئازادیئ

هەتا کەنگی دئ هوسا بیت هەر دئ نازی
بلا بەس بیت بارگرانی و شینی و تازی
ئەم دئ بەردین ئەفان کۆترین شین و تازی
مە بزاق کر هەمی دلا دئ کین رازی

مە یا خانندی دیرۆکا ژین و قیانی

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل ریککەفتی (۱۹۹۱/۱۱/۱۹) ئ، ل (ساردلو- رۆژەهلاتئ کوردستانئ)
هاتیە قەهاننن.

بلا بهس بیت غه‌ریبیا قی ئیرانی
هۆش و بی‌ری هزر و پازی بارگرانی
ئهم دی ئاف دین باغی دلا ب قیانی

گاف و ده‌ما ناف مه‌زی و فکرا منی
رۆژی خه‌یال، شه‌قین تازی ل خه‌ونا منی
گهر عاشقم ههر تو ری‌کا قینا منی
تو ئامانجی، ستیرا گه‌شا ژینا منی

توجارین^(۱) شۆرەشی^(۲)

چووم زاخووی زقریمه شه رهواندزه
هه ره قالهك من ژئی پرسی ژنیقا دلخ خو عاجزه
من ژئی پرسین چما خهلك ئیرو هوسا نه رازیه
ئهوان گۆتن ئهوی بهدکار^(۳) ئیرو ژ مللهت را قاجیه
پهشیمانی و ئاخ و خووهزی كهتن دلان
بارئ مهزن یی پپر گران كهت سهه ملان
باوهر نهما كهس ل كهسه تیناپهپی
ژ بوونا دزیا هندهك دبیین دئ کین شهپی
لی پپر مخابن بو قان شههیدین کو مه دای
مانه هیفه ئیش و رهنجا مه بدن بای
مه گۆت خووهشه ئیدی کورد ژئ هه می ئیکن
مه نه زانی جهی ئاغا دئ قان حزیا بو مه چیکن
قی وهلاتی هندهك ئاغا و عه شیر لی بوون
ئهو کراسه گه لهك حزب تیدا چیبوون
كهتن شۆلخ تهف توجارین ناف شۆرەشی
پاره کۆمکر سهه ری مللهت ئیخست هه شی

(۱) بازرگانین.

(۲) ئەف هه لبهسته ل ریکهفتی (۱۹۹۱/۱۱/۲۰) ئ، ل (ساردلو- رۆژههلاتی کوردستان)

هاتیه قه هاندن.

(۳) كهسانین نه باش.

هه‌دهك هه‌نه ئه‌و نانه‌پن مافى مالهت

بوونه رېگر نه‌هیلانه بو مه قه‌مهت

هه‌ر كهس ئه‌رو بیهته دز ناكه‌قه‌ته راسته رېكه

حه‌قه مالهت ژئ بستی‌ن بده‌نه حوكمه سیپه‌كه

پئی پاست بگرن^(۱)

هیشتا زستان كهمیك مابوو
باس و خواسیك له ئارا بوو
دیمهن به چهشنیك گۆرا بوو
راپهرینیك سـازدرا بوو

وا دهزانرا دهبی زوو بی
دەبی كوردیش لهسەر خوۆ بی
چۆن چاره‌نووس بی ئاسۆ بی
بوۆچی بههار وا سی روو بی

هەندیك دەلی خوۆش بههاره
دوژمن كهمه و دۆست ههزاره
هه‌موو شتیك ئه‌كه‌ین چاره
گەر چی مه‌به‌ست به‌س دیناره

ئەهی به‌ریرس و گشت مه‌سئوولان
ئیتربه‌س كه‌ن كاری گیرفان
وه‌رنه‌وه سه‌ر پێگه‌ی ویژدان
تا گه‌ل نه‌كات نه‌فره‌ت لێنان

---

^(۱) ئەف هه‌لبه‌سته ل ریكکه‌فتی (۱۹۹۱/۱۱/۲۶)ی، ل (زیوه- رۆژه‌لاتی کوردستان) هاتیه

قه‌هاندن.

رهنگه خوښ بئ گهر وهها بئ
با ميلله تيش دهر كرا بئ
بۆيان وابئ دار له كا بئ
ههر بيفروشن ههر چى مابئ

كوردە تاكهى بئ خه يالى
ئيتربهميه دهست بهتالى
رئ راست بگرن به هه قالى
ئهگهر راسته و شير حه لالى

مووسا و نهسرین^(۱)

بوۆ ته بیژم کچی نهسرین

مووسا ری پیتن بوۆ ته نهسرین^(۲)

بوۆچی ئەهقین ته کر خه یال

دلخ تژی ته کر به تال

ل ئەهقین ته بوۆچ ساکر

ئهو دلخ ساخ تژی کولکر

ئهو مووسا و تو نهسرین بووی

ئهو فه ره اد و تو نهسرین بووی

ئهو دهرمان و تو برین بووی

نی ئهو ژین و تو ئەهقین بووی

چوووی دهوۆکی موسا هشتی

ل نافع هزر و بی را کوشتی

چما ته گرت ری کا فیلا

چ ئەهقینه ته زوو هیلا

ته گۆت مووسا تو سه ره سووری

ژبه ره قی ئیکی قییت بووری

---

^(۱) ئەف هه لبهسته ل ری ککهفتی (۱۹۹۱/۱۲/۱۲)ی، ل (زیوه- رۆژه لاتخ کوردستانخ) هاتیه

قه هاندن.

^(۲) رۆندک.

دلخ من^(۱)

ئەز بى زەوقم يى بى سەما
يى بى رەنگم گاق و دەما
كەسى بۆ كەس وەفا نەما
دلى دى كەم جانتى خەما

هەر دل كۆلم بارگرانم
نە هەلبەستم نە هۆزانم
نە يى لال بووم، بى زمانم
لەورا ئەز دل پىرى ژانم

نەبووم هەقالى ئەقىنى
من نە گرتىه رىكا ژىنى
دلى دى كەم بەحرا خوينى
دى كەم خانى بەهى و شىنى

ئەز بى هەقالم بى هۆگر
بى خانى و مالم بى ئاگر
پشتى چەند سالامە چ كر
حەيفە ئىرۆ بىين رىگر

ژىەر قان ژانا ئەزى گىژم
فكرىم زۆرن نەشىم بىژم

---

^(۱) ئەف هەلبەستە ل رىككەفتى (۱۹۹۲/۳/۲۴) ئى، ل (زىوہ- رۆژەھەلاتى كوردستانى) هاتىه

قەھاندىن.

كۆفان پرن ههنا پيژم
تم نهخوشيا ئەز دئ چيژم^(١)

ههژده سالا مام ل ئيرانئ
ب هيقيا زينئ و لهعليخانئ
ئهوئين چهند سالا ژفانئ
چ بكمه فلهك نهسيب كانئ

---

^(١) دئ نام كهمن.

پان و کویر و بی کنار
 سەد دەقیقت گورگ و بەراز
 بەحرا مەند ناکەن مەرار
 مللەتەن خو دمرزئ وەردکەتن
 دا بـژیتن سـەریخـۆ
 نـابیتن گـیرۆ ل پـیکـی
 دئ گەهیەتن مافی خو
 دوھی هەمی وەلاتەن من هەژیا
 هەمی چیا سێ جارا چەمیان و رابوون
 خەر پەباریقت مە شیلی بوون
 کانییقت کۆفاننا دەربوون
 نە کەوا خاند، نە خۆناقەک
 ل گولییقت بەهەرا مە باری
 زاروییقت مە هندی گەریان
 نە گول دیتن، نە تابیتا تە یا پیروز
 چیا گەرمەن تە ل غورپەت و غەریبیا
 ما...^(۱) بێ خودان و دیاری
 لەوا حەتا بەفرا مە ژێ
 کراسێ رەش کرە بەر خو...^(۲) و پاش باری

^(۱) هەلبەستقانی قالە هیلایه.

^(۲) هەلبەستقانی قالە هیلایه.

دوژمن بزانه^(١)

دوژمن بزانه كا دئ چ بيژم
ئەز پيشمەرگى پارتيمه نه گيژم
ئەگەر خوشى ل سەر قى ئاخى نەريژم
بزانه نه مهردم پر دل قريژم

خودايى مەزن بو ته گەلەك شاکرم
کو ته ئەز ژ پارتى ئەژمار کرم
ئەو ئەهدى من دایه بارزان و ئەدریس نابرم
ئەگەر من بپرى بزانه کافرم

---

^(١) میژوويا قههاندنا قى ههلبهستى نه هاتيه نھيسين.

شاخ (١)

شـیـرێ قـان شـاخ و نهـالا
دوژمنی زهقییا مه کـیـلا
رهقاندن ئهوی داعـویرا
نانی مه دهینای سهـر سیـلا
مه نهزانی، مه نهشیا
وهـلـی ب سـانـاهـی مه هـیـلا
کانیا مه ژین ژێ قـهـخـوارن
ههـرـپـهـتی و ئاـقا وئ شـیـلا
ئهـقـرۆـکه ژینا باـهـزه
گهـمیا وئ کـهـتی پـیـلا
زهقییا بهـری نیشـانـکـری
ل چـوار پـهـخـا خـیـچـک بـری

---

(١) میژوو یا قههاندنا قی ههلههستێ نههاتیه نهقیسین.

كانى (٢١)

ئەقرو كانى من ل وى رۆزى
پېر ژ خۆشى و پەنگە پەنگ
قەبگ وھیزن بويكا كوردا
ئەو دەلالا شوخ و شەنگ
دا بو بيزم نارينا خو
ئەو نارينا تير گرین
دا ب قەپيزم دەرد و ژانا
ئەز ژ ھار و گير و دین
كانى كەو بوچى ناخوين
كانى وارى گول گولى
ئەقرو بوچى ھوين بى دەنگن
دى كەنگى خوش كن دلى
دا ببيىنم كىچ و لاوان
مىل ب مىل بىنە شاھىي
بش كىنم ژان و ئيشا
ل مىن ھەتاقا ساھىي

---

(٢) مېژوويا قەھاندنا قى ھەلبەستى نەھاتىە نقيسين.

دهس ههئینن کوردەوار

ل سەر چیا یی پرژ خوین

دا هاوار کهم دلەك سووتی

هەر بژی سەر یهستی و ژین

عهورین رهش (١)

عهورین رهش نه قچقچن نه گۆرژن ئیدی بهسه
گول سۆسنا نه رپژینن پهژمور نهکن ئیدی بهسه
تاقی تههیرۆک زو... (٢) دهربازین زوو..... (٣)
کوردستانا برینداره نه ئیشنن ئیدی بهسه
بهسه شامی نههۆر مژه نهکه دهنگی
قیزین کهزی ونداکن ب ههزارا خۆرتین بهنگی
دجله و فۆرات رجا دکم نه خوخلن نهکن ههوار
کوردستانا من مادهم گرتیه نه ئیشینن ئیدی بهسه
بهرفا سپی نهباره نهکه تۆفان و هویژه
کوردین منن بی ستارن نه رهنجینه ئیدی بهسه
بومبین ناپالم هوون ل عوسمانا بهر ژیر نهبن
کوردستانا من جنهته نه شهوتینن ئیدی بهسه

---

(١) میژوويا قههاندنا قی ههلبهستی نه هاتیه نفیسین.

(٢) ههلبهستقانی قاله هیلایه.

(٣) ههلبهستقانی قاله هیلایه.

دلخ بریندار^(۱)

ژبه‌ر ئیش و ژانا من چ حال نینه
ئەه‌ی دختور وهره دهردم ببینه
تو دهستم نه‌گره دلم برینه
ئەز به‌ختی ته‌مه تو زوو بکه‌وینه

من دیتنه برین وه‌کی قان غه‌دار
دل ل من کون بوو جگه‌ر هاته خوار
ل خه‌لکی زیده دبن هه‌ر که‌سین دلداری
به‌س ئەزم نه‌خۆش بی که‌س و هه‌ژار

دختورا ل سه‌ر دهردین من کرنه ته‌کبیر
چ دهرمان نه‌دیتن نه ل نیزیکی نه ل دویر
جه‌رگ هه‌رشی هه‌ژار و غه‌م گیر
رۆژ ب رۆژ زیده دبن کول و تۆپ و تیر

ژبه‌ر دهرد و ئەله‌م و جه‌فایا ئەز گیژم
لی که‌سی نابینم حالی خۆ بو بیژم
لی نکارم که‌لا دلخ خۆ بریژم

یا ره‌ب چ بیژم چ هات سه‌ری من
رۆژ ب رۆژ زیده دبن ئەله‌م و دهردین من
قه‌ی ئەمر ئەقه‌یه که‌سکرنا ره‌بی من
من که‌له‌ک پی‌خۆشه ئەو چ بکه‌ ژ من

^(۱) میژوو یا قه‌هاندنا قی هه‌له‌ستخ نه هاتیه نفیسین.

ئەم شاگردین^(۱)

ئەم شاگردین ئەم شاگردین
دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
ب خواندنئ دئ سەرکەقین
ب زانینئ دئ رزگار بین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

فند و شەمالا دئ ھەلکەین
دئ ھەر ھەلکەین دئ ھەر ھەلکەین
بۆ زارۆکا شەقئ رۆن کەین
دەشت و چیا ھەر دئ رۆن کەین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

چرایئ ژینئ دئ گەش کەین
ئاستەنگا ل بەر وان خووش کەین
ئەم شاگردین گەنج و ژیرین
خویندەقان و رەوشەنبیرین

دئ پیشقەچین دئ پیشقەقین
دئ سەرکەقین دئ رزگار بین

---

^(۱) میژوو یا قەھاندنا قئ ھەلبەستئ نەھاتیە نقیسین.

ئەم دى خوينىن ئەم دى خوينىن
ھۆزانا دى ھەر قەھەھۆينىن
بىر و ھزرا دى جەمىنىن
ھەمى رەنگا دى لىك ئىنىن

دى پىشەقەچىن دى پىشەقەقىن
دى سەركەقىن دى رزگار بىن

قەسەت مەزنا دى ھەر بىژىن
خوينا سۆر دى پىدا رىژىن
جەرگ و دلا پى برىژىن
شاگردىنۆ ھوین ھەر بىژىن

دى پىشەقەچىن دى پىشەقەقىن
دى سەركەقىن دى رزگار بىن

رۆندكەت چاقا دى دەرىنىن
ل سەر كاغەزا دى خەملىنىن
رەنگى گولا لى نەقشەنىن
نیرگزا دى لى رەشىنىن

دى پىشەقەچىن دى پىشەقەقىن
دى سەركەقىن دى رزگار بىن

زارۆكەت چەلەنگ ل پىشەتەيە
جەھل و نەزانىن دوژمنى تەيە
شاگرد و قەلەم تەنگا تەيە
وولاتى خوەش سەنگەرا تەيە

دى پىشەقەچىن دى پىشەقەقىن
دى سەركەقىن دى رزگار بىن

براینۆ ئهف دۆزا مهیه
وهلات ل بهر چاقئ مهیه
ههر زانین ئۆمیدا مهیه
خوهندن ژى ئارمانجا مهیه

دئ پیشقهچین دئ پیشکهقین
دئ سهرکهقین دئ رزگار بین

ههوارهك بو خانی^(۱)

سـووتیـ كـوردانی دـلـو
ئـهـقـرۆ نـه زینـدانی دـلـو
سـهـرـبـهـسـتم، كـوردـم، ئـازادـم
تـۆ بـیـژـهـقـه خـانی دـلـو

گـازی بـكـه خـانی بـینـت
خـوش مـلـهـتـیـ خـوه دـحـهـبـینـت
ئـالـایـا ژینـا سـهـرـفـیـراز
ل جـیهـانـی دا دـهـهـژینـت

دا نـهـبـیـژن كـو كـرمانـجین
بـیـ هیـقی و بـیـ ئارمانـجین
سـسـت و خـاف و داد كـهـفـتینـه
ئـهـم بـ برینـا نـهـزان بـین

قـهـدری قـهـلـهـمی مـه زانیـه
بـاوهـری مـه پـیـ ئانیـه
بـرـنۆ و قـهـلـهـم هـهـقال بـین
ئـهـف شـۆرـهـشـه پـی رابینـه

دی هـلـو ژینـ بـ خـانی
بـهـایـی زانینـی مـه زانیـی

^(۱) میژوویا قههاندنا قی ههلبهستق نههاتیه نقیسیین.

زانين و هونەر دوو چهکن
پیتھییت ریکاکاروانی

کاروانی ریکاکا قی زینی
ریکاکامه سووره ژ خوینی
داب گههینیه پاشه پروژی
پرژ خوشی و تیر ئەهینی

خانی بیژه زین و مەمی
بهیلن گرین و خەمی
نەورۆزا سالا قی سالا
پیگهەاندی زین بو مەمی

پاشبهند

سۆرگول اوو ریاچی

سۆرگول من نه قرو یا وه ریاچی
 نه ری بوچی بے ره نله و دل مای
 هه مای نیرزین ل هیاچی
 چا سۆرگول مای نه ئافدای

* * *

هوه نای باخو هه ودین سۆرگول
 هه هه پر هه مان ز ره نین گول
 سۆرگول من به تنه دل گول
 ل به ناھوینت که و ر بلب

* * *

سۆرگول من بوچی مای بے ره ویش
 کافه نه ن نابین وان گولین گه شک
 کافه نه و بیژنا هه به زه و قه و هوه ویش
 چا به هه نه به تنه مای ره ویش

* * *

سۆرگول بوه هه نه فیندارم
 ز به نه نه هه دل بریندارم
 ما نراخته پر ئاف و کوفانم
 ز به دل سووچی هه دنالم

* * *

٤
چما نه فرۆكه ژمنه دیر كه تۆ
نێزرا گرانه بها و به - كه تۆ
له گه له من چه نه ده ره قووه به خۆت
نا ههیاك به من به قه تۆ چه تۆ

دۆتۆ تو وه ره ساخ كه دۆتۆ برینه
دا به من چه گه من برینه خۆت
دا نه یه یه به خۆت له - برینه
ده یانهك پر جانا زی و نه قه تۆ

له - تو به له قه له قه گه قه
دۆتۆ ته تا قه به پوندكیته چا قه
دا ره زه تۆ به نه ده دا قه
به تۆ به به بیته و به زه قه

١٩٥٧ / ١١ / ٤٧
زاخو
سولیس

(٤)

« گه ریانه لێ ئاڤ وە لێ ئاڤ »

١ / ١
١ / ١
١ / ١

چووم بۆ شارێ : اخو کا پرته پاک
ئە و ههزێک و خا بێرێ ههزفه لاک
ئێرا هیم خه لێ و جێرا ده لاک
وه ک لهه ردوو پر و بار بێت به لهه فرالهه قال

⌘ ⌘ ⌘

چووم بۆ دهو کا جهوان و پرته نێن
ئە وان به برانگه له بێت خو بێن و کرێ
لا گه ل سه سهنگ و سه لاقاب ته قین
به قینت کو تر کا ب سه ردا دفرین

⌘ ⌘ ⌘

گه ههت دی ئامیدیا پر خوشت
به ر دی پر و خێ بو مه مه لده لهو ئین
ئە و که لها که قین و ده لاک و به پر و ئین
ما بوم بێت بیه سه و دا و عه تل و لهو ئین

⌘ ⌘ ⌘

چوومه با ئێرێ ئێرێ لهه و لێرێ
بومه کوردا ئافه ک زینق و ز بێرێ
لهه ئ لهه ئاک و لهه ئاک لو بێرێ
هه به بومه دکت بزاف و خێرێ

⌘ ⌘ ⌘

٤
زفریم بو ئاکرم و شیخانا جان
نه و لهه ر دوو پا چه کن ز کوردستان
چ و کورا کری که یف و سه بران
ل و ان لهافینله هیت ب عه شق و قیان

چو دم سوله یمانه ل جهن جوران
شفا ل نه ننگ ل نافت به هدیان

ده به دنجان و هوارته و دوکان
مه یلغه کر که یف و سه ماو دیلان

سه ره تران گه یام به ره و ره و اندوز
ل گه ل گه ل لاله و چومانان پیرۆز
لهه ک روخت بوته ب ئاگری نه دروز
روژ لهه لات هه نه مالی ئاگری و کوز

گه یام بو ته لهه دزانه قینزا
هه له بجا سه سنوو و که قینه وار
بوته لهه هه خو شترین ترین بها
چ گه ربانه له خووش بوله لهه له ئادا

هه نسیف چو دم شای خانقین
جهن که یف و شانازی و نه قین

بو زار و کینه کوردا تو لهه رینه
هر نه قینه و هه که هه و نه یه

١٩٥٥
١٤/١٢
زاخو

« لهه قالكه من »

ئهه لهه قالكه وهه ر دنالم
 زبه ر ته نه ز دینه وهه ارم
 برینین وهه دو کوفانم
 زبه ر ته ده بریندارم
 دیرکهم زته نهه لهه قالكه

★

لهه قالكه من چه ند برینین
 ده زانم تو ده برینین
 چونک تو زک من نابینین
 کله خوینیا تو نابینین
 مرم زبه ر ته نهه ده لاله

★

لهه قالكه ده کله خوینین و زبرینین
 بلبلین گلی و هه رو دینین
 به ریف به به ننگین برینین
 چ کله هاتن نهه دگولانه برینین
 لهه قالكه برینین و برینین هه پال

★

گھوٹو شینگ

کہ فوکا من تو ہا فہ صینے
تو نازکے چہ ند حرنیتے
کو تر کا بہ نہ قینے
کولیلکا باغے شینے

تو کہ فوکا بہ نہ قس و فاکے
وہک ٹافا کانیا نہ لک طے
کہ سک و زہ رو حین ٹالی
لنک من چہ ند وہ لالی

تو وی کہ فوکا بہ فرے
شوخ و شہنگے گرو فرے
من دیت لہ کہ فرے
گران بھای وہل دورے

کہ فوسینا لہے زوانے
من دیت فرے ہور لبقائے
شہنگے د حرنے د ہوانے
لگہ ہوم جو رہ برانے

پوڑے لگے ہوم جو نزاری
گرتے وہ رہ لہ - تو یاری
من کہ فوکا بہ لہ قس و فاکے
من خالاجن کہ لہ نہ یاری

تو کہ فوسینکا کیتیے
لنک من چہ ند فوشتہ قیے
دہ رہتہ باز فکا بہنگے
دی - اب نہ ہی بیریکے

نیچیرمان ہوم ہوم برانے
لہندی نہ د رتہ بزانے
کہ فوکا بہ لہ قس و فاکے
دہ ما لہات کہ ت وی رانے

۲۷/۱۰/۱۹۵۰
زاخو

نیرگزا قیرگافا

نیرگزا من تو بر گولکے
 تو تین بیی لہری مائے
 نہری بوجی تو دل کوئی
 تہ سووتن لہ من جہ گ و دل

نیرگزا من جہ ند بئ خوه شی
 ترینا من تو جاف رہ شی
 دہ لاک تو جہ ند برہ و شی
 تہ کو شتم تہ زر خوام و کول

نیرگزا من تو تندر ناخا
 من دیتو لگہ لہ ناخا
 جہ سے پالہ جو لوی گاخا
 تہ دین کرم دہ لہ بلبک

ہہ - دیرم تہ نیرگزی
 تو دہ لہ کفارہ کا مزے
 ہرا خور من تہ دزے
 ہہ - تون نیرگزا پر گولکے

کتابی کبیر

نزانم بوته رح بیژم ئی دلبه رے
 ته ئه ز کوستم چه لاندیم شرینی لیتا که
 لهنی لهاتم و گه ریام لویک مه فه رے
 من نه قیندارا خو نه دیت وه که به ری
 که تبوم به ندو دا قار دے ره جن نه که ری
 نه شام کولک وه دیت خو بیتم وه ری

* * *

دلبه رے بو پره و ساته هه نه قیندارم
 ما نزانم ته دله بریندارم
 چونک بر نایغ و شوغ و کولک و کوقانم
 ز به - سو گولا شرینی نه ز دین و لهارم
 چمانه خوتم نه فرود که بخت وه رمانم
 چونک دلبه ری ز ته را نه ز دلدارم

* * *

دلبه - تو نیرنگا گه جن لفاق چیا
 تو پر چه مکت وه ک چنار و چه نه بیا
 هه - توی نازکا شه یال لفاق زه ریا
 هه - دھوینت وه ک بلبه ئی قاریا
 کافه چمانه و ناھوینت له - کانی
 لے رح بکه م ته دلی من نه فرود سوویا

* * *

دل به - کولیلکا لناف چه م و باغاف
 نه نه چه نه سال نه ز لته دکم قیاخ
 ما نزاخه بئی ته نائیم ل جهراخ
 تو گولنه خوینا لناف باغی شوی و جوانی
 دل کول و برینم بو من تو ده - ماف

* * *

هندی دکم گازی و گافیرینا و سه د لهه و ا -
 هه - تینه من نه تر و دو بیستک و کوره ما -
 کاف نه و هه قالبت خودان سو سو و ته ا -
 لهه د ویا لمن بین بیستون تک یا -
 دیا هه ر ئیت جارهک دی بو من شری به لها -
 ر ئیغانه قرا ئی لبه - من بیست به روا -

* * *

دا ز بیر بکم وان ده ردو خه سیت گران
 دا بگه لم دل به را خو وه که جاران
 دا پیروز کم چه زنا هه قال و هه مگران
 دا تگه بکینه که یف و خووش و سه بران
 بیست یهک وهک لهی دندا و دل به ران
 جریب دریا نه که سه به ست و کامه ران

* * *

۱۹۷۸/۴/۴۲
 ز اخو
 دل به

(٧)

« (شى نام) »

لهندى منى دھوازنى و داو بابا
لهندى بېرنى قەت نامى جابا
بە نى شىخ و مە لاوتە قە شە و بابا
بو منى قە گېرنى مە ھرا خو نامى

*

منى نە قېنى نە و كورنى ئاغاد بە گا
ازى نامى پارە و زىرو جە گا
بوانى باھىت گول و گول جە گا
ئوزا نە قېنى بو وان قەت نامى

*

منى نە قېنى كورنى نە قان وەزىرا
گە - منى بېرنى بەر خە جەرو شىرا
منى گرېدەن بىقە دى و زى جىرا
تە قىنى نە قېنى بو وان بانامى

*

منى نە قېنى كورنى شىخ و مە لا
گە - منى بېرنى بەر ئاگرو بە لا
لە - منى را بېتىنە سالە مە لا
بەك گوتنى بو وان را مە نامى

*

من نه قینت کورن قان زه نگینا
گه - من بیخه بهر تاشی و مه کینا
نه قینان وهک یا مه م و زینا
دی بخوینا خو یا سو و ی تا قدم

★

نه ز قه ت شی تا کم بوی یا به ختی
چه ند بینه من بزور داری و به ختی
هوجا - تا بم بویک له روی ته ختی
بلا بزم بزوری شی تا کم

★

من دقینت هه ر نه و خورتقا هه رار
بان هه ی ل من بیت نه دیار
گه - چه لم بزه هه ر کوره مار
تا گری نه قینت دی لگه له هه لام

★

نه قینان نه فر و یا ژ مینه
به به وه نه ز کرم که رو گنزه
ته و قان من رو لهنه وهک گو لاقنزه
ته قننه نه قینت دی لگه ل ریسم

★

١٩٥٨
١٩٥٩
١٩٦٠

دکتر

۱۳

(۸)

۱۵/۹/۲۰۱۵
زاخو

کلاوی چیا

که و :

کافے تہ و چیا بیټ لہہ سال	تہ و بیټ تریک دول و نہال
کافے تہ و کانیټ دہ لال	دا رتے تہ خوین تا قا زہ لال
کافے تہ و نرگزین شہ پال	دا لگہل وان بيم خوین لہہ قال
کافے تہ و کہ کوکین پر زغال	کافے تہ و سین و کھ لال
تہ و برار ا کہ مک سین زغال	دا اچہ ریم وک لہہ سال

چیا :

تہ ز چیا کتے پر بے فریم	بو خان کہ و تہ ز لہہ ر شیم
کافے روژا وان بسیم	تہ ز کولایتے بے رہ قسیم
کہ پروگترو لہار و دسیم	تہ ز کہ وک دل بریم
ز بو مہتے سی شیم	بو تہ ر لہار تا کرار شیم
تہ ز چیا کتے کہ مک و شیم	تہ ز و جا کور و ستانا پر نگسیم

کہ و :

تہ ز کہ دم کہ دی زوزانم	رئیناک ل دہ ست و چیا شیم
میرھانی جہ کوردانم	بہ ندی تہ قن و داقانم
یاری نرگزنا جہ و دانم	تہ قینداری گول سلیلانم
لہہ قالے سو گولا جانم	لنات بہ فری لہہ شانم
کی بیرو ل لہ بس و زیندانم	تہ ریم رام بیسانم

چیا :

لہہ تہ کہ و کہ دی لہہ ار	اچہ لہہ فر وک لہہ جا
بگہ رہ لنات چول و بجا	بفرہ لہہ لہہ شام و دا

(9)

موصل
١٩٧٨-١١-٦

سۆزگ یاریهک بی یاری ههههه

ئه قرو رته دیرم فوخته قیت
 چه وای بو ته بئینم دیاریک
 دا بئینت یاریک هه وئ ریت
 دا من ربه نه که که له عه ریبیت

* * *

خا نزانم هه بکهه دیاریک
 قه فته که گول و نیر گزینت بهاریک
 یان قینا دت فو یه هه هاری
 یان په وئا وه لاکتت نه قینا دت

* * *

هه بیژم یاریک چه وای بنییم
 ته قنتت نه قینتت چه وای جرییم
 که نگی نه وان لیفا دت هه لییم
 روایتت ته یکتت سو گول برامیم

* * *

دهم و دهوران له من و ته بوورین
 چه رفا فه له که نهه ره قهو کرین
 مه نه چه نکت یاریک هه بفرین
 دتت چه وای گه هم جاقیتت تیر گزینت

* * *

جانا من به من به من و گری
 دیار به ک من یا بو ته کری
 یا له جهام وی بلبه چه ننگه بری
 دے گه هت ده ستی ته لهه که فری

* * *

باخی بزانه دیاری سو گولا
 یا لهلایک له ره چیان و ملا
 ده زمانه بو لهه که ده کولا
 گه ر گه هت ته بیژه لهه ردوو دلا

* * *

دا برینت من بیته که واندن
 دا روژدکیته من بیته که مراندن
 دا دل من ری بیته هه واندن
 دا زیانا من بیته ره واندن

* * *

دے هنگه زانم تو یا منته
 هه قالا ده ردیته زیانا منته
 شهنگه وشه یالا لبه ر دل منته
 بوینه دیاریا سو گولا منته

* * *

هاته کیانندن ل ١٨-١١-١٩٧٨

(١٠)

« خورتی هێژا » موهبل ٩٩ / ١٢ / ١٩٧٨

هورتینێ کوردا تەف هێژانە
کە چێنێ کوردا پێر بهانە

ئەف هورت و گەنجین مە کوردا
ژ مە دویر بکەن قانە دەردا

تەف پالە و رینجە رو جووتیار
هەر بکێلن چوک و بە یار

هۆمیدە قار لاوین دە لاتی
هەر لھوینێ هورتینێ ئێژانە

بکەن بزاف بدێ واری
هۆمیدان ب لھە زاری

بۆ زاروکیا مەردا پێژن
جە رگ و دلا کا پێژن

خورتی کوردا رابن ژ خەو
بە م گوھەدن فیلبازین دەرهو

هندی دگه رم ئە فرۆکه هەر دشیه هیانه
بۆ رۆژێ قە شەنگ یا زاروکیت جیهانه
بوجی زاروکیت مە بیتی جی بهانه
چونکی سیۆینه ی سەر و سه میان جیهانه

هه واره دیسا ئە ی ئاشتی خواریت جیهان
ناق هه ی ملله تابه که یف و سه یران
ئە و خوینارێژو که قنه په رستیت جی و وژدان
ناهلین بگه هینه چ ماف و ژیان

هیئتی دگم ژوه ئە ی گه ی زاروگا
هوی دەر باز بیا ژ هه ی قان ئاق و چوگا
به س هوی بمین و هه ی به کنگازو په پوگا
خورزگار کین ژ قان به ندو داق و توگا

گه ی خورتا ته ق بگه نا خه بات و براق
رابن ژیه ک دلو ده ننگ هاتی ده م و کاق
دوژمن هه ر که دکت کارو نیچیر و راق
ته ق بچوین دانه مین هه ر سست و خاق

ئە ق یارجه هوزانه هاته جگه رنه (هه له ستارن) سه ر داره واز
براده رت من یی خوشته ق (زبیر عردوسا) کونه وی بهرو له زین
هوزانی بۆمان ده یان و نه ی پالقه دام بو قه هه بان دنا دیت
هه ر ی بهرو له زینت وی دیا دگم

١٥

« ١٢ »

28 / 1 / 1979
29 Zaxu

گولامنت

گولامنت ... گولامنت
 حرينا لبه ر دلے من
 دەرمانا جرينيت من
 رولهنيا جاقيت من
 گولامنت ... گولامنت
 حرينا لبه ر دلے من

* * *

گولامنت ... گولامنت
 بيهن خو شا مک وعه نيه ر
 نه فينا دلے پر کول و که به ر
 لهه فاله بلبلے دے مه فه ر
 ره و شا باغے سو رو زه ر
 گولامنت ... گولامنت
 حرينا لبه ر دلے من

* * *

گولامنت ... گولامنت
 خه م ره فينا خه ميته زور
 ره و شا وه لاقے پر گور
 شو ما خاف يه خه مخور
 گولامنت ... گولامنت
 حرينا لبه ر دلے من

گولامنت ... گولا که سکت و حین
 نه فینا دکت مه م و زین
 سوژا فه رهارد و سرتین
 خه یاک سقان و جگه رفوتین
 گولامنت ... گولامنت
 روهنیا جاقیت من

* * *

گولامنت ... گولا ناک
 نترگزا سه رکت ناک
 بو دلاری فوژس لهفانی
 بو لهزاری چر سه پالی
 گولامنت ... گولامنت
 دهرمانا جرینت من

* * *

گولامنت ... ژمن دویری
 دهرمانا جرینت کویری
 سه پالا عه که چه ریری
 سه لایا مه لایه جزیری
 گولامنت ... گولامنت
 دل به را لبه ر دکت من

* * *

گولامنے ... گول نہ سرینے
ئو میدا له علیخانا بئہ قینے
وہک خہ جا سیامہ ندی خرینے
نازکا پیرو میڑدے خہ مگینے
گولامنے ... گولامنے
سریا لبہ ر دلے منے

* * *

گولامنے ... گولام جیران
ھوژانا فہ قینے تہ یران
رہ ونہ قدارا دلی گوران
دلہ را زمانہ بہ درخان
گولامنے ... گولامنے
رژھنیا جاقیت منے

* * *

گولامنے ... یار نوئی سین بوئی
مہ لبہ ندا حاجی قادری گوی
ھیلینا بیلے طے بوئی
لاندکا لہ یار شہ ھسید ہووی
گولامنے ... گولامنے
سریا لبہ ر دلے منے

* * *

گولا لناف به فرا زوزانے
فینا بیڑی سه عیدی برائیے
په وشا لهی وه لانیی جیپانے
گولا منے گول کور دستانے
گولان ... گولان
دلبه را لبه ردلی من

* * *

گولا نه فرو مه چاندی
برۆنکیی چافا مه په چاندی
بخوینا سو مه نه ملاندی
لناف جیپانے مه لهه راندی
چه وافه لك ژێ بگرن گولانے
گولان من نه فرو تیر خونانے
په ش رو هانا تا پانانے
دک لهه بوته کین برانے
گولان من ... گولان من
نه مین و دل ره فینا من

* * *

ناقهروك

- ۷.....پیشهکی
- ۷.....ناق و جهی ژدایکبوونا ههلبهستقانی
- ۸.....قوناغین خواندنا ههلبهستقانی
- ۸.....زیندانیکرنا ههلبهستقانی
- ۹.....ئاوارهبوونا ههلبهستقانی بۆ ئیرانی
- ۱۰.....رۆلئ سیاسی ههلبهستقانی د ناقهبار سائین (۱۹۹۱-۲۰۰۴) یدا
- ۱۰.....شههیدبوونا ههلبهستقانی
- ۱۱.....چهند تیبینیین گرنگ ل سهر ئهقی دیوانی
- ۱۹.....روی سۆرگول
- ۲۲.....بسك خهلهك
- ۲۴.....ددان زیپر
- ۲۶.....دهنگهك بۆ شنگاری
- ۲۸.....سیزدهی سوباتی
- ۳۱.....رەش روحانا پهرفه‌دایی
- ۳۳.....ئه‌مین پیشمه‌رگه
- ۳۵.....کوردستانا خه‌مگیر
- ۳۷.....گولا ره‌نگین
- ۳۸.....کو‌تایی شو‌ره‌شا کوردان
- ۴۰.....گه‌ریانه‌ك ل ناق وه‌لاتی
- ۴۲.....گه‌ریانه‌ك ل شاریت کوردستانا دل بریندار

٤٥	بانگهك بۆ دليريت كوردستانى
٤٧	دلوفان و دلدارى
٥٢	گولا سۆر
٥٤	گولا گەش
٥٦	پىرچ رەش
٥٧	گول چىچەك
٥٩	كوردستانا شىرىن بىه دلبرىن
٦١	ههواره ل كوردىنىي
٦٤	كۆفى كىل
٦٦	ل گەل قى چاخى ل سالا ١٩٧٥
٧٠	من كوردم
٧٢	كەزى شوور
٧٤	جەژنا قوتابى
٧٦	بى زىانم
٧٩	گول شىلان
٨١	كۆتركا چەنگ سىپى
٨٣	گولبەرپۆژ
٨٥	هەقالى من
٨٧	كولىكا نىسانى
٨٩	كەفو شىنك
٩١	نىرگزا تىر ئاف
٩٣	دى چاوا ژىم
٩٤	گول هورچك

۹۶.....	دلپەر.....
۹۷.....	ئیمه قوتابین.....
۹۸.....	بههارة بی خهمل.....
۱۰۰.....	۱۰۰ رۆژ د زیندانیدا.....
۱۰۱.....	سۆرگولا وهریایی.....
۱۰۳.....	دلپەر.....
۱۰۵.....	شی ناکم.....
۱۰۷.....	کهو و چیا.....
۱۰۹.....	دیاریهک بۆ یاری.....
۱۱۱.....	خۆرتی هیژا.....
۱۱۳.....	ساللا (۱۹۷۹) ساللا زارۆکیت جیهانی.....
۱۱۵.....	ئۆمید.....
۱۱۷.....	رېڤینگ.....
۱۲۰.....	گولا من.....
۱۲۴.....	چرای ژینی.....
۱۲۶.....	نهورۆز.....
۱۲۸.....	گولا زهر.....
۱۳۰.....	شۆخا شرین.....
۱۳۲.....	گولا فیژ.....
۱۳۴.....	ژین.....
۱۳۶.....	لیقه نابم.....
۱۳۸.....	گلی و گازنده.....
۱۴۱.....	شیرین.....

۱۸۵.....	رۆژى پەش.....
۱۸۷.....	بلا نىشانى تىرا بىم.....
۱۸۹.....	قىن دى مەھىت.....
۱۹۱.....	مالتاقايى كرنا ئىدىرىسى.....
۱۹۳.....	پېشمەرگە مە.....
۱۹۵.....	ئىكى ئادارى.....
۱۹۷.....	بى سۆز.....
۱۹۹.....	فەسادى.....
۲۰۲.....	بىرئانىنا نەمران ۱۹۸۸.....
۲۰۴.....	قىنى رۆژگار.....
۲۰۶.....	دەستپىكا قىنى.....
۲۰۸.....	شارى خوئىن.....
۲۱۰.....	مىم پېشمەرگە.....
۲۱۲.....	سويند بە نىشتىمان.....
۲۱۳.....	كارەساتى ۱۹۸۸.....
۲۱۵.....	بھارا سۆتى.....
۲۱۷.....	دلم مەشكىنە.....
۲۱۸.....	دونيا بارىك دەبىنىم.....
۲۲۰.....	زوحاكى سەدە.....
۲۲۲.....	تۆم ناسى.....
۲۲۴.....	رېكا ژىنى منا ھىلاى.....
۲۲۶.....	ئاخا مىن.....
۲۲۸.....	قىن شىرىنە.....

٢٣٠.....	دیواری قینق
٢٣٢.....	ئەت پەرستم
٢٣٤.....	ئەقینی نامە
٢٣٥.....	کەرین بە عید
٢٣٦.....	بەیانیهك
٢٣٨.....	گەلی من
٢٣٩.....	دل بلبله
٢٤١.....	چرای ژینم
٢٤٣.....	تووړا خەما
٢٤٥.....	بهارا کەو جووتن
٢٤٧.....	هەری دايع
٢٤٩.....	هەف دوو ناکوژین
٢٥١.....	غوبلزی
٢٥٢.....	هێما
٢٥٤.....	ناقەك
٢٥٦.....	بج ئیمانق
٢٥٨.....	نایاب
٢٦٠.....	هاتم مالى
٢٦٢.....	ناقى تەمە
٢٦٤.....	نە گۆراوم
٢٦٦.....	نیزیک بوو
٢٦٨.....	خاتر خاستن
٢٧١.....	بووینە شان

٣١٢.....	عهورين رهش
٣١٣.....	دلخ بريندار
٣١٤.....	ئهم شاگردين
٣١٧.....	ههوارهك بو خانى
٣١٩.....	پاشبهند

هالۆ مه دلموود دیوانا

© مافن چاپن یی پاراستیه بۆ
سهنتهری زاخۆ بۆ فهكولینین كوردی

Zakho Centre
for Kurdish Studies

سهنتهری زاخۆ بۆ فهكولینین كوردی

✉ zcks@uoz.edu.krd ☎ +964(0)751 536 1550

📍 Iraq- Kurdistan region, Zakho- University of zakho

ISBN 978-9-92-291681-1

9 789922 916811 >